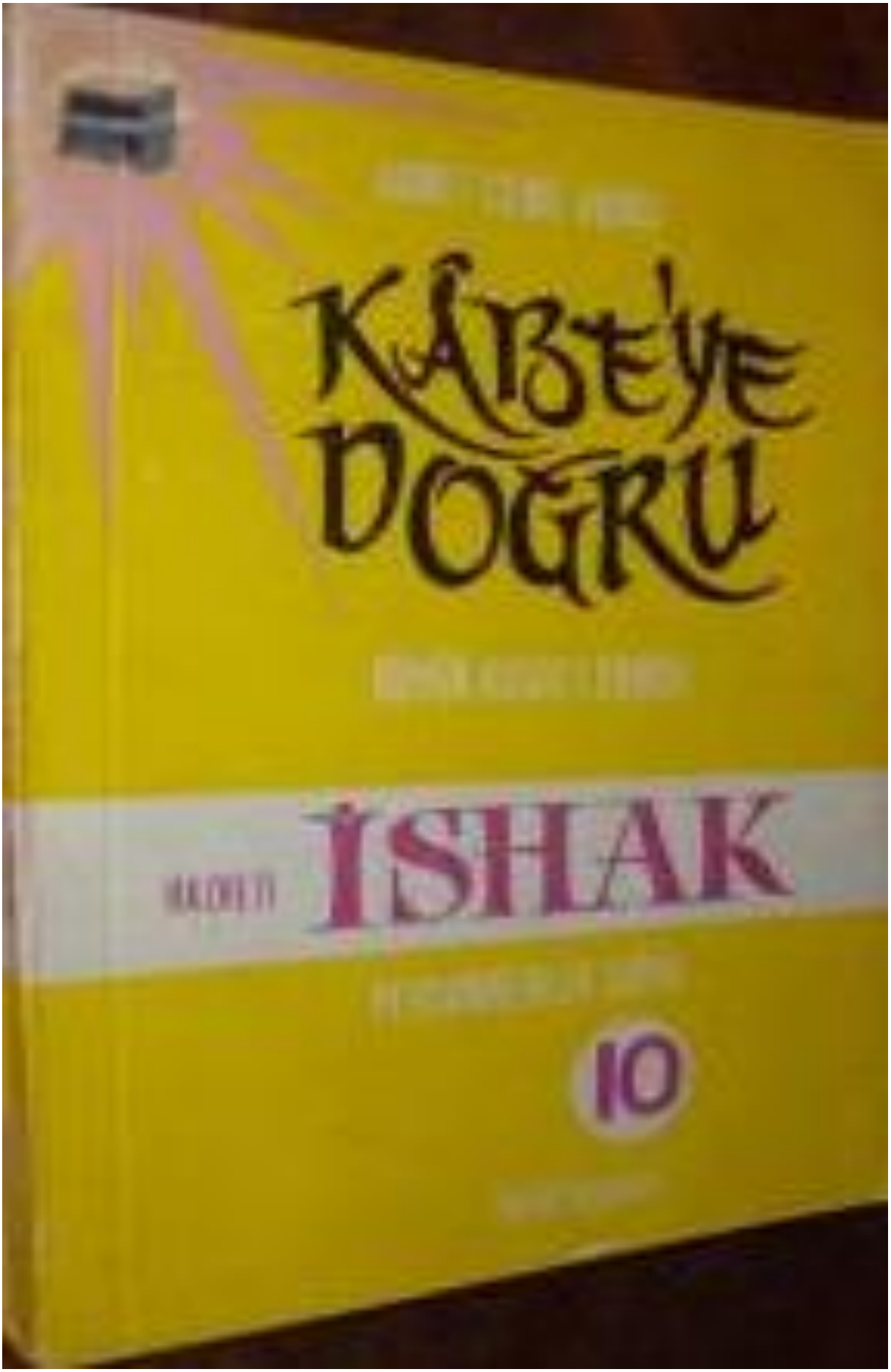
KABE'YE DOĞRU
HAKKI İSHAK
10

HAZRET İSHAK (A.S.) **İN HAL** TERCÜMESİ
Adı: İSHAK
İbranice (Yashak - Yazhek) den gediği söylenir. Uzaklaştırmak, havanda döğmek, yumuşatmak demektir.
Bazı rivayetlere göre (Güldüren) dir.. Yani murada erdiren. Bazıları da İS ile **HAK** karmasından (Hakkın müjdesi) (Hakkın yola çıkardığı) fikrindedirler.
Babası: Hazreti İbrahim (A.S.)
Annesi: Sâre (Sara)
Doğumu : Hicretten önce 2052 (M.Ö. 1430)
Doğumunda babası Hazreti İbrahim 130 **(107),** annesi Sâre **110** (90), ağabeysi İsmail 45 (22 ve ya 13) yasaldaydılar.
İfası: **160 (180)**
Ishak (55) yaşındayken, babası Hazreti İbrahim (A.S.). 17 yaşındayken, annesi Sâre vefat etti.
Vefatı: Hicretten önce 1872 (M.Ö. 1250)
Babası Hazreti İbrahim vefat edeli 125, annesi Sâre vefat edeli 163, ağabeyi İsmail (A.S.) vefat edeli 88 sene olmuştu. Hazreti İshak, Hazreti Lût (A.S.) m vefatından tahminen beş sene sonra doğmuştur.

Peygamberliği: Babası sağken, yani Hazreti İbrahim (A.S.) hayattayken peygamber olduğu zayıf bir ihtimaldir, rivayettir.. Mantık dışıdır. Çünkü o zaman Hazreti İsmail (A.S.) dan önce peygamber olması yerekirdi. Çünkü Hazreti İsmail (A.S.) m, babası Hazreti İbrahim (A.S.) vefat ettikten sonra peygamber olduğu sarihtir. Ancak şu gerçektir ki, Hazreti İbrahim (A.S.) Filistin'de peygamberken, İsmail'i Hicaz'a İs-hak'ı Şam'a ayırmış ve vefatına kadar şeriatini o bölgelerde tatbik ettirmiştir.

Hazreti brahim (A.S.) vefat edince nasıl ki Hazreti İsmail Hicaz, Yemen halkına (Amâlikala^ ra) peygamber olmuşsa, o zaman İshak (A.S.) m da önce Şam'da (68-75) yaşlan arasında peygamberlikle görevlendirildiği pek muhtemeldir. Vazif elendirildiği bölge: Önce Şam, sonra bütün Filistin. Peygamberlik müddeti: 90 sene kadar. Doğum yeri: Filistin'de, Kenan ilinde, Beyt-el (Beytü Lihyâ-Beytül-İlâhe) ile Ay arasında. Babası Hazreti İbrahim (A.S.) m yurdunda. Mezan: Kudüs'e yakın Halil-ür-rahman (Habron) kasabasında bir tarladaki mağarada, babası Hazreti İbrahim (A.S.) ve annesi Sâre ile medfun-dur. Bir rivayete göre Hazreti Lût (A.S.) da aynı yerdedir.

Aile hayatı:

1. İslâmiyete göre Aşure gecesinde (Diğerlerine göre Fasih bayramında) doğdu.
2. Sekiz günlükken sünnet edildi.
3. Yedi yaşmda müslüman oldu.

4. Kırk yaşmda evlendi.
5. Ailesi, Hazreti İbrahim (A.S.) in kardeşi Âzer oğlu Nahur'un soyandandır. Nahur, Milka ile evliydi. Milka, Hazreti İbrahim (A.S.) m ailesi Sâre'nin küçük kız kardeşidir. Hazreti İshak (A.S.), Nahur'un en küçük oğlu BetueP-in Bafka (Rabiğa - Rebeka) adlı kızıyla evlenmiştir. Yani amcası Nahur'un torunuylu. Bazı rivayetlere göre de Rafka, İlyas oğlu Ba-taril'in kızıdır. an: Ailesi 20 sene kısır kalmıştır. Ancak Hazreti İshak (A.S.) 60 yaşındayken ikiz iki oğul doğurmuştur. Büyüğü El-İs (Esav), küçüğü de Hazreti **Ya'kub (A.S.)** dır.

HAZRET ALLAH TARAFINDAN İHSAN BUYÜRULAN HUSUSİYETLERİ

1. Babası Hazreti brahim (A.S.) in tıpkısı bir yüze mâlikti.. İkizi gibi benzerdi.
2. Uzun ömür (160 - 180).
3. Bir asırlık peygamberlik görevi, .
4. Anne ve babası pek yaşlıyken doğması bir mucizedir.
5. İslâmdan gayrılan kurban edilenin İshak olduğunu söylerlerse de yanlıştır.. Çünkü Kur'ân-ı Kerîm'de (Sâffât -112) kesinlikle anne ve babasına, onun ve oğlu Yakub'un peygamber olacağı müjdelenmiştir. İsmail'in peygamber olacağına dair bir emir yoktur.
6. Salihdi.. Doğru yolu gösteren rehberdi.. İyilik severdi.. Namaz kıldırır, zekâtı tatbik ederdi.. Vahdaniyetteydi (Enbiyâ: 72, 73).
7. Feyiz ve bereket kaynağıydı.. Doğru, dürüsttü.. Pek uğurluydu (Sâffât: 112, 113).
8. Kuvvetliydi.. Basiretliydi.. Seçkindi.. Halis kullardandı.. Paktı.. Tertemizdi.. Hayırlıydı., özü aydındı.. İmanı tamdı.. Güzideydi (Sâd: 45 - 47)

r* 14.

9. Vahdaniyeti Suriye kuzeyine kadar neşre muvaffak olmuştu.
10. Yaşlılığında görmez olmuştu.. Buna rağmen vazifedeydi.
11. Mesleği, çiftçilik ve hayvancılıktı.
12. Kendisine sahife nazil olmamıştır.. Babasının şeriatiyle ve Vahy ile vazifesini yapmıştır.
13. Hicaz \e tfemen'de kardeşi Hazreti İsmail (A.S.) ile peygamberlik yapan ilk iki kardeşten birisidir.

Hazreti İshak (A.S.) Kur'ân-ı Kerîm'de ismi geçen, hayatı ve çalışmaları ibret olarak anlatılan, ibretlendirilen peygamberlerdendir.

— 15 —

GİRÎŞ

Hazreti İshak (A.S.) *m* peygamberlik devrini daha iyi anlayabilmek ve canladırmak için, çağının dünyasına kısa bir göz ş,ün&k pek faydalı olacaktır..

Bu suretle, hem onun, hem yakını peygamberlerin devri dağınıklıktan kurtarılmış olur.

*

**

Hazreti İslıak (A.S.) günümüzden 3400 sene kadar önce yaşamış bir peygamberdir.

Tufan'ın üzerinden 2500 sene geçmişti. Hazreti Aîlah (C.C.) m Kur'ân-ı Kerîm'de açıkladığına göre, yeryüzünün her tarafındaki insanlara peygamberler gönderilmişti ve onlar da vazife görüyorlardı.

Acaba Tufan'dan sonra geçen ikibinbeşyüz sene *ı* cinde dünyaya dağılan insanlar ne haldeydiler?. Neler yapmış ve yapıyorlardı?. Bütün kıtaları işgal etmişler miydi? Avrupa, Asya, Afrika için bu soruya müsbet cevap verebiliyoruz.. Kuzey kutbu için de öyle.. Hattâ Kuzeyden Bering Boğazı'ndan Amerika'ya geçtikleri de kuvvetlidir.

Avustralya ve güney kutbu için cevap menfidir.

Belki ilkel kayıklarla Asya doğusu, Avrupa batısı adalara sıçramış ve üremişlerdir.

Tufan bütün bir dünyayı kapladığı için, deniz hayvanları ve Hazreti Nûh (A.S.) gemisinde bulunanlar ha-

riç, hiçbir canlı kalmadığı gibi, aylarca su altında duran ağaçlar da çürümüş ve toprağa karışmışlardır.. Kömürleşmişlerdir.. Müsbet ilmin devirlerine karşılık, beşbin sene önce Kur'ân-ı Kerîm'in buyurduğu Tufan bu işi yapmaya yeter..
Dağılan ve üreyen insanlar, durmadan tabiatle mücadele etmektedirler. Muhtemeldir ki, kendilerine vazifelendirilen peygamberlere karşı gelmektedirler.. Vahdaniyet yerine âciz nefislerini, kendi icatları tanrılara teslim etmişlerdir.. Yani küfürdedirler. *ş* •
Hızla inanç medeniyetlerinden, madde medeniyetine gitmekte, sapıtmaktadırlar.
Dünya, bütün güzellik ve bereketiyle onları büyülemiş, ihtiraslarını kamçılamıştır.
Maddenin kulu, kölesi, olmuşlardır..
Acaba ne gibi keşif ve icatlarda bulunmuşlardır?.
Nelerle yaşamalarını kolaylaştırmışlardır?
Bunlar hakkında, doğruya yakın, günümüze gelen müsbet bilgiler mevcuttur.
Keçi, koyun, sığır, deve, at gibi hayvanları ehlileştir-dikleri bir gerçektir.
Yer yer topluluklar mevcut..
Kendilerine göre medeniyetlerindedirler..
Demir, bakır, kurşun, altın, Tufandan sonra tekrar bulunmuş, işleniyor.
Çanak çömlek yapılıp cilalanıyor.
Hayvanların deri ve etlerinden faydalanılıyor.
Ziraat mevcut.
Şehirler kuruluyor.
Amerika'dakinden habersiz.
— 18 —
Asya'da, Japon adalarında ilerleme var... Derecesi meçhulümüz.
Kutup da öyle.
Avrupa ve Afrika içleri bir muamma.. Tam vahşet hüküm sürüyor.. İnsan eti yeniyor.
Orta Doğu aydınlık..
Buradakilerin medeniyetlerini izleyebiliyoruz.
Şöyle M:
1. Mısır'da:
Mısır, Nil nehri dolayısiyle, pek bereketlenmiştir ve zengindir. Fravnlar saltanatı halkı köle diye kullanıyor. Kendilerini ilâh tanıtmışlardır..
Resim ve heykel yapılıyor.
Ehramlar bile bu çağda yükseltilmiştir.
Halk üç sınıftır: Asiller, köylüler, esirler.
Mısır zenginleri süse düşkün.. Gerdanlık takıyor ve tıraş oluyorlar.
Zenginlikleri nisbetinde sefahatte de pek ileri. Çalgıya düşkünler.
Ölülerini mumyalıyorlar.
Çivi yazısını bulmuşlardır.
Yapılan evlerde masa, sandık, yatak gibi mobilyalar var.
Şimdiden Mısır'da beş milyonun üzerinde insan mevcut ve bu insanlar birbirleriyle dövüşüp savaşıyorlar,
2. Mezopotamya'da:
Bu topraklan da Fırat ile Dicle beslemektedir. Toplum hayatı mevcut..
— 19

Nemrudlar soyunun hükümdarlığına, Fravnlarla zulümde yarışmalarına rağmen, halk katlanıyor.
Burada da üç tabaka var: Zengin olan asiller, köylüler, esirler.
Mezopotamya kadınları olsun, erkekleri olsun, üst başa önem vermişler.. Kadınlar süslenmek için akla gele. ni yapıyorlar. Erkekler püsküllü elbiseler giyiyorlar, uzun sakallar bırakıyorlar.
Babil halkında gökyüzünü merak etmek bir ilim halinde.
Yapraklara yazı yazılıyor.
3. İran'da :
Aynı şeyler aşağı yukarı mevcut. İran, hattâ Mezopotamya, sık sık, Asya'dan gelenlerin istilâsına uğruyor.
•i. Anadolu'da :
Asya'dan gelen Türk soyundan Etiler büyük bir imparatorluk kurmuşlar.. Bunların da kendilerine göre medeniyetleri var. Ayrıca Anadolu doğusunda, Fi'istin v| Mezopotamya kuzeyinde Mitanni (Hurıi) İmparatorluğu var.
5. Diğerleri:
Orta Doğu'nun imparatorlukları dışında, ara yerde kalan topraklarda küçük küçük hükümdarlıklar, kabileler mevcut.. Filistin kuzeyi ve güneyi, Yemene kadar Arap Yarımadası öyledir.
Bunların içinde en kuvvetlileri Hazreti İbrahim (A.S.) m ümmetidir. Aynı zamanda mes'utturiar. Çün-

ku Vahdanniyettedirler. Madde medeniyetinde ilerlemek için inanç medeniyetinden faydalanıyorlar.
Fakat komşuları sapıklar tarafından daima rahatsız dilmektedirler.. Savaşlar sürüp gidiyor.
Bu çağda, yani beşbin sene önce din coğrafyası üzerinde durmak pek faydalı olacaktır.
Yalnız Filistin'de ve Kabe'de, yakın bölgelerde, Hazreti İbrahim (A.S.) m şeriatı uygulanıyor.. Yani Vahdaniyet var. Allah'a teslim olunmuş..
Diğer yerlerde sadece bâtıl dinler hüküm sürmekte.
Hükümdarlara, ateşe, heykellere, hayvanlara, yıldızlara tapılıyor.. Bu, zorla vicdan hürriyetleri ellerinden alınmış insanlara, peygamberler doğru yolu göstermekte yarışıyorlar.. Fakat hükümdarların zulmü galip..
Dünyaya yukarıdan bakılması mümkün olsa, ancak Filistin ve Hicaz'ın inanç aydınlığında olduğu, kalblerin KABE'YE DOĞRU döndüğü, diğer yerlerin zindan ka-ranüğında bulunduğu görülecektir..
Zaman zaman bu zindan karanlığında olan yerlerde kısa aydınlıklar beliriyor.. Fakat söndürülüyorlar.. Bunlar o ümmetlere tâyin edilen, isim ve hayatlarından habersiz bulunduğumuz peygamberlerdir. Zulüm karşısında parlamalariyle sönmeleri bir oluyor.
*** ****
Görülüyor ki, Tufandan ikibinbeşyüz sene geçtiği ve bu arada Hazreti Allah (C.C.), gerek Tufanla, gerekse ondan sonra çeşitli yeryüzü cezalariyle insanları terbiye etmeyi, teslimiyette kalmayı dilediği halde, insanlar ge-

fek nefsleriyle, gerek başlanndakilerin baskılariyle durmadan sapıtmaktadırlar.
Fakat Hazreti Allah (C.C.), bambaşka arzuyla en şerefli olarak yarattığı insanları ve ona râm ettiği varlıkları, karar verdiği güne kadar, yeryüzünde bırakacaktır.. İnsana peygamberler göndermede devam edecektir. Çünkü bütün dileği insanın kendisine dönerken ancak hayır yüklü ilarak dönmsidir.. Şerefinden hiçbir şey kaybetmemesidir.
Hazreti Allah (C.C.) bunu ve insanın âkibetini Kur'-ân'da ne güzel buyurur, bizleri uyandırır!..
Ey insan, hakikat sen Rabbine (kavuşuncaya) kadar durmadan didineceksin, nihayet O'na ulaşacaksın. O vakit (amel, kitabı sağ eline verilen kimseye gelince:
Kolayca bir hesap ile muhasebe edilecek o, ehline de sevinçli dönecektir.
(tnşikak: 6-9)
Hazreti Allah (C.C), Kur'ânı Kerim'de biz kullarına Hazreti İshak (A.S.) m da kıssasını örnek diye tanıtmasında gerçekten ibret alacağımız pek çok hususlar vardır.
Onun doğumu bile öyledir.
Mucizedir..
Her şeyin ancak Hazreti Allah tarafından yapıldığı, diğerlerinin vasıta olduğu anlatılmak istenmiştir.
Kaç kişi bu gerçeği zihnine yerleştirebildi!..
Hele o zaman!..
Annesi Sâre (Sara) ki yüz yaşına yaklaşmıştı, Haz-

reti İbrahim diğer yüz yıh ortalamıştı.. Onların Hazreti İshak (A.S.) m doğuşuna vasıta olmaları, böyle bir şeyin bu zamana kadar görülmeyişi, ancak Allah'ın emri, arzusuydu.
Ve has kulları imtihandı.. Onları daha yeryüzündey-ken mükâfatlandırmayıydı.
İslâmiyette kötümserlik yasaktır.
Esasen İslâmiyet, Vahdaniyet, Allah'a teslim olma, insanlara kötümserliği yasakladığı için, neşeyi getirmiştir.. Bu yüzden her has kulun yüzü nurlu, bakışları aydınlıktır. Kaşları ve yüzü çatık olamaz, nevmid değildir o.
Sâre gibi bir has kul, yüz yıla yakın en büyük şeref olan annelikten yoksun kaldığı halde, asla kötümserliğe düşmemiş, peygamber kocası Hazreti İbrahim (A.S.) a baş yardımcı omuştur.. Sapıtmıştır..
Dileseydi, Mısır'da Pravn karşısına çıktığı zaman, onun zenginliğine, saltanatına, güzelliğine kendisini kaptırırdı..
O muhterem kadın asla bunları aklına getirmedi. Çünkü kaza ve kadere inanıyordu.
Nitekim, mükâf atım gördü, ümitsizliğe kapılmama-nın.
Hem de âhireti beklemeden, yeryüzünde gördü. Hazreti İshak (A.S.) ı doğurdu.
Hazreti Allah, bunu biz kullara ibret için böyle yaptı. Sabredin ergeç zafere ulaşacağım, murada ereceğini, gösterdi.
Yine şu da bizim için bir derstir:
Anne ve babalar sâlih olurlarsa, evlâtlarını tam bir has kul olarak yetiştirirlerse, o evlâtlar öğrendiklerini behemehal bırakmazlar.. Aynısıyla amel ederler.. O yoldan giderler.

Sonunda babalan peygamber olduğu halde, kendileri de peygamber olur.. Hazreti İbrahim (Â.S.) ile oğullan İsmail ve İshak bunun ilk örnekleridir.. Hattâ Hazreti Lût (A.S.).
Yeryüzü, yukarıda tablosu çizilen bir *ât* rumdayken. her türlü gayretlere rağmen, dünyaya tanr\h ederken,. onların emredilen şeriatten, yoldan, ayrılmamaları ne kadar ibret leneeek bir hususlur!..
Belki, diğerleri zengindiler.. Rahattılar.. F;.kat hırsın, ihtirasın, sonu var mıdır?.. Daima huzursuzdular... Neş'eden nasipsizdiler.. Çünkü yeryüzünden başka bir hayat tanımıyorlardı.. Neden gönderildikleri!..: sn habersizdiler..
Vahdaniyette olan kimse ise, rahattı.. Lles'uttu.
Bazan, yiyecek bir dilim ekmek bulamazken yine şükürdeydi.. Misafir edildiği dünyadan asıl yurduna göç edecğîni biliyordu.
Belki sarayda değildi.. Kerpiç kulübede, yahut çadırdaydı ama, inanç medeniye tinin zirvesindeydi.
Bu inanç medeniyetidir ki, Orta Doğu'yu insanlara ilk medeniyet, keşif ve icatlar beşiği yaptı.. Allah'a teslim olan kullar topluuğunun, tekâmüle hızla koşmasının açık bir delilidir Grladcğudaki durum. Orasından günümüze gelen ve ilerlememizi kolaylaştıran buluşlar olmasaydı, acaba şimai tekâmülün neresindey-dik?..
Günümüzü, işte o bir avuç has kulun ameline borçluyuz. Çalışmanın, nimetlerden faydalanmanın emir, ten, belliğin ise yasak olduğunu biliyorlardı onlar.
Fırat ve Dicle ile Nil vadisinin zenginliği, oralardaki insanları Allah'dan uzaklaştınp kendisine kul yaptı
Diğer benzer yerler de öyle oldu.
Filistin ve Hicaz'da ise, bütün yoksulluğa rağmen,

Vahdaniyete sarmanların, Allah'a teslim olanların çaba-lanyla, Nernrud ve Fravnların hayatından ileri, nurlu bir medeniyet fışkırdı.
Hazreti İshak (A.S.) m da bu başarıda büyük ve ib-retlenecek gayretleri vardı.
Hazreti İsmail (A.S.) gibi, babası Hazreti İbrahim (A.S.) in yolundan ümmetini saptırmadı.. Vahdaniyette
tuttu.
Hattâ Hazreti Allah (C.C.) in adını Suriye kuzeyine,
Toroslara, kadar götürdü.
Bütün bunlan yaparken, komşu sapık hükümdarlarla pek mücadele etti.. Lâkin teslim aldığı emaneti kaptırmadı..
Dileseydi, bir ucu Suriye kuzeyine, bir ucu Mezopotamya'ya ve Akdeniz ile Hicaz'a kadar uzanan o geniş ülkede, Nernrud, yahut fravn hayatı yaşayabilirdi.
Lâkin, kalbini Kabe'den çevirmedi.
Ruhunu Allah'ına yöneltti.
Aciz nefsini ezdi.. Çiğnedi.. İblis'e âlet etmedi.
Neticede de, peygamber oldu.
Peygamberlik müddeti pek uzundu.. Buna rağmen başansızlığa uğramadı..
Hazreti İshak (A.S.) eserim, dilerim ki, uyanışımızda gerekli ibretlerden birisi daha olsun!..
Ahmed Cemil Akıncı 1 Ekim 1968 Esentcpe / İstanbul

KABE'YE DOĞRU 1.0. II a z r c t i İshali (A. S.)
î ' KÖSTüEEIıLSIl Gİ3Î
BZTiytfCs-, Şam d: 3 bahçelerindeki yaşlık sarayiarın b'risinde, hummaıı faliyetler vardı.
Esne Hicretten ünce *ZZZ3* (I.I.Ö. MCG) ydı.
L'evsim sonbahara dönüyordu.
Şatn cehrinin yazlık sarayında bundan S4C0 sene kadar önce yapılmakta elan bu hunımah faliyet boşuna değildi
Çar.: . an itibaren güneye, doğru sıralanmış dört hü-
— £9 _

yat yaşattıkları ve alınterleri derecesinde safa sürdükleri, halka eğileceklerine, İblis'in içlerine soktuğu şeytanlara ihtiraslarım kaptırmışlar, henüz göremedikleri uçu. rumlara doğru dolu dizgin gidiyorlardı.
Kaç kere, ama kaç kere, Filistin'de peygamberlik eden, halkı Allah'a teslimiyete muvaffak olan, Vahdaniyeti yayan, Hazreti İbrahim (A.S.) a saldırmışlardı!.. Sayısızdı bunlar.. Lâkin her seferinde, tepelenmişler, kaçıp güç canlarım kurtarmışlardı.
Son mağlûbiyetleri de senelerce önce, Lût Denizi kuzeyindeki Havza hükümdarlarına ansızın taarruz edip, Hazreti Lût (A.S.) ı esir aldıkları zaman olmuştu..
Hazreti İbrahim (A.S.), hemen peşlerinden yetişmiş, onları Şam yakınlarında Dan'a kadar kovalamıştı.. Ordularım bozmuş, Hazreti Lût (A.S.) ı kurtarmıştı.
Hükümdarların aman dilemesini kabul etmiş, anlaşma yaparak tekrar yurduna çekilmişti.
Lâkin zaman pek geçmediği halde, bu dört hükümdar, tekrar şanslarım denemeye cür'et edeceklerdi.. Uzun uzun birbirleriyle muhabere etmişlerdi. Uygun zamanı panayır olarak seçmişlerdi. Birbirlerine elbette açmıyorlardı ama, Hazreti İbrahim (A.S.) ümmetini ortadan Kaldırdıktan sonra, gönüllerinde yaşattıktan ikinci planlarına geçeceklerdi. Bu planda Suriye kuzeyinden ta Yemen'e kadar tek bir devlet kurmak, Fravnlar, Nemrutlar gibi, saltanat sürmek hayali mevcuttu.
Şu anda her dört hükümdar da panayırdaydılar; Geceyi bekleşiyorlardı saraya gelip görüşmek için. . Çünkü köstebekler gibi yeraltı çalışmalarına alışıktılar.
Saray içinde ve bahçesinde yapılan faaliyet ve ha-

zırlıklan izleyen, bir şeyler anlamaya çalışan köleler, ara. lannda fısıldaşıyor ve meçhulü çözmeye uğraşıyorlardı.
Ellerinden hiçbir şey de gelmiyordu.
Güneş Harmandağı üzerine düşüyordu.. Kızanyor-du ağır ağır.
Bir köle saray bahçesindeki havuzda su doldururken, hep o güneşe ve Harmandağlan'na baktı.
Dili çözüldü..
Ağızdan dökülenler elbette ilhamdılar.. Fakat sözlerinde geleceğe ait çok hakikatler vardı:
Tanrıların en büyüğü, Güzeli, güçlüsüsün. Sen olmasan, doğmasan Yaşamak mümkün müydü?..
Aydınlığı, bereketi Cömertçe serptikçe Kulluğundayız.
Her ayrılış, batış, anında Kalbim sıkışırdı... Gözlerim, çevrem gibi, Acıyla dolardı.. Nefeslerim, başlayan gurbette Avare avare gezinen Esintiler olurdu.
Çok sürmezdi bunlar..
Bütün bir günün yorgunluğu
Dağlar misali
Üzerime yüklenir,
Dünyamdan beni koparırdı hemen.
Uyurdum kâbuslarımı,

Sabahın gelişini ancak Baş ucumda ıslık çalan Kamçılardan anlar, fırlardım.
Bu akşam kuşkum daha baskın..
Hazırlıklara baktıkça
Korkuyorum, ürperiyorum..
Karanlıkla birlikte
Gelecekler var sanıyorum..
Onlar benim ve benim gibilerin
Kaderiyle oynayacaklar yine.
Ey güneş!.. Batmana razı değilim.
Kullarını köstebeklerin
Yuvasına, o zindanlara, teslim etme artık!.
Mümkün müydü bu isteğin gerçekleşmesi?.. Kayır..
Güneşin batmadığı görülmemişti. Ama köle, hayatından öylesine yılgındı ki, kurtu-uşımu bunda görüyordu. Güneşe yalvarıp duruyordu.
Yanma başka bir köle sokuldu.
Su doîduruycrdu o da.
Aşinalık ettiler:
«Seni dinledim ey Meramil!...»
«Öyle mi?.. O halde koş sahibime yetiştir..»
«Hayır.. Çünkü ben da senin hayatmdayım.»
«Teşekkür ederim ey Saklaz!..»
«Ben bir şeyler duydum..»
«Nedir?...»
«Du gece hükümdarlar bumda toplanacaklarmış.»
«Korkunç bir haber!..»
«Elbette.. Ne zaman toplansalar, gecikmiyor, bizi

1 ulandırıp güneye sürüyorlar.. Sedüm Havzass, yahut Hıiahim yurduna saidırtıyoriar,.»
«ölüme...»
«Evet.. Hangi tanrıya sığınacağımı, puta kulluk edeceğimi, şaşırdım.. Hiçbirisi yarama parmak basmadılar.. 1 lenden yana olmadılar. Hep hükümdarlara, asillere, zenginlere, armağanlar sundular.»
«Yoksa biz insan değil miyiz ey Saklaz?...» «Dış görünüşümüzle elbette insanız.. Fakat bizi doğuranlardan devraldığımız bir günâhımız olmalı ki, bütün tanrılar gazap şimşeklerini hep üzerimize yağdırıyorlar.»
Meramil suyunu doldurmuştu.
Havuzun başından çekildi.. Yürüyüp uzaklaşacaktı.
Gönlü el vermedi.
Sımm açıkladı:
«Bu benim son su dolduruşum ey Saklaz!...»
«Anlamadım?...»
«Güneş batar batmaz, kaçacağım.. Esasen kimsem yok arkada düşünecek..»
Saklaz sevindi:
«Benim de yok.. Bunu beraber yapabiliriz. Ama nereye gideceğiz?..»
Meramil bir ilhamla başladı cevabına:
Ölüm pek yakın.. hecekler beni arkan'ıdan, Yahut sürüyecekler Uçurum başına, Bir canavar ini ağzına.

Vehim değil bu.. Hayal de etmiyorum. Eskilere öyle yapılmadı mı?. Kim götürüldü de geri döndü?. Hikâyesini bile dinleyemedik.
Dokunuyor bu akibet bana.. Gururum kırılıyor, Şerefim inciniyor, Madem ki ölüm pek yakın, Sonumu kendim getirmeliyim.
Meramil ilhamını bitirince ciddileşti:
«Her gün güneye, Bilhassa İbrahim yurduna kaçanlar, neden geri dönmüyorlar ve daima onlardan iyi haberler alıyoruz?..»
«Ben aynı şeyi düşündüm ama, en çok putlarımızın, tanrılarımızın, hışmından çekindim.. .Çünkü İbrahim, kendisinin peygamber olduğunu, tek bir Allah'a elçilik yaptığını, putlara ve benzeri görünür tanrılara inanmamamızı istiyormuş..»
«İstiyor ama, zorlamıyor ki..»
«Doğru..»
«Hiç değilse, arzuladığımızın yarısı bir hayata kavuşuruz.»
«Haklısın.. Sonu ölüm değil mi?.. Belki böylelikle ömrümüzün kalan kısmını işkencesiz, şerefle, gururla, yaşarız..»
Her ikisi de heyecanlanmıştılar.
Harman Dağı'na bir daha baktılar..
Az önce güneşin batmasını istemeyen Meramil şimdi, bunu candan diliyordu..
Teklif etti:

.(Karanlıkta birlikte, şu kayalıklarda buluşalım..»
«Peki..»
«Gecikme ama.. Nihayet bir masallık zaman bekle-
v bilirim.»
«Bana inan..»
«Peygamber İbrahim (A.S.) a, onu daima rahatsız ••dm dört hükümdarın yine, gizlice buluştuklarını haber jftrlrsek.. Değil mi?.. Belki başka türlü muamele görürü.-. Sevilir, sayılırız.»
«Öyle şeyler aklımdan geçiyordu.»
*** ****
Aynı gece, güneş çoktan batmış, mehtap yükselmişti. Şam yakınlarındaki yazlık saray çevresi sihirli bir ııvaya bürünmüştü.
Çevrenin dört hükümdarı, gece yarısına kadar, kı-v.ı.ııya eğlendiler.. Bahçede yapılan bu sefahat âleminden sonra, içeriye girdiler.
Sarayın taraşında toplanıp oturdular.
Muhafız subaylara, artık hiç kimsenin taraşa alınmamasını emrettiler.
Pek önemli mevzu konuşacaklardı ama yine de, İn11 ün direnmelerine rağmen, yan yarıya sarhoştular.
Bir saate yakın, başka şeylerde gezindiler.
O zamana kadar da, gece yarısından sonra başlayan Itrin esintiler, akıllarını başlarına getirdi.
Sandalyelerini yaklaştırdılar.
Birbirerine öylesine sokuldular ki, saçları, sakalları karıştı..
İlk sözü alan Elam kiralı Kedorlaomer oldu. Âdete göre, önce hikmetlerini döktü:

Kumların dağınıklığı, Perişanlığı, nedendir?.. Niçin, ayaklar altında ezilir, En küçük esintiyle Savr ulurlar?'..
Bir de kayalara bak!.
Ne heybettir o?..
Hangi kuvvet dilediği kadarını
Kendisine ram edebildi?.
Parçaladı?..
Halbuki kayanın özü de
Kum değil midir?..
Bütün iş onları kaynaştırıp kenetleyen
Sırrı bulmadadır.
Hani bulan bahtiyar?..
Kurtlar, ceylanlar,
Ve daha başkaları
Sürü halinde gezerlerken
Başkalaşır,
Güven kazanırlar..
Niçin bunlardan ibretlenmeyiz?. Övünürüz ama, Üfürülîince dağılan Kumlardan farkımız ne?..
Ellesar Kiralı Aryoka hak verdi:
«En doğru görüştesin ey hükümdar kardeşim!.. Biz de birleşip kaynaşmalıyız.. Halbuki ne yapıyoruz?.. Cam. mız sıkıldıkça hırsımızı birbirimizden çıkarıyoruz.»

l

I •■ yııı Kiralı Tidal dudak büktü:
«Bütün toplantılarımız böyle başlar.. Birleşiriz, çav
'inin Kurarız.. Gizli gizli, baş düşmanımız İbrahim ülke-
dlyebilirim ki yeraltından yollar açarak köstebek-
Ibl ilerleriz.. Sonra?.. O kadar.. Perişan olur döne-
Bence, birleşmek yeterli değil.. İbrahim (A.S.) in .aırıdrıı zafere koşmasında bilmediklerimiz var.»
Şinar kiralı Amerfel, Tidal'ı doğruladı:
(«Ordularımız kunduz gibi, ağacın kökünü kemiriyor-ı.u ama, ağaç daha serpiliyor, yeşeriyor..»
Elam kiralı sinirlendi:
aL'.iiinenleri konuşuyorsunuz.. Lâkin, tedbir söyleyen yok.. Senelerce önce, dördümüz birleşip Scdüm Hav-rjısı'na baskın verdiğimiz şanlı günleri hatırlıyorum.. Fakat, peşinden İbrahim (A.S.) a mağlup olup kaçışımız, it ki una geldikçe utanıyorum. Niçin o zaman yenilmiştik»
Ellesar Kiralı Aryoka açık konuştu:
«Düşmana önem vermeyip, ganimet paylaşmaya kalkışmıştık,. Halbuki İbrahim (A.S.) ı düşünmeliydik., onunla kim baş edebilirdi?..»
((.....»
«Cevap veremiyorsunuz.. Nemrud, fravn yenildi.. Biz ise nihayet kendi kendimizi kıral, hükümdar yapmış birer kabile başkanlarıyız..»
Şinar kiralı kılıcına el attı:
«Sen ya pek yılgınsın, ya dost değilsin, yahut dilinin altında bir şeyler var..»
«Ancak üçüncüsü doğrudur.. Evet, dilimin altında bir şeyler var..» «Nedir?...»
«Kaleyi içinden fethetmeyi düşünmek.» Tidal red etti:

«Nasıl düşünmedik!... İbrahim (A.S.) yurduna az mı casuslar soktuk?...»
«Hangi biri dönüp doğru bir haber getirdi?...»
«Sebebi üzerinde durmadık.. Yahut, gönderdiğimiz casuslar ihanet ettiler..»
Aryoka:
«Ben her şeyi sihre veriyorum.. Nemrud ile Fravn da aynı kanaatte değiller midir?.. İbrahim (A.S.) kuvvetli bir sihirbazdır.»
«Bunu bozmalıyız.. Tanrılarımıza sanırım yeteri kadar saygı göstermiyoruz.. Putlarımız önümüzde.. Bana, gidişimizi beğenmiyorlar gibi geliyor.»
Kedorlaomer asıl maksada parmak bastı:
«İbrahim (A.S.) planlı çalışıyor.. Oğlu İsmail'i Hicaz'da bıraktı.. Güney emniyetini aldı. Yeğeni Lût (A.S.) Havza'da'dır.. Peygamberdir.. Oradaki hükümdarlar, son mağlubiyetimizden beri İbrahim (A.S.) a şükranlarını sunmaktan başka şey yapmıyorlar.. Batı ise Akdeniz.. Geriye ne kalıyor?.. Kuzey.. Yani bizim yurtlarımız.. İbrahim (A.S.) yakında ilk fırsatta buraları istila edecektir.. Haberlerini de alıyoruz.. Esasen bu yüzden toplandık.. Söze başlarken birlik ve beraberlikten bahs etmiştim.. Dördümüz birleşmişiz ne çıkar!.. Maiyetimizdeki ordular, yani esirler, gönülsüz savaşıyorlar.. Onlar arasında bu birlik kurulmalı.»
Hepsi birden sordular:
«Nasıl kuracağız?...»
«Bilmiyorum..»
Ellesar kiralı Aryoka gülümsedi:
«O halde, kaleyi içinden fethetme fikri doğrudur.. Yine İbrahim (A.S.) yurduna casuslarımızı salalım.. Birlik ve beraberliği nasıl sağladığını öğrensinler.. Yahut sihirse, elde etsinler..»

— 38 —

I Uruz sesleri yükseldi:
(BU çok denendi.. Konuşmadık mı az önce?...»
II >enendi ama, hata ettik.. Bence bir kişi gönderme-vcLcrdi.. Faakt o kişi bize ölesiye sadık olmalıydı..
Pibil, akıllı ve hilede usta da bulunmalı.»
Cevap verdiler:
«Tecrübe edelim.. Kim var?...»
Evet, kim vardı böyle birisi?...
Düşündüler..
Nihayet Goyim kralı Tidal buldu:
«Benim eski kâhyam tam bu işin ehliydi.»
«Hangisi?...»
«Asur.»
Hatırladılar.. • 7,
Tidal devam etti:
«Hikâyesini bilirsiniz.. Kızım Zümre'ye âşık olmuştu.. Benden istemek cesaretini bile gösterdi.. Hizmetlerine karşılık ateşe atmadım ama, kovdum.»
Sordular:
«Nerdedir?...»
«Anlattıklarına göre, pek uzaklaşmamış.. Şu kaya-Inrda mekân kurmuş.. İsterseniz getirteyim..»
Amerfal öğrenmek istedi:
«Acaba inandırabilecek misin?.....»
«Huyunu bilirim.. Tapmağa gidip yemin edeceğim.»
«Demek muvaffak olursa kızını vereceksin?.»
«İnandın mı?. O kadar alçalamam. Daha büyük bir yeminle ilk yeminimi bozarım ve Asur'u

öldürürüm..»
«Bu oldu.. O halde dağılalım.. Yarın gece, alacağın sonucu öğreniriz..»
«Hay hay.. Yataklarınız hazır.. Ben de Asur'u bulmaları için adamlarımı çıkarayım.»
**

Aynı saatlerde, akşamleyin havuz başında bu doldururken, kararlaştırdıkları gibi, Meramil ve Saklaz adli köleler kaçmışlar, tepeleri aşıyorladı.
Konuşmalar hep Hazreti İbrahim (A.S.) ve yurdu üzerineydi. Konuştukça da ısınıyor, heyecanlanıyorlardı.
Meramil bir ara şöyle dedi:
«Ey Saklaz!.. En büyük aşk nedir?..»
«Gönlün kapıldığı kadın..»
«Değil...» «Para.. Hazine.»
«Değil..»
«Nedir o halde?...»
«Hürriyet.. Esasen biz ona kavuşmaya gitmiyor muyuz?..»
«Doğru..»
«Bir de İbrahim (A.S.) yurdunda vicdan hürriyetinden bahs ediliyor.. Yani herkes dilediğine inanacak.. Tapacak..»
«Biliyorum...»
«Ne var ki, İbrahim (A.S,), peygamber olarak, en sevilenin kim olduğuna halkı inandırmış.. İşte halk topluca o tek, eşi, i enzeri olmayana teslim olmuş.. Gönlünü, kalbini vermiş.. Yani âşık olmuş.»
Saklaz dudak büktü:
«Buna aklım ermedi.. Kıskanma denen şey yok mu bunlarda?..»
«ArMk gericini gidince öğreniriz..»
Saklaz, tırmandıkları yamaç ilerisinde bir ateş gösterdi:
«Orada yaşayanlar var..»
«Gördüm...»
«Gizlice savuşsak iyi olacak..»

«Ben başka türlü düşünüyorum.. Aceleden, yiyeceksin çıktık. Eğer gücümüz yeterse, baskm evrelim..» ' «Olur...»
Meramil ile Saklaz, artık tilki çevikliğinde ve kur-rıazhğrndaydılar.. Eğile büküle, kalka sürüne, ateşe epey. ce yaklaştılar.
Durup dikkat kesildiler.
Ateşin başında bir adam vardı.
Saklaz tanıdı:
«Bu, Kıral Tidal'ın eski kahyası Asur'dur.. Hikâyesini bilirsin.. Tidal'ın kızına âşık olup kovulan..»
«Duymuştum ama, kendisini görmemiştim.. O halde bu zavallıya dokunmadan geçelim..»
Öyle yapacaklardı ama, Asur'un bir şarkıyla hislerini dışına vuruşu, onlan oyaladı:
Korkma sokul ey insan!.. Sanma ki bu ateş Seni yakar, incitir..
Hayır, bir şey olmaz.. Belki aksine, Aydınlanırsın..
İçimi açıp görsen Dilin tutulur.. Bakışların donar.
Bu türlü binlerce ateş Sönmeden yanar durur orada. Göğsüm yangmyeridir..
Aşk öyle bir derttir ki,
Iztırabı yanında
Ormanlar tutuşsa hiç kalır.

Hele zaman zaman
Rüzgâr, sevgiliden yana eserse..
Ondan bir şeyler getirirse!.
Saklaz ile Meramil, şarkı bitince, yürümeye hazırlandılar.
O anda da, yanlarından üç atlı geçti.
Ateşe doğru gittiler ve atlarından inmeden Asur'a seslendiler:
«Ey sahibimiz!.. Müjdemizi isteriz.. Kiralımız Ti-dal seni affetti.. Sarayda bekliyor..»
Asur, ümitsizce başını salladı:
«Affetmek yetecek mi?..»
«baha ne bekliyordun?.»
<(Esasen affedilmiştim.. Çünkü görüyorsunuz yaşıyorum.»
«Eski vazifene iade edileceksin..»
«İstemem..»
«Kıraldan sonra gelmek, hükmetmek az şey midir?.»
«Neye yarar!.. Anlaşılan siz hikâyemizi bilmiyorsunuz.»
«Kiminle olan hikâyenizi?...»
«Hükümdarımızın kızıyla..»
«Bilmeyen kaldı mı?.. Hep ağlaştık..»
«Yalan!.. Çünkü halk daima baştakilere diş biler.. Sevindiniz.»
Atlılar birbirlerine bakıştılar.. Nihayet birisi hakikaten müjdeyi söyledi: «Kiralımız bizi yetkili kıldı.. Kızı Zümre'yi sana verecek ey sahibim..»
Asur'un gırtlağına kılçık kaçtı sanki.. Gülmek iste-d» Sikemedi, öksürmek istedi öksüremedi.. Başını gökyü-

,..... luıldınp öylece kaldı bir zaman.. Heyecanmı yatış-

Hattâ ilhamlandı da:
Masallarda dinlediğim Oduncuya benzedim. Yükümü sırtıma vurmuş Yoluma giderken Önüme çıkan yılandan Kaçınmışdım da Düşmüştüm hani Ve yüküm dağılmıştı..
Toparlandığım zaman, Yılan yoktu ama, Odunlarım birer Altın çubuktular.. Gözlerimi uğuşturdukca Parlıyor, işiyorlardı.. Şimdi aynı masalı yaşıyorum..
Asur, ilhamdan sonra sordu: «Haber kimdendir?.. Hükümdardan mı, Zümre'den mi?..»
Hükümdardan.. Fakat unutma ki ey Sahibimiz, Kiralımız kızının izni olmadan onun işlerine karışmaz.. O kadar sever.»
«Karşılığında ne gibi bir hizmet bekliyor?..»
«Bilmiyoruz...»
Asur bekletmedi.. Kararını söyledi:
«Peki.. Siz gidin. Ben gün ışımadan sarayda olacağımı.»
«Bekleriz..»

«Hayır.. Madem ki doğru konuştuğunuzu iddia ediyorsunuz, sahibiniz olan benim emrime itaat edin.»
Atlılar başka yapacak şey bulamadılar, dönüp gittiler.
Saklaz, Meramil'i dürttü:
«Bunda bir hile seziyorum ey Meramil!..»
«Ben de..»
«İstersen, Asur'u uyaralım..»
«İyi olur.»
Biraz beklediler.
Atlıların nal sesleri kaybolunca açığa çıktılar.
Kendilerini ve nereye kaçtıklarını anlattılar..
Şu anda sarayda dört hükümdarın toplandığını, gizli kararlar aldıklarını, bu uğurda belki kendisini bir işte harcayacaklarını, atlılara inanmamasını söylediler..
Fakat Asur'un kalbine ümit kuşu yuva kurmuştu bir kere.
«Gideceğim..» dedi.. «Ne kaybederim?:. Demek bana ihtiyaç duydular.. Karşıhğmda Zümre'ye kavuşacağım.. Yahut yanılacağım.. Hiç değilse Zümre'yi görmek fırsatını tekrar elde ederim ya.»
Saklaz ile Meramil, çok dil döktüler..
Fayda etmedi.
Asur, bir zamandan beri oturduğu mağaraya girip, eşyalarını sırtladı ve atlıların geldiği istikâmete yürüdü.
Saklaz ile Meramil aynı anda söylendiler:
«Zavallı!.. Aklı ile değil, kalbi ile yaşıyor.. Gözlerine de aşkı kıyasıya mil çekmiş.»
Meramil, Saklaz'a dirsek vurdu ve gidecekleri istikâmeti gösterdi:
«Haydi ey Saklaz!.. Yolcu yolunda gerek.. Peygamber Ilazreti İbrahim (A.S.) a ikinci bir haber daha vere-

bileceğiz,. Çünkü sanıyorum ki, Kıral, Asur'a Ilazreti İbrahim (A.S.) ile ilgili bir vazife verecek.»
«Bunu ben de düşündüm..»
«O halde ayağmı çabuk tut..»
*
**
Hakikaten gün ışırken, Asur, yazlık sarayın bahçe kapısından giriyordu..
Nöbetçilerden başka kimsenin henüz uyanmadığını .sanırken, en büyük sürprizle karşılaştı.
Havuz kenarına Kıral Tidal'ın kızı Zümre oturmuş, balıklara yem serpiyordu.
Güzel sesiyle bir şarkı da mırıldanıyordu:
Ne beceriksizmişim meğer!. Aylarımı boşuna harcadım. Hem kendim çektim, Hem sevdiğime çektirdim. Saadetim avucumdaymış da, Dosuna dallara uzanmışım. Murat yeşilliğindeki Yapraklar arasını yoklamışım.
Acı, çok acı, şeyler bunlar.. Lâkin tecrübelendiın. Şimdi anlıyorum saçlardaki Her tel akın ifade ettiğini.. Yıllar ağarttı onları ama, Sahibini kuvvetlendirdi.. Görgüsüne görgü kattı.
isur, nerdeyse Zümre'nin yanma koşacaktı.

■
Kendisini güç tuttu.
Sabrederek, iç kapıya yürüdü..
Demek, nihayet babasma açılmış olacaktı.
Zavallı Asur, bilmiyordu ki, Zümre asla kalbini kendisine vermemişti.. Ve bu saatte bahçede havuz başında bulunuşu, babasının emrini tatbikten ibaretti.
Asur, sarayda bekletilmedi.
Doğruca Kıral Tidal'ın huzuruna götürüldü.
Asur, minnettarlığını nasıl anlatacağım bilemedi. Secdeye kapandı.
Ancak, Tidal'ın emriyle doğruldu.
Kıral Tidal güler yüzlüydü.. Tatlı bir sesle sordu:
«Bana kırgın değilsin ya ey Asur?...»
«Bu mümkün müdür ey Hükümdarım!...»
«Memnun oldum.. Ben seni asla bırakmayacaktım. Hattâ kızım Zümre'yi sana verecektim.. Çünkü onun da seni sevdiğinden haberliyim.. Ne fayda ki asil değildin.. Ve komşu hükümdarlar beni kmarlardı..»-
«Şimdi de durum aynı değil midir?...»
«Hayır ey Asur!.. Komşu üç hükümdar sarayımda-dır ve misaf irinidirler.. Filistin meselesini hal için toplan, mıştık.. Savaştık yenildik.. Casuslar gönderdik, geri gelmediler..»
«Bunları seninle birlikte yaşadım ey hükümdarım..»
«Öyle.. Bu gece karar verdik.. En akıllı, zeki, sadık, insanımızı Filistin'e göndereceğiz.. Bu sensin.. Çünkü va. zifeyi yapacak kim olursa olsun asil kabul edilecek.. Yani kızımı alabileceksin.»
«Vazife nedir ey hükümdarım?...»
«İster köstebek ol, alttan çalış, ister kunduz ol kök kemir.. İbrahim (A.S.) m ümmetini nasıl kendisine bağladığım öğren.. Yahut sihirse, bunu çal..»

«Yapacağım..»
Tidal, pencereye gitti..
Asur'u çağırdı.. Havuzu gösterdi:
<(Ey Asur!. Bak kızım Zümre orada.. Haberi duyduğundan beri gözüne uyku girmedi..»
«Şarkı söylüyordu..»
«Onu sevindir..»
Hükümdar Tidal, hazine odasına yürüdü.. Açtı.. Çuval çuval mücevherleri avuçlayıp, Asur'un gözlerini kamaştırdı.. «Bütün bunlar senin olacak ey Asur..» dedi.. «Düğününde halka serpeceğim.»
Hükümdar Tidal'ın kızı hâlâ şarkı söylüyordu.
Belliydi, babasıyla Asur'un pencerede olduklarını farketmişti.. Asur'un, verilecek vazifeyi kabul etmesini kolaylaştırıcı rolünü yapıyordu.
Dinlediler:
Ceylan eşini bekliyor.. Yolunu şaşıran eşini. Niçin gecikti?..
Avcıların varlığından habersiz mi?
Ağları ellerinde,
Okları yaylarına siirülü geziyorlar.
Fakat ceylan ümitli, Eşini bulacağından.. Çünkü bu sabah güneş müjdeledi.
Hükümdar Tidal, hükümdarlığını unuttu, Asur'u dürttü:
«Duydun mu?.. Zümre her gün böyleydi..» «Ya ben!...»

«Artık şüphen kalmadı ya?...»
«Hayır..»
«Fakat ben sana daha çok ümit vereceğim.. Gel benimle.»
Birlikte saray tapmağına girdiler.
Orada en büyük putlar vardı.
Önlerinde ateşler yanıyordu..
Hükümdar Tidal, hepsini dolaştı..
Usullerince, kızını Asur'a vereceğine yemin etti.
Fakat şartlıydı bu yemini. Asur, verilen vazifeyi yapmalıydı.
Asur, pek canlanmıştı.. Öyle konuştu:
«Ey hükümdarım!.. Kâhyan Asur'a güven.. Nihayet seneye Kalmayacak, tek başıma Filistin'i sana annağan edeceğim.. Peygamberliğini ilân edip çeşitli sihir veya sözlerle halkı aldatan İbrahim (A.S.) ı huzuruna getireceğim..»
«Bunu bildiğim için en güzel vazifeyi sana verdim ya.»
«Teşekkür ederim...»
Asur, konuşurken, gözlerini Havuz başındaki Zümreden ayırmıyordu..
Zümre, tam kadınlığını takınmış, hareketleriyle, şarkılarıyla, Asur'un kalbini hoplatıyordu.
Hükümdar Tidal, Asur'a ummadığı bir teklifte budundu:
(İstersen bahçeye in ey Asur!. Kızımla konuş.»
«Ne zaman hareket edeceğim?...»
«Komşu kırallarla konuşayım da, belki sana verecekleri talimat vardır..»
Asur, kabul etti ve uçarcasına bahçeye koştu.

KIRILAN DALLAE

Aradan altı ay geçmişti.
ıklaz ve Meramil adlı köleler, çoktan Hazreti İb-ı.'lnm (A.S.) yurduna gelmişlerdi.. Bir haftalık tereddütten sonra, göğüsleri açılmış, müslüman olmuşlardı. Ihı t tâ evlenmişlerdi.
Hayatlarına diyecek yoktu.
Hayalîendiklerinden ileri günler yaşıyorlardı.
Daha geldiklerinin ertesi günü Hazreti İbrahim {A.S.) ı bulmuşlar, ona kuzeydeki dört hükümdarın gizlice toplandıklarım, saldırmaya hazırlandıklarını haber vermişlerdi.
Ayrıca kâhya Asur üzerinde de durmuşlardı. Belki bu tilki zekâlı adam, buraya casus diye gönderilecekti.
Hazreti İbrahim (A.S.), yüz yaşını çoktan aştığı halde, sürdüğü tarlada onîan dinlemiş ve her şeyi Hazreti Allah'ın kudretine havale etmişti.
Saklaz ile Meramil, her gün halk arasında Asur'u ■arıyorlardı.. Fakat onu görmeleri mümkün olmuyordu. Nihayet yanıldıkları hükmüne varmışlardı.
Asur, demek başka bir görev almıştı. Peşini bırakmışlardı.

Halbuki Asur, Hakikatte Hazreti İbrahim (A.S.) m yurdundaydı. Fakat doğrudan doğruya yaşadığı yere gelmemiş, ümmetinin bir ucundan işe başlamıştı.
Hazreti İbrahim (A.S.) in ümmetini yaprak kabul etmişti.. Kendisini de bir böcek.. Bu ümmeti yavaş yavaş yiyecekti. Yani zehirleyecekti.
Fakat yaprağa uzanmak için hangi dala el atsa o dal kırılıyordu..
Hazreti İbrahim (A.S.) m ümemti asla, Asur'un sözlerine kanmıyor, aksine onu vahdaniyete götürecek sözler söylüyor, kazanmak istiyorlardı.. Lâkin Kâhya Asur'. un kaderinde henüz göğsünün açılması yoktu.
Tam ve azgın bir sapıklık içindeydi.
Hele aklına sevgilisi Zümre'yi getirdikçe, işini bir an önce bitirmek istiyordu.
Nihayet dayanamadı.. Hazreti İbrahim (A.S.) in köyüne kadar sokuldu.
Asur, yaptığı fitne ve fesadında kendisini değil, Filistin'den geçen kervandakileri vasıta ediyordu.
Hazreti İbrahim (A.S.) m köyüne girdiği zaman da aynı yolu tuttu.. Maşa diye kullanacağı adamlar aradı.
Onu Sakîaz ile Meramil görmüşlerdi.
Tekrar gidip Hazreti İbrahim (A.S.) e, kimliğini haber verdiler. Maksadını söylediler. Hazreti İbrahim (A.S.) yine işi Allah havale buyurdu.
Asur, geçen kervanların içinde bazan Hükümdarı Tidal'in casuslarına rastlıyordu.. Bunlar Hükümdarın haber beklediğini söylüyorlardı.. Asur da vaad ediyordu.
Yaptığı yahut yapacağı hiçbir şey yoktu bu vaad-lerde.
Gönderdiği haberler bol bol yalan doluydu.
Böylece Asur, Hazreti İbrahim (A.S.) in köyünde bir allı ay kaldı.. Vazife aldığı yılı tamamladı.
— SO
Şimdi sene Hicretten önce 2057 (M.Ö. 1435) başla-
Nodendir bilinmez, ansızın Hazreti İbrahim (A.S.) m evine kimseler uğramaz oldu.
ııalbuki Hazreti İbrahim (A.S.) m sofrasında her ide en azından onbeş kişi bulunurdu..
Hazreti İbra-ını ı (AS.) o kadar misafirperver, eli açık, bereketliydi, den (Ilalil-ür-Rahnıan) diye anılırdı. Durumu ilk farkeden kâhya Asur oldu. H(men Hükümdar Tidal'e haber uçurdu:
uEy Hükümdarım!.. İbrahim'in sihrinin bir kısmını uaya muvaffak oldum.. Kendisine kimseler gelmiyor, lofrnsmda ancak ailesi Sâre var. Bunun mânası büyük-ııu İbrahim (A.S.) zehirleneceğinden çekiniyor.. Bir az gaha bekleyelim, halk kendiliğinden dağılacak.. Yeğeni ı ut (A.S.) m da Havza'da durumu güzel değil.. Hicaz to] rakla-ma bıraktığı oğlu hakkında buralara pek iyi haberler gelmiyor.»
Halbuki bunlar yalandı.
Hazreti Lût (A.S.), bütün zorluklara rağmen vazi-fealne devam ediyordu Havza'da.. İsmail, Mekke'deydi.. K ıbc inşa olunmuş ve ilk hac yapılmıştı.
Hazreti İbrahim (A.S.), yaşının ilerlemesine rağmen |tnç bir insan gibi, kavminin her şeyiyle uğraşıyordu. Kabe'nin tekrar bulunup inşası, iman edenleri büsbütün
e getirmişti.. Kabe'ye doğru bir akın vardı.
Tek doğru olan şey, hakikaten iki haftadır, Hazreti ibrahim (A.S.) in evine misafir inmemesiydi.
Bu da ondan halkın kopmasından, yahut kendisinin zehirlenmekten korkmasından değildi.. Belki ümmeti Krtık yaşlanmış olan peygamberleriyle, eşi Sâre'yi rahat-III et memeleri için gelmiyordu.

Bir sabah Kâhya Asur mü'minlerden şunları işitince sevincinden ne yapacağını bilemedi:
Dün peygamberimize Cebrail ve Mikail, iki genç erkek kılığında, uğramışlar.. Lût kavminin cezalandırılacağına dair Allah emrini getirmişler, ayrıca Sâre'ye bir oğul ve torun müjdelemişler, bu oğul ve torun peygamber olacaklarmış.»
İçinde en küçük nur bulunmayan, sadece sevdiği kadın Zümre'den başka şey görmeyen Asur pek sevindi..
Bunu İbrahim (A.S.) ümmetine belli etmedi ama, yine gelip geçen kervandaki casuslarla hükümdar Tidal'e yetiştirdi.
Şöyleydi haberi:
«Ey Hükümdarım!.. İbrahim iyice bunadı.. Sözde Havza'daki bütün insanlar helak olacaklarmış.. Ve Hazreti İbrahim (A.S.) in ailesi, yüz yaşma yaklaşmış Sâre, ilerde peygamberlik yapacak oğul ve torun sahibi kılma-cakmış..»
Asur, haber gönderdikten sonra, halkın arasına da girdi.
Halk hep bu mevzuu konuşuyor, hem üzülüyor, hem de şenlik yapıyorlardı.
Kâhya Asur, bazılarına soruyordu:
«Bu haberlere inanıyor musunuz?...»
«Niçin inanmayalım?..»
«Koca bir Havza halkı nasıl helak edilir?.. Orada yüz binlerce insan ve beş hükümdarlık var..»
Cevabmı alıyordu:
«Şu gördüğün ve görmediğin kâinatı yaratan Alla-hımız için bu iş pek basittir. Her hangi bir meleğiyle derhal yaptırabilir. Tufan mucizesi, Peygamberimiz Hazreti İbrahim (A.S.) m ateşten kurtulması, ailesi Sâre'nln
— 52 —
ıı karşısında yaptıkları birer mucize değil midir?. Ad ve Hemud kavmini helak eden kimdir?...» Kahya Asur devam ediyordu: «Hele yüz yaşma yaklaşmış bir kadının doğurması '. la uygun değildir.. Bunlar bunamış insanların söz-
ll',.»
Derhal cevabmı alıyordu:
ıı Ey henüz hidayetten nasibini almamış olan zavallı İman!. Hazreti Salih (A.S.) ı ne çabuk unuttun?.. Alini, una inansınlar diye, kayadan deve çıkardı.. Hattâ o I deve erkeksiz doğurdu..»
Mü lakaşalar, o gün ancak ikindiye kadar sürdü.
Çünkü hakikaten, Hazreti İbrahim (A.S.) in, kavmi m- haber verdiği gibi, Havza'daki azgın halk helak Idllmiş ve Hazreti Lût (A.S.) mü'min olan iki'kızıyla ıinmip gelmişti.
Kâhya Asur, hırsından çıldıracaktı nerdeyse.
Çiinkü inanmamıştı olanlara.
Durmadı.. Havza'ya kadar gitti.
Dolaştı.
Gördüğü manzara korkunçtu.
Tekrar döndü.
Yolu üzerinde, Hazreti Lût (A.S.) m küfürde ısrar İden, ihanet ve münafıklıkta direnen, karısının taşlaşmış vücuduna da rastlamıştı.
Bütün bunlara rağmen, ağzında gevelediği tek bir KOZ vardı:
«Hazreti İbrahim (A.S.) kuvvetli bir sihirbazdır..»
Sonra kendi kendine soruyordu:
«Bir şeyler yapmalı.. Sihri elde etmeli, yahut bozmalıyım.»
Kâhya Asur, Tekrar Hazreti İbrahim (A.S.) m kovu ne döndüğü vakit, ummadığı bir haber aldı.. Hazreti
— 53 —

Lût (A.S.) kuzeye çıkmıştı.. Yani Şam taraflarına.. Oradaki sapıkları imana çağıracaktı.
Durumu Kıral Tidal'e bildirdi.. Zümıe'nin kendisinden soğumamasını sağlamak için de yeni bir yalan kıvır. **di:**
«İbrahim'in sihrini elde etmek üzereyim.. Yakında bildireceğim..»
Bu yakın sözü bir kaç yılı aldı.
Hazreti Lût (A.S.) Şam taraflarından dönmüş, güneye, Yemen'e kadar inmiş, sonra Mekke'ye gelerek orada vefat etmişti.
Kâhya Asur bunu müjdeledi:
«Düşmanlarımızın başlarından birisi öldü.. Diğerleri de yakındır.. Halkda Hazreti İbrahim (A.Ş.) a karşı bir güvensizlik başladı.. Çünkü ailesi Sâre hâlâ gebe değil.. Demek sihri ona tesir etmiyor.»
Bunu halka da söylüyordu Kâhya Asur.
Lâkin halk inançlarından en küçük bir şey kaybetmiş değildi.. Cevaplan kesindi:
«Peygamberimiz, Allah'dan vahy aldı.. Hem de Cebrail ile Mikail aracılığıyla.. Sâre behemehal doğuracaktır. Ve oğlu ile torunu ilerde peygamber olacaklardır.»
(İbrahim'in) karısı ("hizmet için) ayaktaydı. (Bu söz üzerine) güldü. Biz de ona İshak'ı, ts-hak'ın ardından da (torunu) Ya'kub'u müjdeledik.
(Hûd: 71)
Dediler ki: «Korkma, hakikat biz sana çok bilgin bir oğul müjde ediyoruz.»
(Hıcr: 53)
-- 54 —
Derken içine onlardan gizli bir korku çoktu. «Korkma» dediler ve onu çok bilgin bir oğulla müjdelediler.
(Zâriyat: 28)
Ona salihlerden bir peygamber olmak üzere de İshak'ı müjdeledik.
(Sâffât: 112)
*****
Kâhya Asur, halka artık açıktan açığa böyle uğradı il;on, yıllar birbirini kovaladılar.
Asur, hemen hemen durmadan soruyordu:
«Hani Sâre'nin oğlu?...»
Cevabını alıyordu:
«Hazreti Allah (C.C.) vaktini bilir..»
Asur bilhassa, kervanlar konakladığı zaman mevzuu uçmaya dikkat ederdi.
Çünkü kervandaki sapıklar, kuzeye çıkmca, oradaki hükümdarlara yetiştirirlerdi:
«Kâhya Asur iyi çalışıyor.. Böyle giderse yakmda Hazreti İbrahim (A.S.) in ümmeti dağılır, putlarımıza «loııerler.»
Hükümdarlar da beklerlerdi bu zamanı aç kurtlar gibi.
Bir gün yine kuyu başında kervan konaklamıştı.
Kâhya Asur, yetiştirdiği malını onlara satıyordu, (liderleri gibi..
Müminlerin sabrından, hoşgörülüğünden faydalanmış gayesine uygun şarkılar söylüyordu:
— 55 —

r

Ey yolcular!.. Bereketli değil, Dağı îaşı, insanları Sinirlenmiş ülkedesiniz.
Kuyu bolsa,
Anbarlar dolup taşıyorsa, Sürüler otlak bulunuyorsa, Bu bir göz yanılma oyunudur.
Şimdi de sikirle Doğmuş, çocuklar Yapmakta Çırpınmalar var.
Hem de ihtiyarlar Düşünüyor bunu. Hangi kurumuş ağacın Meyva verdiği görüldü?..

Müminlerin sabrı taşıyor, Asur'u kovalıyorlardı.
Gidip Hazreti İbrahim (A.S.) a şikâyet ediyorlardı.
Fakat Hazreti İbrahim (A.S.), onlara olgunluk tavsiye ediyor, beklemelerini söylüyordu.. Ve hatırlatıyordu:
«Hazreti Allah'ın hangi emri hakikat olmadı!...»
Müminler de tatmin olup işlerine dönüyorlardı.
Kâhya Asur, bir kaç kere Sâre'yi de tenhada yakalamıştı.. Maksadı nifak olduğu için, öyle konuşmuştu:
«Ey muhterem kadın!.. Ortada bir haber dolaşıyor, doğru mudur?..»
«Nasıl bir haber?...»

■: .111 ki ninem yaşındasın, sözde bir oğul doğuracak.
III.»
<«Allah'ım bunu müjdeledi.»
»Hani, yıllar geçiyor..»
«Geçsin, gerçekleşecektir.»
«Fakat o zamana kadar, ümmetinden eser kalmaya-■ ti lir.»
«Neden?...»
«Çünkü halk beklemekten usandı. Sen kocana söyle böyle akla hayale sığmaz iddiaları yaymaktan vaz geçsin. Kn iyisi kendin doğru olmadığım ilân et.. Kocanın mak-Mtıdı açık.. Cariyesi Hacer İsmail'i doğurunca pek mahzun olmuştun.. Seni avutuyor..»
«Mahzun olmamış, sevinmiştim..»
«Yurdunuzu aşan rivayetler öyle değil..»
«Beni ilgilendirmez..»
((Hattâ Hacer'i oğlu ile uzaklaştıranın sen olduğun ■üyleniyor.. Kıskandın.»
Sâre, işte o zaman üzülüyordu:
«Hacer gibi bir kadın ve İsmail gibi bir oğul nasıl kıskanılır?.. Hazreti Allah (C.C.) İsmail'i bazı dedikoduları önlemek için yarattı.. Halk, peygamberin oğlu olmadığını görünce şüpheleniyordu..»
Asur bir ip ucu, buldum, bir sağlam dala yapıştım, »anarak hatırlatıyordu:
«Bu oğulu pek âlâ sen doğurabilirsin..»
«Allahm hikmetinden sual olunmaz. Hatırlarsan, babası Hazreti İbrahim (A.S.) kurban etmeye kalkıştı da, verine bir koç indirildi ve hayatta bırakıldı.. Kabe'nin temellerinin tekrar bulunup inşasında çalışmak şerefi oğulu verildi.. Demek Allahm bir hikmeti var ki öyle yaptı.»
«Sen de oğul doğuracağına inanıyor musun?..»
«Müjdeyi bizzat işittim ve inandım..»

«Bu kadar gecikmedeki hikmet nedir?...» «Anlamadın mı ey karanlıkta bocalayan insan?. Haz-reti Allah (C.C.) bir mucize daha göstermek istiyor. Ayrıca benim sabrımm sınırsızlığını mükâfatlandırıyor..»
*
**
Gecikmedi., O yıl müminlere ilk haber ulaştırıldı:
«Muhterem annemiz Sâre hamiledir..»
Bu haber hudutları aştı.
Kuzeydeki hükümdarlar işitince şaşırdılar.
Hele hükümdar Tidal kızdı da.
Hemen kâhya Asur'u geriye çağırttı.
Asur, gitmezdi ama, Zümre gözünde tütüyordu.
Gelen ilk kervanla döndü..
Sarayın bahçesinden içeriye girerken, ilk işi havua basma bakmak oldu.. Sanıyordu ki Zümre'yi görecekti yine.
Fakat Zümre yoktu.
Yüreği alt üst oldu.
Hele Hükümdar Tidal'm huzuruna çıkınca, onun asık yüzünde eceli gördü bütün sanlığıyla.
Hükümdar Tidal, Asur'u payladı:
«Beni hep oyaladın.. Hükümdar arkadaşlarıma rezil ettin.. Küçük düşürdün.. Hani, hiçbir sonuç alamadın?..»
Asur, Hükümdar Tidal'in kendisini öldürmek için çağırdığını anlamıştı..
Ecel terleri döktü.
Çabuk toparlandı, kurtulmaya çalıştı:
«Ey Hükümdarım!.. Gelip geçen kervanla daima haber yolladım.. Demek çalışıyordum.. Hangi iş çabuc yapılır?.. Sürüsüne, toprağına, çocuklarına kadar
linini:} bir ülkeyi uyandırmak kolay mıdır? Birkaç yıllık ı, midir?... Sabır ve gayret ister..»
«Demek sen İbrahim kadar akıllı değilsin..»
«Aklım ondan üstündür elbette.. Fakat sihir için bir
demem.. Ailesini bile sihirlemiş..»
«Zümre'nin tahammülü kalmadı. Senden de soğudu. lana ilerde halef olacak bir hükümdar niteliğinde çıkmadın.. Esasen, Zümre yaşlanıp duruyor.. Daha fazla bikleyemez.. Evlendireceğim bir asille.»
Asur, delirecekti nerdeyse.. Hükümdarın huzurunda Olduğunu unuttu.. Bağırdı:
«Olamaz..»
Hükümdar Tidal sakindi: «Olacak.. Hem de pek yakında, ama sen görmeyeceksin..» cevabını verdi.
Kâhya Asur yere diz çöktü.
Yalvardı:
«Bana iki yıl daha müsaade et..»
«Ne çıkar bundan?.»
«Aklıma koyduklarım var. Bunları tatbik edeceğim.»
«Nedir onlar?..»
«Şimdiden yayılması doğru olmaz..»
«Peki ey Asur.. tki yılı bir gün bile geçirmem.»
«Geçirme.. Ancak senden altı yardımcı istiyorum..»
«Bu neden?..»
«Her tarafa tek başıma yetişemiyorum..»
«Olur.. Dilediklerini seç, al.»
«Alacaklarım kadın olacaklar ey hükümdarım..»
Hükümdar Tidal şaşırdı:

«Kadın mı?.. O neden?.. Yoksa nisbet mi vermek İstiyorsunuz?..»
Asur sarardı:
«Bunu nasıl düşünebilirim?.. Maksadım başka.»
«Nedir?...»

«Kadınlar erkeklerden daha iyi çalışırlar da..»
«Bir türlü geni anlamıyorum ey Asur..»
«İzah edeyim?. İbrahim (A.S.) m ailesi Sâre, yüz yaşım aştığı halde, hamile kaldığı ortalığa yayıldı.. Kim. bilir bir hal düşünülüyor?.. Hileye baş vuruluyor?. İbrahim (A.S.) da 130 undadır. İbrahim (A.S.) ile Sâre baş başa verip halka bir oyun oynayacaklar.. Bunu ancak kadınlar meydana çıkarırlar.. Bilirsiniz yaşlanmış acuzeler, dedikoduda mahirdirler. Şimdiye kadar erkekleri tecrübe ettik, muvaffak olamadık.. Aklıma yaşlı kadınlar geldi.. Daha doğrusu annem hatırlattı. Halkımızm içinden altı tane dedikoducu, çenesi düşük, zeki, kocakarı seçeceğim. Bunları İbrahim (A.S.) ümmetinin içine salacağım. Talimatıma göre hareket edecekler.. Belki sihirle veya başka bir yolla Sâre hakikaten bir oğlan doğuracaktır.. Halkı şüpheye düşürecekler..»
«İnandırabilirler mi?...»
«Sanırım inandırırlar.. Çünkü kadmlar daima muvaffak olmuşlardır dilediklerinde.. Sihir de olsa yeneceklerdir..»
«İki sene çok değil mi?.. Eğer Sâre hamile ise, nihayet yedi ay içinde durum belli olur..»
«Doğurunca, dedi koduya devam lâzımdır..»
Hükümdar Tidal'm aklı karışmıştı..
Sıkıldı:
«Peki peki..» dedi.. «Fakat bu son mühlettir..»
«Muvaffak olmazsam cezama razıyım..»
Asur, Hükümdar Tidal'm huzurundan çıkınca doğruca annesine koştu.
Hükümdar Tidal'in başkâhyası Asur'un annesi seksenini aşmış bir kadındı.. Buna rağmen aklı çalışıyordu.
Hiç ümit etmediği bir anda oğlunu karşısında görünce, ne yapacağını bilemedi.
—. 60 —
Daha Asur uzaktayken ilhamlandı, ona koşa koşa: *Gece gündüz olur mu?.. Çöl yeşil giyer mi?.. Her kaya gibi suyla kaynar mı?. Bülbül kışın öter mi?.. Olmaz elbette bunlar. Hele yâd ellere sürgün edilen, Dönüşü ölüm demek olan oğul Asla eve gelemez.*
Fakat oluyor işte..
Ah, ne çıkardı kırk yaş
önceki gençliğimi yaşasaydım..
Kurumuş göz pınarlarımdan
Sevinç yaşları dökülseydi!
öğle sıcağı yine beterdir muhakkak,
Lâkin ben meltem serinliğindeyim.
Ana oğul kucaklaştılar bu esnada. Asur'un annesi, kalbi duracak derecede heyecanlanmıştı. Konuşamıyordu.
O vaziyette, evin avlusuna girdiler.. Bir portakal ağacı altında hasır seriliydi.. Oturdular.
Ancak öyle halde Asur'un annesinin çenesi açıldı:
«Ey Asur!.. Ey ikinci hükümdar oğlum!.. Nerelerdesin?.. Sen itibardan düştüğünden beri, annene edilmeyen kalmadı.. Nerde eski şatafatlı hayatım.. Hani etek-lenmelerim!.. Kapımın tokmağı paslandı. Herkes baş düşmanım kesildi.. Bana eski günlerimi kazandırmalısın.»
Asur, dişlerini sıktı.
Annesinin kardeşleri içinde kendisini, hiç sevmediğini büirdi.. Ancak, mevkii dolayısiyle onu hoş tutar,

yaltakîamrdı. İşte, yine, derdiyle ilgileneceği yerde, yalnız şahsını düşünmüştü.
Asur, bunları annesinin yüzüne haykırmak istiyordu acı acı.. Ne çare ki şu anda onun bin tilki kudretindeki zekâsına muhtaçtı.
İçi başka, dışı başka konuştu: «Çok yıllarımız ayrı geçti ama, gönlüm sendeydi.. Bilirsin annelerin en iyisisin sen..»
«Bunu kardeşlerin hiç söylemezler..» ((Benim kalbim açıktır..» «Hükümdarın affına uğradın mı?...» «Uğradım sayılır...» (Serbest misin?..» «Evet..»
«Hükümdar, seni eski vazifene almak için daha ne bekliyor?.. Bazı şeyler duydum amma...»
«Zümre üzerine mi?...» «Evet..»
«Ah cnu bir görsen!...»
«Görmeye ne lüzum var?.. Onunla evlenmen asil olman, belki de hükümdarlığa kavuşman demektir..» «Hiç şüphen olmasın.. Yalnız yarıdımın şart.» «Buuğurda elimden geleni yaparım ey oğlum Asur.» «O halde vakit geçirmeden sana durumu vt, aldığım vazifeyi hülasa edeyim.. Filistin'deki İbrahim (A.S.) ı bl lirsin..»
«Bilmeyen var mı?.. Kaç kere buralara kadar gel.lı. Yurdlanmızı hallaç pamuğu gibi attı!...»
«İşte, hükümdarımız Tidal, onunla benim hesap!, mamı istiyor..»
Asur'un annesi dudak büktü:
«Zor bu oğul.. Dört hükümdar birleştiler, birşey ya pamadılar da, sen mi yapacaksın?...»
«Zümre uğruna söz verdim.. Kaleyi içinden fethede-■ < ı.ı un.. Dört yıl geçti, beceremedim.. Öyle bir ümmeti v.ır ki, kandırmak mümkün değil.. İbrahim (A.S.) haki-ı .ıh ıı Nemrud ve Fravn'ı yenecek kudrette... Ne derse oluyor.. Dört yıl önce Havza'nın helak edileceğini haber vı nü.. Vaktinde, taş taş üstünde kalmadı.. Karısı Sâre vu/ii aştı.. Onun bir oğlan doğuracağını halka müjdeledi Bir ay önce duydum ki Sâre hamileymiş..» «Gülünç şey..»
«Gülünç ve duyulmamış şey.. Ne çare ki doğru.. Tabiî bütün bunları İbrahim (A.S.) m sihri yapıyor.. Halk irine çok adamlar saldım. Kendim çalıştım.. Netice alamadım.. Bu son imkânımızdır.. Halka Sâre'nin oğul dolduramayacağını telkin etmeliyiz..» Asur'un annesi güldü:
«Şimdiye kadar aklın nerdeydi?... Boşuna yıllar harcamışsın..»
«Henüz aklımı başıma topladım ey annem.. Kadınların, hele tecrübelilerin her düğümü çözecekleri hatırıma geldi..»
«Elbette...»
«Kıral, bana altı kadın almama izin verdi.. Birisi sensin. Diğerleri de senin seçeceklerin.. Hep birlikte İbrahim (A.S.) yurduna gidelim.. İbrahim (A.S.) ile karısı Sâre'nin hilelerini halka anlatalım. Kaleyi içinden fethedelim.. Ben Zümre'ye, sen de dilediğin hükümdar hayatına kavuş ey annem ahir ömründe..» Asur'un annesinin bed gözleri, ışıldadılar.. Kararını bildirdi:
«Kadınları ben seçerim.. Yapacaklarımıza da karışma.»
«Güveniyor musun?...» «Ne demek!...»

«Beni sevindirdin..»
«Ne kadar mühlet aldın?...»
«İki yıl...»
«Çok gelecek...»
«Rüyada gibiyim..»
«Benimle çalışacak kadınlara neler vaad edebilirim»
«Her şey.. Küp küp mücevherler bile..»
**
Asur'un annesi, ağacın altından kalktı
tfvlet*M 6 ^ ○ğlUm,,,> d6dİ_ <<Ben ^^iklerimi Şoyıe bir dolaşayım..»
«Gecikme ama..»
«Hayır.. Sanırım akşama yola çıkarız » . Asurun annesi uzaklaştı.. Asur hasıra uzandı.. Onlan^i^İ-^11 §&rkl ^^du giderken., umarı ninni gibi dinleye dinleye uyudu:
Kim demiş beden Kocar diye?. Yüzün kırışması Belin bükülmesi Aldatmasın seni..
Yaş aldıkça, kadınların Kalbi öyle havalanır ki Göğsü dar gelir.. Çenelerin düşmesi, Mekik gibi çalışması Bundandır..

Mertebesini bulmuş erkeklerin
Evlerine dikkat et.
Onu çekip çeviren,
Yakasını bir araya getiren,
Gün görmüş kadın vardır muhakkak.
Asur'un annesi, ilk önce, üç ev ötedeki avluya girdi. Yaşıdı bir kadın keçi sağıyordu. Onunla aşinalık etti:
«Ey Mersene!.. Hâlâ çocukluğunda anlattığın ihti-rasındaki hayallerinde misin?...»
Mersene, başını çevirmeden cevap verdi:
«Sen öyle değil misin sanki?...»
«O halde artık keçini bırak.. Ne diliyorsan olacak.»
Mersene yine önem vermedi:
«Önce kendini kurtar hele.»
«Bir iş çıktı.. Altı akıllı kadın birleşerek, bunu haklarız.. Karşılığında, hükümdar Tidal ne dilerse verecek.»
«Ona daima inandım..»
«Bana?...»
«Sana da inandım..»
«Ne bekliyorsun öyleyse?...»
«Yapacağımızı anlatmadın..»
«Kısa keseyim.. Filistin'e inip İbrahim yurdunun kadınlarını fitneye boğacağız..»
Mersene'nin gözleri parladı:
«Seyahat iyi şeydir.. Hanidir düşünürdüm.. Bıktım buradan.»
Mersene keçiye bir tekme savurup ayağa kalktı.
Güney ufuklarına baktı:

Kervanlar mal yerine
Kadın taşısalardı..
Ufuklar çabuk yakınlaşırdı.
»
Hele keseler Altınla, İnciyle dolardı.
Erkeklerin çalımı değil midir Kasırgadan ileri bir musibetle Yurdları alt üst eden?..
Devedeki akıl,
Koyundaki uysallık
Erkeklere neden kılavuz olsun?..
Mersene'nin ilhamları, içini dökmesi, uzayacağa benziyordu.
Asur'un annesi, onun sözünü kesti:
«İlhamlarını yolda dökersin ey Mersene!.. Daha dört kadın bulacağız ve akşama yola çıkacağız.. Bu fırsat bir daha ele geçmez. Bakarsın hükümdar cayar..»
Mersene telâşlandı:
«Cayar mı?... Gizli değil mi aldığımız vazife?...»
«Gizli, oğlum Asur getirdi ama, belli olmaz..»
«Ben hazırım..»
«Kimleri düşünüyorsun daha?...»
rKenare, Hazrua, Behliya, Makna.. Daha sayayım mı?...»
«Onlar benim de aklımdan geçiyordu.. Fakat pek yaşlılar.. Korkarım ki yollarda kalırlar..»
«O halde biz de yaşlıyız.. Nedendir bu güvensizlik?. Tecrübemiz en korkunç silâhımızdır..»
— 66 —
«Peki peki.. Ben eve dönüyorum.. Onları bul, konuş ,ama bizde toplanın..»
«Gidecek gibi?..»
«Tabiî..»
Mersene: «Olur..» dedL ~
Asur'un annesi eve döndü.
Asur hâlâ uyuyordu hasırda.
Onu geçti.
Avlunun sonundaki duvar gölgeliğine sığındı.
Kafasındaki tilkileri çalıştırmaya başladı.
Vakit ilerledikçe, yapılacak vazifede işe yarayacak,
şeyler buldum sandı..
Bunları aklında tuttu.. Genişletti.
Uzaktaki tepe üzerinde Hükümdar Tidal'ın sarayı Iji'ıi-ünüyordu..
Asur'un annesi ondan gözlerini ayırmadan kendi kendisine hayaller kurdu.
Bununla da kalmadı.. Sanki bir testi şarap içmişce-llne sersemledi.. Düşündüklerini dışına yaymaktan çe-ı inmedi:
Doğdum, Gözlerim açılınca O sarayı gördüm. Atalarım da aynısını Yaşamışlar..
İlk karmağrım
O zaman başladı..
Üzerine ne bastırsam
Kâr etmedi.
Sancım yıl geçtikçe arttı.
— 67 —

Orada, havuz başında Güvercinlere, Balıklara yem serpmek, Cariyelerin yelpazeleri altında Serinlemek artık hayalden ileri değildir.
Hele işe koyulalım.. Arkadaşları nasıl olsa Harcarım bahanelerle.. Hattâ şu hiç sevmediğim oğlumu Fedadan çekinmem..
Yanlış yol tutulmuş, Yurtları hükümdarlar değil, Melikeler idare etmeli.. Kadın saltanatı Kullar için daim bahtiyarlıktır.
Asur uyanmıştı..
Annesinin ilhamlarının sonunu ancak işitebildi.
Gülümsedi:
«Ey Annem!.. İnan ki, saltanatta gözüm yok.. Şu işi başaralım, sen dilediğin melike ol.. Bana Zümre ye« ter..»
Asur'un annesi bunu doğruladı:
«Esasen anneler dururken oğullara saltanat yakamaz..»
Asur, kalkmış, annesinin yanma gelmişti.
öğrenmek istedi:
«İş arkadaşlarını seçtin mi?..»
«Evet..»
«Hani, nerdeler?...»
«Akşama kalmadan burada toplanacaklar..»

«Emin misin?...»
<(Hiç şüphen olmasın..»
«O halde ben akşam kalkacak bir kervana baş vu-ıııyım.»
«İyi olur.. Yalnız dikkat et.. Maksadımıza uygun, ti kıllısı az, bir kervan olsun..»
«Peki..»

III
FİTNE KERVANI
Aynı gece, güneye doğru bir küçük kervan yol alıyordu.
Kervanda, maldan çok, işsizler, macera düşkünleri vardı.
Kay a Hedikleri uğruna, her şeyi göze alacak tıynetle oldukları gözden kaçmıyordu.
Hele Kâhya Asur'la yanına kattığı altı kadm!..
Kervan ticaret kervanı değil fitne ^kervanıydı.
İlk mola verdiği kabileden bir şeyler alıp satmayı koşanlar, umduklarını bulamamışlar, "kervanı hemen uzaklaştınnışlardı.
Kervandakilerin en neşelileri altı kocakarıydı.
iler fırsatta develerini yan yana yürütüyor, sohbet edip gülüşüyorlardı..
Asur, henüz vakit erken olduğu için, onlara yapıl! cak içlerin teferruatını anlatmamıştı..
Vazife bolumu yapmamıştı.
Esasen annesi razı olmazdı.
Yola çıkarken: «Sen karışma, kadınları kızdırır. İM bozarsın.,» demişti.. 'Ben her şeyi düşündüm.. Biz .illi kadm, İbrahim yurdunun altını üstüne getireceğiz., yalnız seyret.»

Asur inanmıştı.
inanmayacak gibi de değildi.
Çünkü kadınlarla çalışmak fikri kendi aklıydı.
Auır'un annesi, sanki kudret ve kuvvetlerini göster-
istercesine, daha ilk gecede, arkadaşları kadınlarla ı'ıı ıık olmuş, kervandaki erkekleri birbirlerine düşürerek, im ur bırakmamıştı.
Kavgalar, dalaşmalar, sürüp gitmişti.
Sabahleyin, bir ağaçlıkta dinlenirken, Asur'un an-ı, oğluna sokuldu.
Öğrenmek istedi:
(.Nasıl?.. Bize güvenin arttı mı?..»
«Henüz bir şey görmedim..»
«Vay gözlerine kum serpilmiş oğlum!.. Bütün gece • ı kekler arasında sürüp giden kavgalar, huzursuzluk ı İmin eseridir?..»
«Haklısın..»
«Bunu mahsus yaptık.. İbrahim (A.S.) yurdu da, im kervana benzeyecek.. Ekeceğimiz fitne tohumları hemen serpilecek..»
«Hani o günler!..»
«Göreceksin.. Madem ki kadınlara ilk güvenen sen ı Udun, gecikmeden arzuladığın meyvalan devşireceksin..»
«Büyük pay senin ey annem.. Benim ne alacağımı biliyorsun.»
«Onu elimle vereceğim..»
«Hazırlıklarından hiç bahsetmeyecek misin?..»
((Hele Filistin'e varalım.. Duyarsın..»
Asur'a, bunca teminat yetmişti.
Her şeyi bir kenara bıraktı.. Bütün yol boyunca, ni->ın, nereye gittiğini unuttu.. Fitne kervanmdaydı ama, daima, Hükümdar Tidal'm sarayında, bahçede havuz ba-

şmda Zümreyle gördü kendisini.. Hele şarap yudumlarken, konaklarda eğlenceleri seyrederken!..
Çok kere, gerek yolda, gerek molalarda, tenhada kalıyordu.
İleriye ait hayaller kuruyordu.
Ona göre, bunlar hayal de değil, tam hakikattiler.
İbrahim ümmeti darma dağınık olunca, Asalete kavuşacaktı Asur.. Zümre'ye de..
Sonra?..
Kan koca birleşirlerdi..
Hile, bahane mi yoktu?..
Tidal'ı ortadan kaldırırlardı..
Belki kızını çok seven Tidal, kendiliğinden hükümdarlığı Asur'a bırakırdı..
Daha daha?..
Asur, ihtirasların şahikalarında dolaşıyordu.
Diğer hükümdarların varlığını hazmedemiyordu.. Elbet onlarla da kozunu pay edecekti.
Olmayacak şeyler değildi bunlar..
Mezopotamya'da Nemrud'lar soyu, Mısır'da Pravn-lar soyu, arayerde de, Akdeniz kıyısında Asur soyu..
Henüz, Avrupa ilgilendirmiyordu.
Günü gelince, belki ihtirasına dünya, da dar gelecekti.
Elbet buna Zümre sebep olacak, onu kışkırtacaktı.
İstemedeğini bırakmayacaktı.
Asur bu uğurda, Nemrudlaria, Fravnlarla mücadele edecekti.. Nihayet, yeryüzünün tek hâkimr olacaktı.
Bunlara göre düşünüyor, ilhamîamyordu;
Çok kere fikirlerini şarkılara mısralar yapıyordu.
Nihayet bir sabah Filistin yurduna fitne kervanı girdi.
_ 72 —
Bütün gece yürünmüştü.
Kervanda herkes yorgundu ama, Asur değildi.
Aksine bakışları irileştiler.. Öyle ilhamlandı:
Filistin
Toza bulanmış bir kadın saçıdır.
Güzelliğini yiyenler
Dert değil,
Örtündüğü böceklerdir.
Her derdin devası var
Ben de Filistin'in hekimiyim.
Elimdeki altı dişli tarakla
Saçlarını taradıkça,
Temizlenecek,
Güneşten ileri güzelliği
Açığa çıkacak.
öyle çalılıklar bilirim ki,
Aralarında
Babil sarayından ileri
Yuvalar kuruludur..
Hüner, onları kurtarmaktadır.
Konağa geçildiği halde, Asur hâlâ söyleniyordu.
Annesinin sesiyle toparlandı:
«Seni dinledim ey oğlum..»
«Beğendin mi fikirlerimi?..»
«Şimdi tartışacak zamanda değiliz.. Kendini tut.. Makıyorum buralara ne maksatla geldiğini

ve bizi sürüklediğini unuttun..»
«Beni suçlayacağına gönlümü suçla.»
«Hep öyle söylerler.. Her neyse.. Şimdi beni dinle.

Burada biz altı kadın kalıp gelecek kervanlarla, Filistin'in her tarafına dağılacağız..»
«Ben?..»
«Sen doğru İbrahim (A.S.) in köyüne gidersin.. Beklersin.»
«Neyi bekleyeceğim?..»
«Haberler gelecek.. Ektiğimiz fitne tohumlarının meyvalan. Onlan yiyenlerin nasıl zehirlendiklerini gözlerinle görecek, kulaklarımla işiteceksin..»
«Hani yapılacaklan anlatacaktın?..»
«Erkeksin. Kadın işinde nanlamazsm.. İyisi mi seyirci kal.»
Asur, uzun uzun annesinin gözlerine baktı.
Neden sonra hükmünü verdi:
«Sana inanıyorum ey annem..»
*
**
Asur, üç aydan beri Hazreti İbrahim (A.S.) in, Filistin'de, Kenan iiinde, Beytel (Beytü Lihya-Beytül-İlfı ne) ile Ay arasındaki köyündeydi.
Geldiği ilk ay içinde, köy halkının ileri bir sevin içinde bulunduğunu görmüştü.
Yine Hazreti İbrahim (A.S.) m her öğün sofrasın da yirmiden fazla misafirleri vardı.
Eski günler geride kalmıştı.
Halkın yüzü aydındı.
Sanki her gün bayrammışcasma, eğlenmeyen yoktu
Köy, gelip gidenlerle daima kalabalıklaşmıştı.
Asur, önce bu duruma şaşırmıştı.
Fakat, halkı böylesine saadete eriştiren olayın, Sa re'nin hamileliğinin gerçekleşmesi olduğunu anlayınc buruldu.
önlemek için çareler düşündü.. Fakat annesine söz 'imikti, sabredecekti.. Esasen geçen gelişinde, çalışmıştı da ne elde etmişti?..
Üyle yaptı.. Gelip geçen kervanların uğrağı üzerinde bir gölgelik edindi ve mal alıp sattı.
Kulağı kirişteydi.
Kervanlardan bir, haber gelir diye umuyordu.
Fakat ses şada çıkmıyordu.
Aksine kervandakiler, köy halkına soruyorlardı:
«Annemiz nasıl?.. Hamileliği sanırız iyice ilerledi.»
«Evet.. Dört ay oldu.. Belli artık.»
«Sevgili Allahımıza şükürler olsun.. O, neye kadir değil ki! Annemiz Sâre, sabrının mükafatını görecek., ı Uz de öyle. Bu yaşa kadar kullukta en iyi imtihanı verdi.»
Sonra ilhamlanıyordu:
Nereye baksak
Tatlı bir iirperme,
Kıpırdanma var..
Yeşil berekette
Yarışıyor her zamankinden ileri.
Nefeslerimi kıskanıyorum..
O mesut günü
Görmeye ömrüm yetmeyecek sanıyorum.
Ah yetişebilsem!'.
Yaşasam beş ay daha!..
Soruyorlardı da:
«O halde Aşure gecesine yakın (İslânıdan gayrdanım göre Fasih bayramında) doğum olacak..» «Öyle ümit ediliyor.» Asur'u bu konuşmalar pek kötümser ediyordu.

Nihayet dayanamadı.. Tekrar Sâre ile dostluk kurdu.
Bedenini inceledi.. Yalan değildi, her haliyle Sâre'nin, hamile olduğu belliydi.
Asur, Sâre'nin ekseriya ikindiden sonra, bir de sabah erkenden, köy dışmdaki kayalıklara doğru yürüyüş yaptığını farketmişti.
O da vaktini öyle ayarlamıştı.
Kayalıklarda rastlaşırlardı.
Asur, koşar, Sâre'nin ellerini öperdi.. Oturmasına yardımcı olur, yüzüne gölgelik yapardı.
Sâre, o melekler arasında adı hürmetle yâd edilen kadm, Asur'dan bir evlat gibi hoşlanmıştı..
Konuşur, dertleşirdi.
Zaman olurdu birlikte yer içerlendi.
Sâre, kocası Hazreti İbrahim (A.S.) a Asur'dan bahsetmişti.
Hazreti İbrahim (A.S.), bir az düşünmüş ve onu hatırlamıştı.
Fikrini söylemişti Sâre'ye:
«Ey SâreL. O adama benim eskiden yüreğim ısın-mamıştı.. Dikkatli ol.»
«Bir vahy mi aldın?..»
«Hayır.. Kui olarak öyle düşündün*, hislendim.»
«Ne tuhaf, ben ise o kadar hazettim ki..»
«Sen bilirsin..»
«Öyle kötülük yapacak bir insan değil.»
«tBeîli olmaz.. Seni incitmesin de..»
«Nasıl?..»
«Şimdi cevabını verememem..»
Hazreti İbrahim (A.S.) m bu ikâzına rağmen Sâre, Asur'dan soğuyamadı.. Fakat gerekli telkinleri, iyili de, söylemeden edemiyordu.
Böylece bir onbeş gün daha geçti.
— 76
A:,ıir, kervan yolu üzerinde kurduğu gölgelikte mal Utarken, gelip geçenlerin, eski neşelerinde olmadıklarını im ketti.
Durgundular, Yüzlerine gölge düşmüştü.
Sık sık, Sâre'yi uzaktan inceden inceye tetkik ediyor ve aralarında fısıldaşıyorlardı.
Asur'un merakı arttı.
Hele yolculardan birisi ağlayınca, ona sokulmadan
rıiriııedi:
«Ey dost!.. Niçindir bu gözyaşları?.. Hele böyle bir
..imanda.»
Yolcu, cevap yerine, kolunun yenile gözlerini sildi. Duyurmaktan çekinerek bir atasözü mırıldandı:
Her kuluçkaya yatan
Devekuşunu
Ümitle bekleme, kollama..
Öyleleri vardır ki,
Avcıyı oyalarlar
Birkaç gün fazla yaşamak için
Üzerlerine oturdukları Yumurta değil Çakıl taşıdır..
Sen bekle dur,
Yavrular çıksın diye..
Devekuşu bir süre daha yaşar böylece.
Asur, büsbütün meraklandı.
Öğrenmek istedi:
«Bu atasözünün yeri midir?..»

«Kem de tam yeri..»
«Niçin?..»
«Sâre annemiz hakkında hiçbir şey kulağına çalınmadı mı?..»
«Hayır..»
«Bütün İbrahim yurdu çalkalanıyor.. Sâre hâmile değilmiş.»
«Nasıl olur; halinden belli.. Hele ben günde iki kere onunla buluşup konuşuyorum..»
«Sen nihayet bir erkeksin.. Ne anlarsın?.. Kadınlar hüküm vermişler..»
«Yanılmışlar..»
«Sâre, pek yaşlandı.. İhtirasına uydu..» «Ne gibi?..»
«Kadınların anlattıklarına göre, karnına bezler bağlamış. Yüzünü lekelemiş..»
«Hazreti İbrahim (A.S.) farkederdi..» -
«Kimbilir İbrahim (A.S.) bir peygamberdir.. Vahy alırdı.»
«Hazreti Allah (C.C.) her işte haber vermez. Hikmet saklıdır..»
«Fakat hatırlarsan, beş yıl önce, buradan Lût kavmini helak etmeye giderken, Cebrail ile Mikail, Sare'nin bir oğul doğuracağını müjdelemişlerdi.. Lût kavmi helak edildiğine göre, bu ikinci haber de şüphesiz gerçekleşecektir..»
Yolcu verecek cevap bulamadı.
Ayrılırken: «Dilerim ki öyle olsun.. Fakat rivayet pek yaygın..» dedi.
O gün Asur'un en sevinçli günü oldu. Haberi başkalarından da işitti.. Aklıyla öğündü.
— 78 —
ıtoyle bir fitneye kadınları memur etmesi yerindeydi demek.. Hele annesiyle, o akılda olan kocakarıları vazi-
irlcııdırmesi.
Onlar, boş durmamışlar, İbrahim (A.S.) yurduna dıtfcılarak, tek başlarına fitne kervanları hazırlamışlardı.
Durum, kazandıklarını gösteriyordu.
Kâhya Asur, tecrübeliydi.. Toplumun nabzını bilirdi.
İçlerine kurt, şüphe, düşen bir toplum, kolay kolay bunlardan yakasını sıyıramazdı.
Hemen, Hükümdar Tidal'a ilk müjdeyi uçurdu.
Diğer taraftan kalbine, gönlüne, söz geçirmek için çalıştı.
İçine şeytan girmişti.
Ne öğütler vermiyordu!..
Asur, Zümre'ye bir an önce kavuşmalıydı.. O halde kendisi de fitneye başlamalıydı.
Ama nasıl?..
O gün ikindiye kadar düşündü..
Bulunca gözleri parladı..
Köy dışındaki kayalıklara koştu..
Henüz Sâre ikindi yürüyüşüne çıkmamıştı.
Bekledi.
**
Orada bir su vardı.
Kâhya Asur, elinden geldiği kadar üstünü başını dağıttı.. Saçlarını karıştırdı.. Yüzünü kirletti..
Sonra suya baktı.
Orada gördüğü hayali asla kendisine benzemiyordu.
Tam bir perişanlık numunesiydi.
Sudan çekileceği sırada, Sare'nin de gelmekte oldu-pıınu gördü.. Her zamanki gibi koşup hürmetini gösterdi.
O gün Sâre de bir hoştu.
— 79 —

Daha gölgeye oturur oturmaz, Asur ile ilgilendi:
«Ey oğlum bu ne haldir?.. İçine kurt dalmış sürüye benzemişsin..»
Asur yalancı bir hal aldı..
Cevap vermeyip başım yere indirdi.. Sadece iç geçirdi.
Sâre meraklandı:
«Konuşsana ey Asur!.. Hakikaten içine kurt girmiş sürü gibisin..»
«Keski öyle olsaydı!..»
«Demek daha fenası var?»
«Var ey annem!.. Artık insanlardan iğreniyorum..»
«Sus!.. Günaha giriyorsun.. Hazreti Allah, insanı en şerefli mahlûk olarak yarattı..»
«Fakat İblis ordusu şeytanlara uyanlar?..»
«Buralarda yok onlar..»
«Var.. Hem de çoğalıyorlar..»
Asur, cümlesinin sonunu bir ilhamla bağladı:
Portakal çiçekleri Mevsiminde açıldı ama, Keski gecikselerdi.. Öyle bir yel esti ki, Hepsi döküldüler.. Belki dalları da kıracak o sarsıntı. İki düşünceden korkarım.. Kıskanç ve açtan. Her ikisi de çekinmezler. Şerefi, bereketi
— 80 —
Daha bahara çıkarken
Bağbozumu olur mu?..
Ne geçer ele,
Ne devşiriür?..
Dallara bile
Su yürümemiştir henüz.
.Şiire, büsbütün meraklandı.
Fakat sormadan, Asur devam etti:
«Ey annem!.. Sen de bugün bir hoşsun..»
«Farkındayım.. İçim sıkıldı ansızın..»
«İşittiklerin olmadı mı?..»
»Hayır..»
«Yurdumuzda fitne kervanları dolaşıyor ey annem!. ıiuım hemen önlemeliyiz..»
«Ne üzerine?..»
«Senin üzerine..»
«Artık benim kıskanılacak nem kaldı ki?..»
«Hamileliğini şüpheye düşürdüler..»
Sâre önce gülümsedi.
Sonra konuştu rahatça:
«Görünen köy kılavuz ister mi?..»
«İstemez ama, görünen köy olmadığı şayiası çıkarılmış.»
«Hiç bir şey anlamıyorum ey oğlum..»
«O halde daha aça3?ım.. Sözde sen bezlerle karnını Minyor, boya ile yüzüne çil bastırıyormuşsun.. Yani hamilelik izlerin uydurmaymış..»
Sâre hâlâ işin vahametini kavrayamamıştı.
O türlü konuştu:
«Eğer aklıma hile gelseydi, bunu gençliğimde yapardım.»
«Elbette.. Dilin kemiği yok ki..»

«Üzülme ey oğlum.. Az kaldı.. Allah'ımın müjdesi gerçekleşince, fitneler diner..»
«Fakat iş işten geçer..»
«Neden?..»
«Halk vahdaniyettedir ama, nefsi zayıf yaratılmıştır.. Çabuk kanar.. Esasen, sevgili peygamberimizin sihrinden şüphe edenler var.. Bir de bu rivayet çıkınca, yayılınca, halk dağılır..»
«Düşmanlarımızı biliyorum.. Kuzeydeki hükümdarlardır.. Oğlum olmadan, Filistin'deki nur'u, islâmiyeti söndürmek istiyorlar.. Çünkü Hazreti İbrahim (A.S.) pek yaşlandı..»
«Öyledir..»
«Hepsini Allah'ıma havale ettim..»
«Elbette.. Fakat kul olarak tedbir almamız gerekir, Hazreti Allah (C.C>, bize niçin akıl, zekâ vermiştir?..»
«Bunun tedbiri olur mu?..»
«Niçin olmasın?..»
«Meselâ senin aklma neler geliyor?..»
«Pek kolay.. Her kabileden birer kadın çağrılsın.. Hakikaten hamile olduğunu görsünler..»
Sâre, bu teklifi benimsedi.
(Akşama Hazreti İbrahim (A.S.) a anlatayım, yap sın..» dedi.
«Geç kalınır.. Dakikaların kıymeti vardır..»
Sâre buna da hak verdi.
Hemen kalktı, köyün yolunu tuttu..
Asur yolunu kesti:
«Seni üzdüm ey annem!..»
«Hayır..»
«Bunu sevgime, dostluğuma bağışla.. Dost
Kimsen, bak bir kervan geliyor, yolcularla konuş,
m, uynı haberi alacaksın..»
Bârc: «İyi bir fikir..» cevabını verdi ve tekrar yü-
A:;ur, onu kaybedinceye kadar izledi. Sonra bir kahkaha savurdu. İblis bile öylesine gülemezdi. Ellerini uğuşturdu..
Sanki sevgili Zümre karşısındaymış gibi, ona za-nıii haykırdı:
Hâlâ balıklara yem mi veriyorsun?.. Kalk ey sevgili!.. Güneyin bütün cennet bahçeleri Emrine âmâde bekleşiyor. Onları sesinle, gülüşünle, Güzelliğinle büyüle.
Melikeler melikesisin sen.. Uğruna Babil kulesinden Yükseğini kuracağım.. Oradan kullarımıza Hükmedeceğiz birlikte.. Haydi, balık değil artık nasibin.. Nemrud'un uçurduğu kartallardır.
Asur kendi kendine konuştu da:
«Şimdi annem beni görse, Sâre'ye sırrı verdiğim için kutcak hemen.. İşini bozdum sanacak.. Halbuki ne kailin- haklıyım!.. Çünkü Sâre, hiçbir zaman teklifimi yap-I Bayacak.. Kadınlara kendisini göstermeyecek.. Kim yalanım eliyle açığa vurur?..»

Devam etti Asur: «Ben de köye döneyim.. Haberi yayayım..» dedi.. «Büsbütün halk şüphelensin..»
Asur, köyde gölgeliğine vardığı zaman, az ilerde Sâ-re'nin yolcu kadınlarla konuştuğunu gördü..
Sabırla bekledi..
Sâre, onlardan ayrılıp evine gidince, kadınlara mal satmak bahanesiyle sokuldu..
Gerektiği kadar dil döktü..
Dostluklarını kazanmca sordu:
«Annemiz Sâre, sizi pek sevmişe benziyor..»
«Evet..»
«Çok konuştunuz..»
«Kervanın bu gece konaklamasını rica etti..»
«Niçin?..»
«Kadınlara ait bir mesele..»
«Bunu biliyorum ve pek üzgünüm.. Sanırım, hamileliğini bizzat gösterecek..»
«Evet..»
«Niçin hemen yapmadı bunu?..» «Geceye kadar başka kabilelerden kervanlar da geleceğini umuyor..»
«Haklı.. Demek, fitne epeyce yaygın?..»
«Öyle..»
Bu türlü konuşurlarken, etraftan dinleniyorlardı Esasen, Asur, kasten yüksek sesle anlatıyordu.
Sâre, eve dönerken pek üzgündü.
O sırada Hazreti İbrahim (A.S.), tarlada çalışıyor du hâlâ.
Hiç âdeti olmadığı halde yanına gitti.

Hazreti ibrahim (A.S.), Sâre'ye şöyle bir bakar maz anladı anlayacağını.
Konuştu:
«Seni üzmüşler ey Sâre..»
«Kvet..»
«Yine kayalıkta miydin?.. Asur'la mı konuştun?..
"Dosttur o.. Beni ikâz etti. Düşmanlarımızın çalışın fırından haberli oldum..» .
«Nedir?..»
«Kuzey hükümdarları yurdumuza adamlar sokmuş-ı .n Fitne kervanları dolaşıyor..»
«Bu seferki nedir?..»
«Sözde ben hamile değilmişim.. Kendimi o kılağa l'. uymuşum.»
«Bence Asur'dur baş fitneci ..»
«Hayır.. Kervandaki kadınlara da sordum, haber İyice yayılmış.. Asur, bana bir çare de teklif etti.»
«Kimbilir ne saçma bir çaredir ?..»
«Değil.. Pek yerinde.. Hattâ bu yüzden kervandaki kadınlara geceye kadar beklemelerini rica ettim..»
«Faydaları dokunacak demek?..»
Şüphesiz.. O zamana kadar, başka kervanlar da gelir.. Kadınları eve alacağım.. Bizzat onlara hamile ol < l nı',umu göstereceğim.»
Hazreti İbrahim (A.S.), elindeki çapaya abandı.. : '.imaya baktı.. Sonra gülümsedi o haliyle.
Hatırlattı:
«Ey Sâre!.. Beş yıl önce Cebrail ile Mikâil, iki genç imlinde evimize misafir indikleri zaman, onları sen de lördün ve anlattıklarını dinledin.. Hatta şaşırdın..»
«Doğru..»

«O kaide bu tedbir niçindir?.. Hazreti Allah müj-

deledikten sonra, elbette müjdesi gerçekleşecektir.. Gönlünün ferah tut.»
«Bunu ben de biliyorum..»
«Başka?..»
«Fitneye inanıp ümetimizin dağılmasından korkuyorum..»
«Bu olamaz.. Ümmetimiz Hazreti Allah (C.C.) ı görmeden ancak eserleriyle, aracılığımla, ona teslim oldular. Değil ki senin hamileliğin için şüphelensin.. Belki bir kaç münafık çıkar.. Kıymeti yoktur. Hazreti Allah (C.C.) umanın ki kuzey sapıklarına senin bu yaştan sonra doğurmanla bir mucize buyurmuş oluyor.. Görür ve selamet yoluna, nura, dönerler..»
«İnşaallah!..»
«Haydi eve git ve gönlünü ferah tut..»
«Demek tedbiri almayayım?..»
«Hayır.. Kabul et ki, kervandaki kadınlara kendim gösterip inandırdın.. Bu hal şüpheye, münafıklara tesir eder mi?.. Başka fitneler çıkarırlar..»
«Haklısın ey peygamberim..»
«Öyle yap ey Sâre.. Eve git ve kervana haber yolla.. Yolundan kalmasın..»
Asur, bir saat sonra, gelen haberi işitti.
Birisi kervandaki kadınlara şöyle diyordu:
«Annemiz Sâre, fikrinden vazgeçti.. Kervan yürüsün.»
Kadınlar bir hoş oldular..
Asur, yanlarına gitti.
Duymamış göründü:
«Ne oldu ey kardeşlerim?..»
«Annemiz Sâre, fikir değiştirmiş..»
«Acaba niçin?..»
«Bilmiyoruz..»

ı..ihya Asur, yalandan üzüldü: «Yoksa.. Yoksa?..» 11 ilmelerini ağzında geveledi.
Kadınlar da ona uydular.
ı tepsi artık Sâre'nin zayıf nefsine uyup bu hamile-ıık hikâyesini uydurduğuna inanıyorlardı.
Kervan hareket etti. Kahya Asur, gölgeliğine dönünce, ellerini uğuşturu-\"HİU.
Olanlar, yol boyunca kadınlar tarafından anlatılanı ki,ı ve..
Evet, ve artık ibrahim (A.S.) saltanatının sonu ge-|l çekti.
Halbuki Asur sapığı bilmiyor, düşünemiyordu ki, Uuzreti Allah, her şeyin sebebini de derhal halk ederdi.
Kâhya Asur, bu olayı da Hükümdar Tidal'a yetiştir-• II Aradan iki gün geçmemişti ki, annesini karşısında
buldu.
Minnettarlığından, öpmedik yerini bırakmadı. Mütemadiyen: «Pek iyi çalıştın ey annem!..» deyip
durdu.
Gölgelikte baş köşeye oturttu..
Annesi Asur'dan ilk önce, burdaki olaylardan bilgi .»i*lı. Asur'un yaptıklarını beğendi..
Sonra altı kadın nasıl çalıştıklarını anlattı.
Bitirince, Asur sordu:
«Kadınlar neredeler?..»
«Artık onlara lüzum var mı?..»
«Anlamadım..»
«Zaferi çok insanla paylaşmak doğru değildir.. Heptin! yeryüzünden sildim.. Kimisi kuyuya düştü.. Kimisinin başına taş çarptı.. Kimisi korkup ödü patladı.. Bazını da yaşlılıktan göçüp gitti.»

«Henüz erken değil miydi ey annem?..»

»:ğiîdi.. Çünkü onlann kalbinde de tıpkısı hayalin yaş; , ı du.. Kaybederdik..» Ooğru..»
«Elbette doğru.. Baban şu sözleri çok söylerdi.» Asur'un annesi tekrarladı onları:
Değil dostuna, Barındığın çadırına Bile güvenme..
Günü gelir, Sahibini unutur.. Nankörlük eder.
Tam sen uykudayken, Kasırgayla uyuşur, Üzerine yıkılır.
öylesine sarar ki,
Çırpına çırpına
Can verirsin ipleri arasında.
Yaşamak istersen, Sık sık dost değiştir.. Konaktan konağa yürü.
Kâhya Asur, annesine hak verdi. Öğrenmek istedi:
«İlerisi için fikrin nedir ey annem?..» «Hiç.. Seni alıp dönmek istiyorum.. Çünkü İbrahim (A.S.) m ümmeti pek kandı.. Üç dört ay sonra, veya daha önce dağılacak.. Bu şaşkınlık arasında, Hükümdl nmız Tidal ile, diğer hükümdarlar, İbrahim yurdun..

IIIHınılarsa, kazanırlar.. Tahminime göre, halkın yarınından çoğu bizi tutacaktır..»
Kahya Asur, dönmeye can atıyordu sevgilisi Züm-roy'l gözlerinin önüne getirip ama, şimdilik burada kalın, ı yi dan auygun görüyordu.
Teklif etti:
«Casusların birisiyle fikrimizi Hükümdar Tidal'a Ulaştıralım.. Biz burada kalalım..»
«Ne faydasını göreceğiz?..»
«Tedbir tedbirdir.. Hücum hazırlıkları yapılana kadar, halkı oyalar, daha çok kandırırız..»
Asur'un annesi pek düşünmedi: «Olur..» dedi. «Hem . de Sâre'yi elimizle hükümdar Tidal'e bizim teslimimiz daha elverişlidir.»
«Uyuştuk..»
öyle yaptılar..
Casuslarla uzun uzun, teferruatlı haberler yolladı-lıır tekrar hükümdar Tidal'e. Öyle ki dinleyen behemehal I a nardı.
Hükümdar Tidal de kandı.
Hemen komşu hükümdarlarla toplandı..
Esasen, Asur'un haberlerini teyid eden haberler de M 11111 şiardı hükmdarlar.
Kendilerine güvendiler.
Elbirliğiyle, Hazreti İbrahim (A.S.) m yurdunun kuzey kısmından içeriye daldılar.. Baskınlar verip, yağmalarda bulundular.
Hazreti İbrahim (A.S.), bunları öğrenir öğrenmez, yaşından umulmayan bir çeviklikle, ordusunun başına giçtl.. Kuzeye şimşek hızıyle gitti..
Daha sınırda, hükümdarları bozup kaçırdı.
Münafıklık edenleri cezalandırdı..
Asur ile annesi, Hükümdarları beklerlerken, karşı-

lannda, yine Hazreti İbrahim (A.S.) ı görünce şaşırdı-/ lar.. Hele aldığı ganimetler pek çoktu.
İlk içini döken Kâhya oldu:
«Yanıldık ey annem.. Artık Zümre'ye kavuşmak hayaldir benim için..»
Annesi oğluna cesaret ve ümit verdi:
«Bilmez misin ki kılıç yapılırken ne kadar dövülürse o kadar keskinleşir..»
«Orası öyle ama...»
«Küçükken böyle değildin.. Ağaçlara çıktığın zaman, bir dal kırılınca diğerine sarılırdın.. Asla düştüğünü hatırlamam..»
«Tutunacak dalım kaldı mı acaba?..» «Elbette...» «Hani?..»
«Halkın hâlâ şüphede olduğunu ve günü gelince Sâ-re'nin asla doğurmayacağını hatırından çıkarma..» «Hep beklemek...»
«Fakat sonunda kazanç çok.. Annene inan..» Asur, ne cevap verebilirdi!.. Uydu bu sözlere.. Eskisi gibi tekrarladı: «Sana inanıyorum ey annem!..»

IV

AĞDAKİ ÖRÜMCEKLER

Hazreti İbrahim (A.S.) in köyünde, Asur ile annesi iki ay daha geçirdiler.
Bu süre içinde, Asur'un annesi de Sâre ile dost olmuştu.
Sık sık buluşup görüşüyorlardı.
Yine bir akşam üzeriydi.
Asur'un anesi, Sâre'yi ziyaretten dönerken Kâhya **A&ur,** annesinin pek düşünceli olduğunu farkettL.
Yemekten sonra örğenmeye çalıştı:
«Ey annem!.. Sen bir hoşsun..»
Asur'un annesi oğlunun gözlerine dikkatle baktı.
Anlattı:
«Ey oğlum!. Biz iki örümceğiz.. Avlarımızı yakalamak için elbirliğiyle bir ağ kurduk.. Fakat içinde kendimi/, takılıp kaldık çıkamıyoruz..»
«Korkunç şeyer düşünüyorsun..»
«Korkunç değil, hakikat şeyler..»
«Ne oldu sana?.. »
Asur'un annesi pek düşünmedi, acı haberi verdi:
«Ey Asur!.. Sâre hakikaten hâmile.. Bunda asla lüphem yok. Nihayet bir kaç ay sonra doğuracak..»
«Sen kandırılmışsın ey annem..»

«Aldandıgımı hatırlamıyorum..»
«Büyülendin o halde..»
«Hayır..»
«Evladına sevgin bu kadar mıydı?.. Öyle bir haber vermek, ölümden beterdir.. Çünkü İbrahim ümmeti da ğılmaz.. Ve ben Zümre'ye kavuşamam..»
«Bıraktık artık o Zümre hikâyesini.. Daha güzelini, en güzelini sevmeye çalış..»
«Var mıdır o?..»
«Elbette...»
«Göster.. Kimbilir, nerdedir?..»
«Hazreti İbrahim (A.S.) m Allahıdır O..»
Asur ayağa fırladı..
Top gibi patladı:
«Çıldırmışsın sen ey annem..»
«Hayır çıldırmadım..»
«Sâre seni aldattı..»
«O da değil.. Göğsüm açıldı.. Gördüm hakikati.. Al lah'a teslim oldum..»
«İnanamıyorum sözlerine..»
«İnan.. Senin de teslim .olmanı bekliyorum..» Kâhya Asur annesini tanırdı.. Huyunu bilirdi. Halinden belliydi doğru konuştuğu.
O halde?..
Teslim olursa, Zümre'yi kaybedecekti.. Olmazsa an» nesi onu ele verecekti.
Bunu öğrenmek istedi:
«Ey annem!.. İbrahim (A.S.) m Allanma teslim Q| mazsam, benim hakkımda ne düşünüyorsun?..»
«Artık sana evlat gözüyle bakmayacağım.. Yaptık larını ve kim olduğunu haber vereceğim..»
Kâhya Asur, içini belli etmemeye çalıştı:
«Sana daima inandım ey annem!.. Demek
ı m haber verdiği gibi, Allah birdir, eşsizdir, ben-Pl ı .in. doğmamış, doğurmamıştır.. Tek kudret, tek
et, l.ek sahiptir?..»
«Şüphem yok..»
■ Acaba ben de O'na teslim olsam, Zümre'ye beni
M ,l.ıırur mu?..»
«Pazarlıkla inanmak olamaz..»
«Haklısın.. Beni sabahleyin götür..»
«Hunu bekliyordum..»
«Hattâ şimdi..»
«Artık geç.. Sabahleyin gideriz, Allah'a teslim ol-ilui'.unu müjdeleriz.. Selâmete eresin.. Sen de KABE'YE İHK;RU kalbini ve vicdanını çevirirsin.. Göz aydınlığın tutar.»
«Peki ey annem..»
Yemekten sonra, gece konuştular..
Nihayet uyudular..
Halbuki Kâhya Asur uyuyamamıştı..
Annesinin uykusunun ağırlaştığını görünce, kalktı.. Ay ışığı altında, çevrede gezindi..
Kayalara kadar gitti.
Aradığını bulmakta gecikmedi.
Bu, iri zehirli, sapsarı bir akrepti..
Ustalıkla yakaladı..
Getirdi ve annesinin göğsüne bıraktı..
Az sonra annesi çığlık ata ata uyandı..

Komşular da koşuştular..
Hiç bir şey kâr etmedi..
Akrep, Asur'un annesini bir kaç yerinden sokup ze-hirlemişti.
Asur'un yaptığından şüphelenen olmadı.
Halbuki Asur, Zümre için, annesinin kendisini ima-

na gelmezse, haber vermesinden korkarak, bu cinayeti işlemişti.
Aradan bir gün daha geçti Kâhya Asur, yine gölgeliğinde yalnızdı..
Annesi sabahtan alınıp gömülmüştü..
Uyku zamanına kadar başsağlığı dileyenlerin ardı arkası kesilmedi..
En son uğrayan Sâre'ydi.. O, Asur'u Müslüman biliyordu.
Annesini de Allah'a onun teslim ettiğini sanıyordu.
Bu türlü konuştu ve gitti.
Ancak o zaman Asur, huzuruna kavuştu.. Aklı, düşüncesiyle baş başa kaldı..
Hakikaten, Sâre hamileye benziyordu.
O halde ne yapmalıydı Asur?..
Sâre'yi de öldüremezdi ya..
Bu, faydadan çok zarar verirdi.. Çünkü ümmeti Hazreti ibrahim (A.S.) çevresinde daha sıkı toplardı.. Belki de Hazreti İbrahim (A.S.) tekrar evlenir ve başka oğulları olurdu.
Asur şimdi kendisini hakikaten ağdaki bir örümceğe benzetiyordu.. Annesiyle birlikte işlemişlerdi bunu ama annesi kurtulmuştu.
Kendisi ise, dolamp duruyordu avlanacağı yerde.
Gece yarısından sonraya kadar göz kırpmadı.
Hele uzaktan geçen kervandan yükselen bir şark» kulaklarına dolunca sabahı etti:
Gökyüzünde pırıl pırıl yanan Hilâl'i yakalamaya heveslendim. Sıçradım bütün gücümle. Tuttum ama, Üzerine çıkamıyorum.. Oturamıyorum.

m
Kollarım yoruldu..
Parmaklarım çıtırdadı..
Dünyaya, baktıkça
Başım dönüyor..
Sepetine binip kartallarla lıavalanan
Nemrud'dan daha beter haldeyim.
Belki bir az daha
Dayanabilirim..
Ay'ın kenarı
Kılıçtan pek keskin..
Avucumdan kan damlıyor,
N er deyse doğranacak ve düşeceğim.
Ey şu anda rüyasında Benden gayrisini düşündüğünü Adım gibi bildiğim sevgili.. Bu korkunç macera Kimsenin değil. Senin uğruna başıma geldi.
İstiyorum
Ve diliyorum ki,
Düştüğüm yer,
Yatağın olsun..
öyle ki seninle birlikte
Rüyana giren de ezilsin.
**
O gece Asur, göz kırpmadı ama, gün ışırken, yeni fitne kazanını kaynatmakta gecikmedi.
Henüz yatağında doğrulmuş oturuyordu ki, Sâre, pek ağırlaşmış haliyle uzaktan geçti.

Yine kayalara doğru eabah yürüyüşü yapıyordu. Kâhya Asur peşinden yetişti.
Sâre, cna şefkatle baktı..
Daha dün annesi ölen bir oğul, acıdaydı şüphesiz.
«Ey Asur, uyumamışsın..» dedi. «Halbuki gece sana neler anlatmıştım!.. Yeryüzü, bir tarla, bir misafirhanedir.. Hazreti Allah'ın takdir buyurduğuna göre, yine O'na döneceğiz.. Yas tutmak biz Müslümanlara yakışmaz.. Hele annen, son günde hidayete erdi.» Kâhya Asur, yalancı bir hâl takındı:
«Bunlara uydum ey annem..»
«O halde niçin yatmadın?..»
«Fitne çalışıyor hâlâ..»
«Hangisi?..»
«Senin üzerine olanı..»
«Çalışsın..»
«Fakat bu seferki iftira pek korkunç..»
«Nedir?..»
«Dün gece, sen gittikten sonra bir kervan geçti.. Yolcular anlattılar.. Sözde, senin günlerinde doğuracak bir kadın arıyormuşsun.»
«Niçin?.. Süt dolayısıyla mı?..»
«Öyle olsa!.. Güya hamile değilmişsin.. O kadın doğurur doğurmaz, çocuğunu alacak, kendin doğurmuş gösterecekmişsin..»
Sâre'nin bu haberle canı pek yandı.
İçlenip söylendi:
«Münafıkların ve sapıkların dilleri hakikaten zehirden beter oluyor.. Neler uydurabiliyorlar!.. İblis kadar kuvvetliler.»
«HakLsın ey annem.. Babam bu yolda bizi pek •anrdi.n
1ya Asur, bir atasözü okudu:

Bir karganın
Ceylan kapıp havanladığım
Göz görür de inandıramaz.
Fakat dil ne yumuşaktır..
A Idalıcıdır!.,
Bunu, fazlasıyla yapar.
Karga, serçe olur,
Ceylan arslan.. Yumuşak dile kanarız.

Sâre, kayalara kadar gitti ama, sabah yürüyüşü zehroldu kendisine.. Erken döndü.
Yine dertleştiği kocası Hazreti İbrahim (A.S.) di. Yayılan rivayeti anlattı. Düşündüğü çareyi söyledi;
«Ey İbrahim!.. Ey peygamberim!.. Doğumumda her kabileden bir kadın bulunsun..» «Ne kazanacaksın?..» «Hükümdarlar öyle yaparlar..» «Ben hükümdar değil, peygamberim..»
«Fakat bu çirkin iftira yayılırsa çok acı olur..» «Dediğin çareyi yapsak da, münafık ve sapıklar devam ederler..»
«Kadınlar görecekler..»
«Onları satın aldığımızı, yalan söylediklerini iddiada bulunurlar..»
«Çok fena ey İbrahim!.. O halde ne olacak?..» «Allahımızı unutma.. O'na güven.. Sebebini halk öder..»

«Nasıl bir sebeptir?..»
«Bilmiyorum..»
«Öyle bir sebep olmalı ki, halk ağız açmamalı.. İftiralar dinmeli..»
«Elbette..»
«Bir vahy yok mudur?..»
«Hayır..»
«Ne olursun ey İbrahim!.. Allahımızaı yalvar.. Cebrail'i göndersin.. Beni üzüntümden kurtarsın..»
«Buna mezun değilim ey Sâre.. Eğer Allahımız di-leseydi, bekletmezdi..»
«Pek rahat konuşuyorsun ve huzur içindesin..»
«Bunu sana da tavsiye ederim..»
*** ****
O yıl Hicretten önce 1052 (M.Ö. 143'0») du.
Hazreti İbrahim (A.S.) 130 (107), Sâre 110 (90) yaşındaydılar.
Hazreti İbrahim (A.S.) ilk oğlu Hazreti İsmail ise 45 (22 veya 13 üaşmda) Mekke'de bulunu yordu.
Müslümanların o çağda tarih başlangıçları Tufan'dı.
Tufan tahminen 2500 sene önce olmuştu.
Müslümanlar her yıl, Hazreti Nuh (A.S.) m, karaya çıkacağı son gecede kalan erzakı kanştınıp pişirmesini kutlarlardı.. Buna *(*Aşure günü) ve gecesine de (Aşure gecesi) derlerdi.
O yıl, Müslümanlardan gayrisinin kutladığı (Fasih bayramı) na tesadüf ediyordu Aşure günü_ Bayram bahanesiyle, sapık ve münafıklar, dolmu:; lardı Hazreti İbrahim (A.S.) m köyüne.. Çünkü Sâre'nin nihayet o günlerde doğuracağı hesaplanmıştı.
Müminler pek sevinçliydiler.. Yapılan dedikodulara, iftiralara aldırış etmiyorlardı. Fakat diğerleri, hele Kâhya Asur, gözlerini dört vlarü. Doğurmak üzere olan bir kadının köye girin, mı. Hazreti İbrahim (A.S.) m evine kapanmasını
i" ı içmiyorlardı.
ıîıic Sâre'nin Aşure gününde sancılanıp yatağa nesi üzerine bu sapık ve münafıklar, aralarında top-
11nıp konuşuyorlardı:
»Hani doğuracak kadın gelmedi..»
«Gelir daha..»
«Belki de çoktan gizlice eve sokulmuştur..»
«Böyle olması gereklidir.. Bunu halka anlatmalı..»
Öyle yaptılar..
Sanki koruyucu, iftiraları kovalayıcı görünerek, yay-llİKr.
Müminler pek üzüldüler yine. İleri gelenler Hazreti İbrahim (A.S.) e çıktılar. Adetâ yalvardılar:
«Çok dedi kodu işitiyoruz.. Ey peygamberimiz, bunu önlemeliyiz..»
«Sâre de dilemişti.. İstendiği kadar yapılsın.. Has
i-n 11 ar inanmazlar..»
<(Ne de olsa gölge düşer yüreklerine.. Sâre'nin oda-• nida şahit kadınlar bulunduralım..»
«Ben peygamberim ve en büyük şahidim Hazreti A Han'dır. O diledi, O halk edecek.. Ve koruyacak..»
Müminler verecek cevap bulamadılar..
Aşure günü kutlandı ama pek gönül ferahlatıcı de-fikll..
Şairler, tutuktu..
İlhamları, ne yapsalar karamsardı.
Meselâ ağlatıcı, gönül karartıcı, konuşuyorlardı:

Bana oyna diyorlar..
Hiç kimse
Tabanımın altındaki
Kangıran olmuş
Diken yarasından haberli değil.
Bana söyle diyorlar.. Bunu ben de diliyorum.. Boğazıma kaçan kılçık Fırsat vermiyor ki.
Bana çal, hep çal, diyorlar.. Çalgılar yeni ama, Parmaklarım tutuk.. Üfürecek nejesim yok.
Müminlerin bu hali geceye kadar devam etti.
Sapık ve münafık casuslar, durumdan memnundular.. Nihayet Aşure gecesüıde (Fasih bayramında), bekleşenlere müjde verildi:
«Annemiz Sâre nur topu gibi bir oğul doğurdu.»
Müminler bağnştüar:
*«Allahımızm mucizesi karşısında gönlümüz tutuldu.. O sevgili, ne haber vermedi de gerçekleşmedi?..»
Bazıları da soruyorlardı:
Peygamberimiz Hazreti İbrahim (A.S.) oğlunun adını koydu mu?..»
Cevap verildi:
«Koydu..»
«Nedir?..»
«İSHAK.»
(İshak adıım tbranice «Yashak-Yazhak» den geldiği söylenir.. Uzaklaştırmak, havanda döğmek, yumıı-

.(inak demektir. Bazı rivayetlere göre «Güldüren» dir. \ Mil «Murada erdiren». Bazıları da ÎS ile HAK karma-*nulaıı «Hakkın müjdesi, halkın yola çıkardığı» fikrin' İldirler.)
Bu yetti.
Birdenbire müminlerin gönlü şenlendi.
(ioğüslerine ferahlık doldu.
Tekbir getirdiler..
:>onra Aşure gecesini kıyasıya kutladılar sabaha ka.
Esasen melekler katında ismi hürmetle anılan Sâre'-nm doğumunu melekler de kutluyorlardı. Gece, gündüz kadar aydınlıktı. Yeryüzünde ve gökyüzünde bütün varlıklar uyanık-
lılnr.
Kendi dilleriyle bu saadetti anları kutluyorlardı. Çünkü İSHAK'ın, daha önceden müjdelendiği gibi, peygamber olacağından haberliydiler:
Ona salihlerden bir peygamber olmak üzere de
İshak'ı müjdeledik.
(Sâffât: 112)
Hazreti İbrahim (A.S.), evinin sofasındaydı.
Halk gelmiş tebrik ediyorlardı..
Hazreti İbrahim (A.S.), önce namaz kılmıştı.
Allanma şükranlarını sunmuştu..
Sonra şöyle dua ettiği işitildi:
«Bana (şu) ihtiyarıığ (im) a rağmen İsmail ve İshak'ı bahşeden Allah'a hamd olsun.. Çünkü benim Rabbim duayı elbette işitendir.» Ey Rabbim, beni dosdoğru namaz kılmakta berde-

vam et. Zürriyetimden de (böylece namaz lanlar yarat). Ey Rabbimiz, duamı kabul et.ı (İbrahim: 39, 4
Sapıkların casusları ve onlara uyan münafıklar şa kmlık içindeydiler..
Sık sık Kâhya Asur'u buluyor ve soruyorlardı:
«Hükümdarlarımıza ne haber göndereceğiz?..» Kâhya Asur için yalan mı yoktu?.. Eski iftirası tekrarlıyordu:
«Ebeyi para ile satın almıştım.. Sâre doğurmad Başka kadın doğurdu.. İbrahim (A.S.) onu evlât edin' Hem bizi, hem ümmetini kandırdı..»
Sapıklar inandılar..
Fakat soruyorlardı hâlâ:
«Nasıl oldu da görmedik?..»
«Sihirden kuvvetli ne vardır?..»
Ertesi gün her tarafa bu türlü haberler ulaştırıl
Bunları müminler de duydular ve pek üzüldüler.
Hazreti İbrahim (A.S.), oğlu İshak'm doğduğu | nün sabahında bol bol sadaka dağıttı.. Herkes kapışt Çünkü onun verdiğinin bereket derecesini bilmeye görmeyen, yoktu.
Hazreti İbrahim (A.S.), İshak sekiz gününe varın onu sünnet etti.
Fakat hâlâ kimseye göstermiyordu.
Ancak Sâre ve kendisi görmüşlerdi.
Çünkü ebesiz doğmuş ve sünnetini bizzat Hazr İbrahim (A.S.) yapmıştı..
Bu hal dedi koduların alevlenmesine sebep oldu.
Çeşitli rivayetler çıkaranlar da vardı: «Kördü

ı Ur.. Öz annesini henüz uzaklaştıramadılar..» diyor-
ı м.ll
Mımnnlerden ileri gelenler, Hazreti İbrahim (A.S.) m huzuruna çıkıyorlardı.. İshak'ı göstermesi ve fitnenin hilnıesi için yalvanyorlardı..
Hazreti İbrahim (A.S.), hep sabır tavsiye ediyordu.
İleri gidenlere: «Mademki Allah'a inanıyorsunuz, <? Sâre'ye bu yaşta evlat vermesi mucizesine de inan. m ıhsınız..» diyordu.
Kâhya Asur, artık ördüğü ağ içinde son çırpınışlardaydı.
Müminleri açıktan açığa Hazreti İbrahim (A.S.) a
ı tahrik ediyordu..
O kadar ki, nihayet müminler dayanamadılar.. Kâh-yıı Asur'u yurtlarından kovdular..
Kâhya Asur ne yapacağını, nereye gideceğini, bile-ınıli.
Gönlü onu Hükümdar Tidal'ın yurduna çekti.
Sevgilisi Zümre'yi esasen özlemişti.
Yollara düştü.
Giderken aklına gelen bir hile cesaretini arttırdı.
Hızlandı.
Hükümdar Tidal'ın sarayına giderken, kendisinden o kadar emindi ki, başı yukardaydı..
Kimseyi gözü gör-n nıyordu.
Göz ucuyla bahçeyi araştırdı.. Zümre meydanlarda yoktu.
Haber göndermesi üzerine huzura alındı.
Hükümdar Tidal, pek kızgındı..
İlk sözü: «Beni çok aldattın.. Üstelik savaşa sebep "ini) bir kere daha yenilmemize sebep oldun..» demekle Kınladı.
Bununla da yetinmedi.

Kızı Zümre'yi çağırdı. ^^^
Onun yanında Kâhya Asur'u paylamakta devam et ti Ve nihayet kararını bildirdi:
«Bunca askerin, kadınların, hattâ annenin başını ye. din Hükmün verildi öleceksin.. Fakat önce işkence edile-çeksin.. Kızım Zümre'nin düğününe şahit edilerek çekeceksin bu işkenceyi.. Onu amcamoğluna veriyorum..» Kâhya Asur: «Öyle mi» der gibi Zümre'ye baktı. Zümre kahkaha attı ve odadan çıktı. Bir şarkı tutturmuştu. Kâhya Asur şarkıyı işitemez oluncaya kadar bekledi.. Dinledi.
Zümre şöyle diyordu:
Seni odama alacağıma Sürüye katmam Daha faydalıdır.. Koyuna benzeyen başın Akıldan yoksundur çünkü.
Artık ayakta
Kalmaya da mecalin yok.
Onlar gibi
Dört ayak üstünde belki durabilirsin.
Bir eş bulursun aralarında.
Şaşarım o hükümdara ki, Nasıl olıtuş da Seni şimdiye kadar, Kendisine kâhya yapmış?.. Sırrını paylaşmış?..
Hükümdar Tidal, nihayet sordu: — 104 —
«İşittin değil mi?..» «Evet..»
«Kısım senin yüzünden beni de kınadı..» «Fakat yakında mahcup olacak..» «Hâlâ beni kandırma çabasmdasın..» •■Asla.. Ben sana köpekten ileri sadakat gösterdim.. ini.,d talihim yar gitmedi..» «Belki..»
«Şimdi son bir dileğim var..» «Nedir?..»
«İbrahim (A.S.) her ne kadar peygamberliğini ileri •ürüyorsa da bir hükümdardır..»
«Şüphesiz..»
«Gözlerimle gördüm.. Doğuran Sar e değildi.. Başka bir kadındı.. Odada saklanmak i&in nelere baş vurmadım..»
«Ümmeti inanmıyor ki..» «İnanacak..» «Neden?..»
Çünkü Sâre yerine doğuran kadın bir oğul peydalî-lııdı ama, kördür.. Sakattır..»
«Bize ne?.. Gayemize erişemedikten sonra..» «Erişeceksiniz ey hükümdarım..»
«Nasıl?..»
«İbrahim (A.S.) bu oğlunu bucak bucak herkesten
kaçırıyor.. Bundan faydalanabiliriz..»
«Çareyi anlat..»
«Hükümdarların arasında âdettir.. Böyle önemli pimlerde barış yapar ve bibrirlerini ziyaret ederler.. Hepiniz birlesiniz. İbrahim (A.S.) ı ziyaret ve tebrik edeceğinizi söyleyiniz..»
«Ne olacak?..»
__ 105 —

«Yine âdettir, çocuğunu size göstermeye mecb dur.. Çünkü hediyelerinizi bırakacaksınız yanma..»
«Evet?..»
«İbrahim (A.S.) bunu yapamayacaktır.. Belki ziya retinizi ret edecek, yahut gidince göstermeyecektir. Elinize geçecek bu koz yetmez mi ümmetini karıştırmaya?..»
Hükümdar Tidal düşündü düşündü..
Sordu-.
«Oğiu kör, yahut sakat doğsa da ne çıkar?..»
«Bir hükümdar için az haysiyet kırıcı şey değil mi dir?..»
«Belki..»
«Hele peygamber olduğunu iddia eden için.. Egor elediği gibi bir Allah'ı varsa, ona pek güzel bir oğul verirdi..»
Tidal yine düşündü....
Kararını söyledi:
«Haklısın ey Asur..»
İshak (A.S.) m doğuşunun ellinci günü, kuzeydek sapık hükümdarların hepsi, Hazreti İbrahim (A.S.) ı yurduna doğru gidiyorlardı.
Çünkü aralarında aynı konuyu konuşmuşlar, tlİ rik bahanesiyle, Hazreti İbrahim (A..S.) ı ziyareti karat laştırmışlardı..
Onu müşkül duruma düşüreceklerdi.
Hazreti İbrahim (A.S.), gelmek istediklerini habo alınca, derhal davet etmişti..
Sınırdan itibaren, misafirlerini karşılayacak adam larını ayırmıştı.
Bu ilk haber üzerine Hükümdar Tidal, Kâhya Asur'

ı Lmış: «İbrahim (A.S.) ziyaretimizi kabul etti..» de-
miftı
. ıiya Asur sararmıştı ama, bozmamıştı:
«Buna mecburdur.. Lâkin oğlunu göstermeyecek-ıir..
«Gösterirse?..»
((Kendi kendine peygamberliğini ret edecektir.. Oy-lo sakat bir oğula sahip olduğu için..
Belki daha orada Ümmeti bizim peşimize takılacak yahut İbrahim (A.S.) ı uzaklaştıracaktır..»
«Göreceğiz..»
«Evet, göreceğiz..»
Dört hükümdar ve maiyeti, Hazreti İbrahim (A.S.) m yurduna girince, Kâhya Asur, ilk olarak, halka şunu Hordu:
((Peygamberiniz oğlunu size gösterdi mi?..»
Hep: «Hayır..» cevabını alıyor ve sevinerek Hükümdarlara yetiştiriyordu..
Kafilede Zümre de vardı.. Hükümdar Tidal'ın kızı
Zümre.
Kâhya Asur ona işittirecek şekilde şiir yahut şarkılar söylüyordu:
Ey uykumu bile Damıtan melike.. Sen dış görünüşe aldanma!.. İçteki cevhere bahiste kervanlardasın.. Develer peşpeşe yürüyor. Fakat en önde kim var?.. Koyunun az irisi bir hayvan.

Hükmedene de Aklı veren önemlidir.. Develere rehberlik Eden gibi.
Zümre bunları işitiyor, bazan kızıyor, bazan gülmekten katılıyordu..
Böylece nihayet hükümdarlar, Hazreti İbrahim (A.S.) m köyüne vardılar.. Hazırlanan çadırlara yerleştirildiler..
Sabah beklendi..
Halk tam meraktaydı..
Konuşup duruyorlardı:
«Acaba peygamberimiz oğlunu hükümdarlara gösterecek mi?..»
Samnm gösterir.
«Keski yapmasa.. Kör ve sakat bir çocuk...»
«Buna sen de inanıyor musun?..»
«Nasıl inanmayayım!.. Doğalı iki aya yaklaştı.. Bil bile gönnedik.. Bu sapık hükümdarlara gülünç olacağız..»
«Allahına sığın.. Bak gerek peygamberimiz, gerek Sâre annemiz pek neşeliler.. Elbette bir bildikleri var..»
«Bütün ümidimi esasen onlann bu tutumlarına bağ ladım ya..»
Kâhya Asur da, farketmişti, Hazreti İbrahim (A.S.) ile Sâre'nin güven dolu hallerini..
Daha akşamdan ürkmüştü..
Sabaha kardar göz kırpmamıştı yine.
Sabahleyin, Hükümdarların eve gitmesi beklenir ken, aksi oldu.
Sâre, kucağında Hazreti İshak (A.S.) ile çıktı.
— 108 —
Oğlunu meydanda kurulu, bir çardak altındaki ma-
bıraktı.
Haber verdi:
«Önce misafirler ziyarette bulunacaklar, sonra müminler gelecekler..»
Merasim başladı.
Çardağa sokulan her hükümdar, beşiğin başına va-ı ınca taş kesiliyordu.. Ne yapacağmı bilemiyordu..
Neden sonra bir çocuğa, bir Hazreti İbrahim (A.S.) ıı bakıyordu ve hediyesini bırakarak uzaklaşıyordu..
Bu şaşkınlığın sebebi şuydu:
Hazreti Allah, geçkin yaşlarında Hazreti İbrahim (A.S.) ile Sâre'ye bir oğul vermişti, böylece mucizesini göstermişti ama, sapıklar inansınlar ve iman etsinler diye Hazreti İshak (A.S.) ı, babası Hazreti İbrahim (A.S.) m ikiziymiş gibi benzer yaratmıştı..
Hazreti İbrahim (A.S.) m saçları küçükten beri beyazdı. Hazreti İshak (A.S') m da sacları beyazdı.
Gözleri, alnı, çenesi, dudakları, gülüşü, bakışları, l ıpkı Hazreti İbrahim (A.S.) di. En küçük fark yoktu.. Tek fark birisinin henüz iki aylık olması, diğerinin yüz yaşını aşmış bulunmasıydı.
Bu açık mucize karşısında, hükümdarlar ve maiyetleri söyleyecek söz bulamadılar..
Kâhya Asur da durumu görmüştü.
Hâlâ Zümre'yi kazanmak sevdasmdaydı.
Sokulup Hükümdar Tidal'a hatırlattı:
«Bu bir sihirdir..»
Fakat hükümdar Tidal'm artık sabrı tükenmişti..
Kılıcına el attı.. Kâhya Asur kaçtı..
Yalnız oradan değil, Hazreti İbrahim (A.S.) yurdundan kaçtı..
— 109 —

Fakat öğleye kalmadan cezasını buldu. Bir arslan tarafından parçalandı. En çok sevinen ve bayram eden müminlerdi.. Her Hazreti îshak (C.C.) ı gören, tekbir getirmeden ve Hazreti Allah (C.C.) m azametini anlamadan, hatırlamadan, edemiyordu.
Misafirler, zorlukla iki gece daha kaldılar. Sonra yurtlarına döndüler.. Hazreti Allah (C.C.) m bu kesin mucizesi bile onları sapıklıktan kurtaramadı..
Kâhya Asur gibi, söylendiler:
«Bu bir sihirdir.. Bakalım ilerde bozulunca İbrahim (A.S.) ne yapacak?..»

V

SAVAŞTAN SONRA

Sene Hicretten önce 2035 (M.Ö. 1413) dü.
Sonbahardı..
Hazreti İbrahim (A.S.) m köyünde 17 yaşında kathır bir genç, tarlada çalışıyordu..
Bu genç Hazreti îshak (A.S.) di.
Yedi yaşında Müslüman olmuştu.
Ümmetin gözbebeğiydi..
Beden benzerliği gibi, huyu ve ahlâkı da tıpkı babanı Hazreti İbrahim (A.S.) di.
Bir adam telâşla ona doğru koşuyordu.
Daha uzaktan seslendi:
(OEy İshak.. Annemiz Sâre hastalandı.. Seni istiyor..»
Hazreti İshak (A.S.) yürekten sarsıldı.
Esasen yarım saatten beri içinde bir sıkıntı peyda olmuştu.
Sormadan edemedi:
«Annem mi hastalandı? Daha sabahleyin neşeliydi.»
«Belki baş ağrısıdır.. Çabuk geçer..»
«Babam nerede?..»
«Yanında.»
Hazreti İshak (A.S.), tarlayı öylesine bıraktı. Koşa koşa eve gitti..
Doğruydu.. Annesi yatağında yatıyordu.

Babası baş uucnda oturmuş, dua ediyordu..
Harzeti İshak (A.S.), gürültü etmemeye çalışarak sokuldu. Diğer taraftan, annesinin baş ucuna eğildi.. Önce ellerini, sonra yüzünü, gözünü öptü.
Yavaşça, o yumuşak, dokunaklı sesiyle sordu:
«Ey annem, pek mi canın yanıyor?. Ne dilersen dile, hemen yapayım..»
Sâre bunları işitti ama, cevap vermedi.
Sadece gözlerinin içiyle gülümsedi oğluna..
Hazreti İshak (A.S.), bu sefer babasına döndü:
«Ey babam!. Anneme birdenbire ne oldu böyle?. Elden geleni yap yaşasın.. Henüz ona doyamadım..»
Hazreti İbrahim (A.S.), oğluna mahzun gözlerle baktı. Teselli edemedi..
Belki vahyle bildirilmişti, artık Sâre'nin cennetine kavuşacağı..
Hazreti İbrahim (A.S.) gerçeği konuştu:
«Ey oğlum!.. Kadiri Mutlak Hazreti Allah (C.C.) ne emrederse o olacaktır.. Gayrisi boştur.. Nafiledir..»
Doğruydu elbette bu.
Nitekim, Sâre de işitmiş gibi, oğlu İshak'a baktı.. Tasdik etti.. Fakat yüzünde peydahlanan aydınlıklarda, engin bir teselli vardı.
Hazreti İshak (A.S.) in gözü, gönlü, açılıverdi birden.
Allah'ın bildirdiği ebedî hayatı düşündü.
Her gelen dönecekti.
Bütün hüner dönerken tertemiz, gelişindeki nurla dönmekteydi.. Hazreti Allah (C.C.) m emrettiklerini yap maktaydı.
Bu sefer Hazreti İshak (A.S.) m bakışlarında emli şeler peydahlandı.
Babasına sormadan edemedi:
Ey babam!.. Güzel ve sevgili annem nihayet bir kul
■■BB
«im : lan ise **peygambersin.. Bilirsin, yahut bir ömür boyu** birlikte **geçen hayatınız içinde tutumunu izlemişsin**-«ıı ı Nğer **şüphelendiğin bir kötü hali varsa, Allahından** unu ınağrifet **dile..»**
Hazreti **İbrahim (A.S.) cevap yerine, odanın tek** ı**.....üresinden dışarısını gösterdi.**
Gökyüzü **ansızın kara bulutlarla örtülmüştü.. Güne-■I perledemişlerdi. Buna rağmen, oda gündüzden farksız** »ydınlık **içindeydi.**
Hazreti İbrahim (A.S.), oğluna sordu:
<(Şu ışık sızmayan oda niçin pırıl pırıldır?.. Demek 11 .".are'nin kalbi öylesine temizdir.. Ben onun bir an ol-Mİ.İ **âhiretten dünyaya döndüğünü hatırlamam.. Hiç** merak **etme ey oğlum, annen kulluk görevlerini hakkıyla** yaptı..»
Hazreti İbrahim (A.S.), buna rağmen, gerçeği söyle, meden de edemedi:
«Bütün bunlara karşılık yine doğrusunu Hazreti Allah bilir..»
Hazreti İshak (A.S.), artık babasının sözlerini işitmiyordu.
Annesinin kulağına eğilmiş, ona pek güzel sözler
ısöylüyordu.
Sâre de anlıyor ve gülümsüyordu hep.
Halk, evi sarmışlardı.
Merak içindeydiler..
Haber bekleşiyorlardı.
Hazreti İbrahim (A.S.) kâhyasıyla onlara mütemadiyen kadere rıza göstermelerini hatırlatıyordu.
Bu hatırlatışm faydası da görülüyordu.
Halk işine dağılıyordu birer ikişer.

Sâre iki gün daha yattı..
Nihayet ruhunu teslim etti.

İbrahim yurdu yasa büründü.
Ağıtlar birbirini kovaladılar..
Hazreti İbrahim (A.S.), hemen hemen en metinleriydi, n
Seksen yılı aşkın hayat arkadaşmı kaybettiği, içi karmakarışık, gözleri dolu bulunduğu halde, yine gülüm-süyordu.
Bunca yıl Sâre'yi kendisine eş alakoyduğu için Hazreti Allah'a şükranlarını sunuyordu.
Hazreti İbrahim (A.S.), halkın normal hayata dönmesi için, elini çabuk tuttu.
Oğlu Hazreti İshak (A.S.) ı çağırdı ve emrini verdi:
«Ey oğlum!. Ben Kudüs yakınında Habrun (Ceyrun) da bir tarla satm almıştım.. Seni de götürüp göstermiştim..»
«Evet, ey babam, biliyorum..»
«Bana bu tarlayı ne yapacağımı sormuştun.. Artık öğrenebilirsin.. Oradaki mağaraya en küçük zerresi toprak olan bedenlerimizi bırakacağız..»
«Anlıyorum..»
«Haydi kâhyayı ve yeteri kadar adamı olarak oraya git. Güzel annen için yer hazırla..»
Hazreti İshak (A.S.) ürperdi: «Bu vazifeyi bana verme..» diyecek oldu.. Bakışları babasının gözleriyle çatışınca, başını önüne indirdi. Sonra, koşarak dışarıya çıktı.
Kâhya esasen oradaydı.
Aldığı emri tebliğ etti.
Bir saat sonra, Hazreti İshak (A.S.), kâhya ve adam-lar, mezar olacak tarla yolundaydılar.
İlerledikçe, semayı" saran ve homurdanan bulutlar, açılıp kaçışıyorlardı..
Sona kalanları, tatlı tatlı boşandılar ve onlar da çekilip gittiler.
— 114 —
Yolun sağ tepesi yamacında olanlardan habersiz bir Mİı<.ı mola vermiş, kendi kendisine hislenmişti.
Hazreti İshak (A.S.) ile arkadaşları, uzaklaşmcay? kadar onu dinlediler:
Her mevsim,
Tarlamdan ayrılmadım..
Eşeledim, tohumladım durdum.
Gün oldu, emeklerim
Boşa gidecek diye
Uykusuz sabahladım.
Kıvrandım.
Bazan sevindim, 'r-'" Bazan üzüldüm..
Kuyularımı kazancımla doldururken Devleştim masallardaki gibi. Kendimi, -
Değerimi, zenginliğimle'ölçtüm. m
O kadar yeryüzüne, Toprağına, sarıldım ki, Komşu tarlalardakilerin ebedî gidişi Beni ilgilendirmedi. Aksine mirasları uğruna Pazarlığa giriştim..
Kimin malım alıyor,
Kime satıyordum?..
Niçindi bu engin toprak sevgisi?.
Yoksa ondan yaratıldık diye mi
Âşıkız nesi varsa..
Bereketine,
Kapıştıklarımıza doyamıyoruz..
— 115 —

Şuradaki beşyüz asırlık çınar bile
Dayanamadı daha fazla.
Yıkıldı, unutuldu..
Ben mi, benzerlerim mi dayanacağız?
Her şey iğreti, her şey ödünç..
Sanki önümüze bırakılanlarla
Oynuyor, avunuyoruz..
Günü gelince,
Hava kararırken evden çağrılacağız.
Hesab sorulacak..
Sabah kadar temiz gidişimiz yerine
Kir yığını halinde bir dönüş..
Evet, bunun hesabi istenecek..
Ne cevap vereceğiz?..
Susmak, ağlamak fayda eder mi?.
Dünya tarlasına bırakılırken,
Azmi içimizdeki ses çırpınmadı!..
Doğruyu, ***güzeli,***
Kulluğa ***giden yolu göstermedi!..***
İnançsız çaba ne kazandırır!.
Kime, nereye götürür!..
Çirkinlikten nasıl kaçınılıp iğrenilmez.
*** ****
Aradan çok geçmedi.
Yine kuzeydeki hükümdarlar, başbaşa verdiler.
Esasen vermedikleri zaman yoktu ki.
Kümes çevresinde dolaşan tilkiler gibiydiler..
En küçük fırsattan faydalanıyorlardı.
Bu sefer de öyleydiler.
— 116 —
Daha Sâre'nin vefatı, haftasında kendilerine ulaşın-. ıı haberleşip toplandılar.
Hepsinin gözleri pırıl pırıldı.
Hem içip hem sohbet ediyorlardı..
İlk ciddî konuşan Elam kralı Kedorlaomer oldu.
önce peşrevini yaptı usule göre:
Dişisine âşık ***kurt***
Onu kaybetti.
Kocadığı halde,
Gün boyu sağa sola saldırması
Hep o dişiye yaranmak içindi.
Şimdi sanırım
Çöl sıcağında baygın yatan
Benzerlerinden farksızdır.
Gölgesi, serinliği,
Damarlarında akan kudreti tükendi.
Dişisiyle ***beraber***
Toprağa karıştılar..
Ne olacak?..
Ne yapacak?.
Tekrar nasıl dirilecek?..
Bunu anlamak, bulmak,
Güç değil..
Yeni bir dişi
Belki onu daha azıtır..
Fırsat kaçmamalı dostlarım.

Elimizi çabuk tutmalıyız.
Elam kralının bu peşrevine, diğer üç kral, Tidal, Amerfel, Aryoka baş sallıyorlardı.

Elam kralı artık konuya geçebilirdi.. Geçti d»:
«Sâre öldü.. Bu ne demektir biliyor musunuz?.. İbrahim'in sihrinin bozulması demektir.. Ben eskiden beri sihre inanmam.. İbrahim, gücünü, Sâre'ye olan engin aşkından alıyordu.. İbrahim yıkıldı arkadaşlar.. Vakit geçirmeye gelmez.. Hemen ordularımızla saldırmalıyız. Göreceksiniz, bu sefer kazanacağız.. İbrahim'in emir veremediğini gören ümmeti çabuk dağılacak..»
Şinar kralı Amerfel hatırlattı:
«Bilhassa oğlu İshak (A.S.) m büyümesine fırsat vermemeliyiz.. Pek cesur, atıcı, olduğu söyleniyor.»
Goyim kralı Tidal zavallı bir halle başını salladı:
«İshak (A.S.), halk taraf ından pek seviliyor.. Ben ce, yerimizden kımıldamamalıyız..»
Sordular:
«Yani helakimizi elimizle mi hazırlamalıyız?..»
«Hayır.. Dost görünmek en iyisidir.. Elbet putları mız bize de uygun bir zaman ayırmışlardır.
«Hep böyle düşünerek avunduk..»
«Karar sizindir.. Benim fikrim budur.. Fakat yag mada kararlıysanız, uyarım..»
Ellesar kralı Aryoka bir atasözünü hatırlattı:
Taş atmakla
Belki kol yorulur..
Fakat dinlenmek çaresi var.
Atılan taşa kıran girmedi ya. Savaşta öyledir.. Kullarımız o taşlardır.
Ne kaybederim
Savurmakla?..
Giden gider, yenisi peydahlanır.
Belki o taşlardan birisi
Hedefini bulur..
Niçin duralım, tecrübe etmeyelim?..
Sonra devam etti:
«Bunca köle, köylü, bize sayıyla mi verildi?.. Hem nnman¯ zaman halkı savaşla oyalamak, yenilsek de, fay-dnmızadır.. Yoksa ararlarında fitne başlar..»
Konuşmalar, bu türlü sabaha kadar sürdü.
Gün ışırken bir. kâhya meclise geldi.
Haber verdi.
Belki bu bir müjdeydi.
Şöyle dedi:
«İbrahim, oğlu İshak (A.S.) ile birlikte Mekke'ye gitmiş. Oradaki oğlu İsmail'i ziyaret edecekmiş..»
Krallar pek inanmadılar..
Sordular:
«Nasü olur?.. İbrahim yurdu başsız kalır mı?..»
Kâhya israr etti:
«Haberim kesindir.. Çünkü Hac mevsimindeyiz.»
Krallar düşündüler..
Bir mâna veremediler..
Kendileri yurtlarına sıkı sıkıya yapışmışlardı.. Tırnaklarım halkın enselerine geçirmişlerdi.. Bıraksalar, her şeyden olacaklarını sanırlardı.
Neden İbrahim (A.S.) öyle değildi?.
Kime, neye güveniyordu?..
O koca yurdunu başıboş bırakmak çılgınlıktı.
Elbette bu türlü düşünceler sapıkların fikirleriydiler.
Çünkü onlar Allahın yüce kudretinden habersizdiler.

Hazreti İbrahim (A.S.), oğlu Hazreti İshak (A.S.) ı alıp KABE'YE DOĞRU yola çıksa da, milyonu aşkın mü'.. min, yurdlarmı koruyacak kudretteydiler. Bunu açılabil-

diği kadar açılmış göğüslerindeki inanç medeniyetinden alıyorlardı.
Doğruydu, hakikaten Hazreti İbrahim (A.S.), güneye doğru yoldaydı.. Buna da oğlu İshak (A.S.) sebep olmuştu.
Sâre'nin ölümüyle, babasının pek mahzunlaştığını görünce, çare araştırmış, bulmuştu. Kendisi daha beterdi. Yalvarmıştı:
«Ey babam!. Onyedi yaşındayım.. Mekke'de İsmail ağabeyimi görmek istiyorum.. Esasen Hac mevsimi geldi.. Gidelim..»
Hazreti İbrahim (A.S.), düşünür öyle cevap verirdi.
Bu sefer pek düşünmemişti:
«Peki ey oğlum!-.. Hemen hareket edelim..»
Hazreti İbrahim (A.S.), yurdundan eskiden de ayrılırdı.
Yokluğunda ona vekâlet edecekleri önceden hazırlandı.. Kuvvetli bir haber alma teşkilâtı da kurmuştu, iç. te ve dışta.
Kimbilir belki de, yokluğunda, kuzeydeki kralların tutumlarım da denemek istiyordu.
krallar, kâhyadan aldıkları haber üzerine pek düşünmediler.. Üç gün sonra sınırda buluşmak üzere ayrıl dılar. Bu sefer akıllı davranmışlardı.
Eskisi gibi, ayrı yerden değil, topluca saldıracaklardı İbrahim (A.S.) yurduna..
Sonra birbirleriyle kozlarını paylaşacaklardı.
Hazreti İbrahim (A.S.), KABE'YE DOĞRU hareke tinin ikinci sabahında, ansızın oğlu İshak (A.S.) ı yanım çağırdı.

Anlattı:
11 >erhal geri döneceğiz ey güzel oğlum..»
Hazreti İshak (A.S.) pek üzüldü.. Lâkin «Niçin, ne-rtı M "•.» diye soramadı.
Babası bir peygamberdi.. Elbette bildiği ve haber Ilıcağı hususlar vardı.
Boynunu büktü:
«Olur babacığım.. Demek kısmet bu sene değilmiş.»
Hazreti İbrahim (A.S.) in gözleri yaşardı.
İçini dökmeden edemedi:
«Ne kadar uysal başlısın ve annen Sâre'yi hatırlatı-voır.un ey oğlum!.. O da sebep sormadan ne dersem kaimi ederdi.»
«Doğrusu bu değil midir?..»
«Şüphesiz ey İshak!.»
Bulundukları kervan molasını tamamlayıp hareket nttlği halde, onlar kuyu başından ayrılmadılar..
Kervan sahibi gelip uyardı:
«Gidiyoruz.. Bir emriniz varsa bekleyelim..»
«Hayır.. Siz yolunuza devam edin.. Biz başka karar aklık.»
Kervanda Hazreti İbrahim (A.S.) yaşında ihtiyarlar tlı vardı.. Uzakta durmuşlar, aralannda konuşuyorlardı:
«İshak (A.S.) a baktıça, peygamberimiz Hazreti İb-ı;ıhim (A.S.) m Ur şehrindeki gençlik yıllarını görüyorum..»
«Hepimiz öyleyiz..»
«Bu kadar benzerlik ancak Hazreti Allah (C.C.) in Kariyle olur.»
((Fakat sapıklar anlıyorlar mı?.»
«Kervan sahibi bir şeyler duydu ki pek üzgün.»
«Nedir acaba?..»

«Galiba Hazreti İbrahim (A.S.), yolculuktan vazgeçti.»
«Bu pek fena bir haber.. Halbuki o kadar tecrübe ettim. Ne zaman Hazreti İbrahim (A.S.) ile yola çıksam hiçbir vukuat olmaz. Ne yol şaşırırız, ne susuz kalırız, ne haydutların, yahut canavarlarm hücumuna uğrarız..»
«Hele oğlu İshak (A.S.) ile giderken..:)
«Evet.. Onu yurda alıştırıyor.. Sık sık kısa seyahat yapıyorlar beraberce..»
Birisi sordu:
«Peygamberimiz kaç yaşma ulaştı dersiniz?..»
«Yüzelli vardır..»
«Yalnızlığı bana pek dokunuyor..»
«Bunu hep konuşuyoruz..»
«Evet?...»
«Lâkin tekrar evlenmesini teklif etmek henüz pe' erkendir..»
«Doğru..»
Konuşmaları esnasmda kervan sahibi yanlarında geçiyordu. Öğrenmek istediler:
«Ey sahip!.. Düşüncelisin..»
«Hazreti İbrahim ile oğlu İshak (A.S.) ansızın sey hatten vazgeçtiler..»
«Sebep?..»
«Bilmiyorum..»
«O halde yanlarına birkaç muhafız verelim..»
«Teklif ettim.. Red olundum..»
Kervan sahibi, sözünden sonra onlara yolu gösterd
«Bakın, baba - oğul nasıl geldiğimiz tarafa at k turuyorlar!.. Sanki kartallaşmışlar..»
I
«Hazreti İbrahim (A.S.) bir vahy almış olmalı..»
«Şüphesiz.. Bizim için de bereket ve selâmet dileği de bulundu..»
«Bari, oğlu İshak kalsaydı..» «Kabul etmedi..»
Konuşanlardan birisi ağlamaklıydı.. Dayanamadı, içlendi:
Bir deve yükü mal uğruna
Gurbete düşmek
Utandırıyor beni..
Alın onu deyip
Döneceğim ama,
Gidenlere yetişmek ne mümkün!..
Bulutlar yarışıyorlar
Gölge etmede de,
Ulaşamıyorlar peşlerinden..
Anlıyorum,
Galiba kuzeyin sırtlanları
Yine inlerinden çıktılar.
Hazreti İbrahim (A.S.) ile oğlu Hazreti İshak (A.S.), iki günlük yolu pek çabuk döndüler..
Yolda ilk haberciyle karşılaştılar.
Aldıkları rapor kısaydı:
«Yağma başladı yine..»
Hazreti İbrahim (A.S.) sordu.
«Sınıra girdiler mi?..»
«Yakındır.. Adamlarımız öyle söylediler..»
«Peki..»
Hazreti İshak (A.S.) bu konuşmalardan, babasının vahyle haber aldığını anlamıştı..
Dayanamadı..
Eğilip, babsının üzengisini öptü.

Hazreti İbrahim (A.S.), haberciyi geriye yolladı.
123 —

Şunları tenbihledi:
«Dönüşümden kimsenin haberi olmasın.. Artık kuzeydeki krallar kesin cezayı hakettiler..»
«Olur..»
Hazreti İshak (A.S.) babasına yalvardı:
«Ey peygamber babam!.. İzin ver, hazırlanan orduya ben kumanda edeyim.. Sen artık hem pek yaşlandın, hem de içten çoktun.. Köyde dinlen..»
Hazreti İbrahim (A.S.) kabul etmedi:
«Sana güvenim var ama ey oğlum.. Henüz savaştaki halini hiç görmedim.. Göreyim hele.»
Yolları üzerinde Sâre'nin mezan da vardı.
Önce ona uğrayıp vazifelerini yaptılar.
Tekrar kuzeye çıktılar.
Artık konuşmuyorlardı.
Halbuki Hazreti İshak (A.S.) hiç durmaz söylerdi.
Bunu Hazreti İbrahim (A.S.) oğluna .hatırlattı.
Ummadığı bir cevabı aldı:
«Ey babam!.. Kızacaksın ama.. Sana bir teklifte bulunacağım. Eğer teklif kabul edilmezse, daima üzülen-ğim..»
«Nedir?...»
Hazreti İshak (A.S.), cevaptan önce, şöyle konuştu:
«Ey babam!.. İzin verir misin annemin bana küçükken sık sık söylediği bir şarkının sözlerini tekrar! ı-yayım?..»
«Elbette...»
Hazreti İshak (A.S.), tekrarladı:
Ne zavallıdır o kadın ki Sabahları uğurlayacağı, Aksamları karşılayacağı, Erkeği yoktur!..
— 124 —
Elinin hamurunu silerken, Tandır ateşini üflerken, Süt sağarken, Dalgındır, yoksuldur!...
Ne zavallıdır o erkek ki Sabahları uğurlanmaz, Akşamları karşılanmaz.. Evi bir oyuktan farksızdır. Her ocak çift yaşamak için tüter. Öyle bir yerde, Yas, üzüntü, acı bile güler.. Sebep, bahane, yaşatılmamalıdır.
Hazreti İbrahim (A.S.) cevap vermedi.. Uzaklara, sonra, gökyüzüne baktı.
Harzeti İshak (A.S.) cesaretlendi:
«Ey peygamber babam!. Az değil annemle sürdüğün ömür. Fakat mecburiyet var.. Hele ben pek mahzunum.. Tekrar evlen ey babam!. Beni seviyorsan, ümmetini seviyorsan, evlen..»
«Bunu teklif edeceklerini bekliyordum.. Fakat..»
«Evet...»
«Senden asla beklemiyordum.. Hattâ karşı çıkacağını sanıyordum.. Demek mahzunsun?.»
«Hem de nasıl!»
«Üvey anne ne demektir ey İshak!..»
«O, tıynet meselesidir.. Nice üvey anneler yardır ki, yetimlere, öksüzlere, bağrım açar..»
«Demek istiyorsun!..»
«Sabırsızlıkla.»
«Peki ey oğlum.. Bunu iki sebepten yapacağım.. Bi-
— 125 —

risi Sâre'ye hürmetimden.. Çünkü benden söz almıştı. İkincisi, seni kederinden kurtarmak için..»
«Sağ ol ey babam.. Hele kardeşlerim olursa!..»
«Kardeşlerin mi?..»
«Değil mi ey babam?.. Niçin olmasın?.. Hazreti Allah (C.C.) seni pek seviyor.. Soyundan, sapıkları kurtaracak sakındırıcılar tâyin etmesi mümkündür.»
«înşaallah!.. Hele şu sapık hükümdarları yola getirelim.»
*** »***
Kuzeyin azgın dört hükümdarı, artık kat'î zafer ümidiyle dolmuş, güneye doğru ilerlerken, öyle bir haber aldılar ki can evlerinden vuruldular..
«İbrahim (A.S.), bize oyun yapmış.. Güneye gitmemiş.. Ordusunun başmda geliyor.. Sanırız, yarın sabah karşılaşacağız..»
Bu haber azgın hükümdarları can evlerinden vurmuştu ama, İblis onların kalbine girerek kandırdı.
Geriye çekilmelerini önledi.
Harb meclisi kurup durumu tekrar tartıştılar:
«Olan oldu.. Dönüşü olmayan bir maceraya daha atıldık.. Çekilirsek, kovalanacağız.. Ne çıkar, savuraca* ğımız çakıl taşlarından birazı daha eksilsin..»
«Doğrudur.. Belki İbrahim (A.S.)', eski hükümdar değildir.. Sâre'nin ölümüyle, içi kof bir çınara dönmü|-tür.. Çabuk yıkılır..»
«Evet.. Şansımızı tecrübe edelim..»
Tidal en cesurlarıydı:
«Bu sefer İbrahim (A.S.) m karşısına ilk çıkacak idam ben olacağım..»
Diğerleri onu kınadılar:

«Maşa varken, niçin elini yakıyorsun ey Tidal?.» «Halkımızı kendimize başka türlü bağhyemayız..» «Hangi savaşta, ilk dövüşen olduk?.. Bize?..» «Bu geleneği yıkacağım.. Şimdi anlıyorum İbrahim (A.S.) m zafere ulaşma sebebini.. O daima önde bulundu Biz ise, halkımız çarpışırken çadırlarımızda safa sürdük..»
«Adaletimizin ve putlarımızın gerektirdiiğdir bu.»
«Hayır..»
«Sen bilirsin...»
Tidal bir ilhamda da bulundu:
Sürünün çobanı
Çok kere arkada kalır ama,
Bu hali hayvanlar yayılırkendir.
Yola çıkınca öne geçer.. Çalgısını öttüre öttüre. Sürüsünü peşinden yürütür.
Ertesi sabah, hakikaten kral Tidal dediğini yaptı.
Şam yakmlannda İbrahim (A.S.) m ordusuyla karşılaşınca, ileriye atıldu
Fakat yaptığına bin kere pişman oldu.
Çünkü, karşısında Hazreti İbrahim (A.S.) yerine, onun benzeri onyedi yaşında bir kahraman duruyordu.
Tidal, onun Hazreti îshak (A.S.) olduğunu tahmin edemedi.
Hattâ seyredenler bile.
Hazreti İbrahim (A.S.) gençleşmiş sandılar.
Hazreti îshak (A.S.), kral Tidal'a hücum etti.

Kısa zamanda canım cehenneme yolladı.
Askerinin içine daldı.

Hepsini kaçırdı.. Çoğunu öldürdü. Diğer hükümdarlar, durumdan ürkmüşler, çoktan, yurtlarının yolunu tutmuşlardı.
Hazreti İshak (A.S.), savaştan sonra, babası peygamber Hazreti İbrahim (A.S.) m yanına dönünce, ondan ummadığı emri aldı:
«Ey oğlum!.. Gazaların mübarek olsun.. Bilhassa harb san'atını pek takdir ettim..» «Sağol ey babam!..»
«Kardeşin İsmail (A.S.) a nasıl ki, Mekke ve güneyini verdim ve oradaki sapıkları temizlettimse, sen de kuzeyde bu işe memursun.. İşte Şam kapılarındasın.. Orasını al.. Sonra.. Hiç durma, cihada devam et.. Yıllardan-beri mü'minleri huzursuz kılan sapıkları ortadan kaldır. Kuzeydeki ilk dağlara (Toroslara) kadar fethetmen va-zifendir.. Oralarda şeriatimi tatbik edeceksin.. Allah dilerse, dağların ötesinde pek cesur, soyu Türk bir kavim var.. Onlarla ısınır komşusu olursan yeter..»
Hazreti İshak (A.S.), bu umulmadık emirden sevinmişti ama, babasını düşünüyordu. Çekinmedi. Konuştu:
«Ey babam!. Emrin başım üzeredir. Ne var ki.. Ben sensiz yapamam.. Sen de bensiz.. Hatırlarsan bir sözün vardı.»
«Biliyorum ey oğlum.. Evleneceğim..» «Ne zaman?...»
«Nihayet bir seneye kalmaz..» «O halde ben de savaştan savaşa koşacağım.. Gö/.üm arkada kalmayacak.. Allahımm izin ve inayetiyle benden daima zafer müjdeleri alacaksın..» «İlk hedefin Şam olsun..» «Peki..»

»Orasını kendine merkez yaparsın.. Acele doğru değildir.»
«Seni anlıyorum ey babam.. Obur kimse ara vermezse ycdikleriyle çatlar.. Zararlı çıkar..»
Hazreti İbrahim (A.S.) gülümsedi. Bir şairin hikmetli sözlerini hatırlattı:
Gece gündüz niçindir?..
Mevsimler nedendir?..
Toprak hangi maksatla dinledirilir?
İstirahat etmeyen
Yaratık, kısırlaşmaya mahkûmdur..
Canlı uyumalıdır.. Mevsimler yeşili örtmelidir. Tarlalarda yarı yıl sükûn Hüküm sürmelidir.. . Gayrisi çalışma, aldatıcıdır.
Bereketin kesilmesini, Renklerin çekilip gitmesini Kim ister?..
İnsanın en büyük şerefi, Kendisine ihsan edilen yeryüzünü Yaratılış güzelliğinde tutmasıdır.
Allahakulluk
O büyük imtihan,
Dünya nimetlerini yolmak değil,
Geliştirmektir..
İbadetle beraber,
Çalışmaktır..

öyle bir çalışma ki,
Gökyüzünü bezeyen güneş,
Ay ve yıldızların saçtıkları nurdan
İleri aydınlık jışkırmalıâır topraktan
Bu da iman gücüyle gerçekleşir.
Hazreti İshak (A.S.), anlayacağını anlamıştı.
Babası Hazreti İbrahim (A.S.) hatırlattı:
«Ağaca çıkmışken meyvaların devşirilmesi bitirilme-lidir. Aksi halde başkaları gelir..»
«Kasıt nedir?..»
Hazreti İbrahim (A.S.), uzaktan görünen Şam balv çelerini gösterdi.
Emrini verdi:
((.Git, oraya yerleş.. Sonra teenni ve sabırla hareket et..»
Hazreti İshak (A.S.) babasının emrini iki ettirmedi.
Kendisine ayrılan askerlerle, Şam'a yürüdü.
Kısa bir savaştan sonra şehri zaptetti..
Babasının şeriatini tatbike başladı.
Ve şu haberi gönderdi peygamber babasına:
«Ey babam!.. Emrini yaptım.. Allahımın yüce Şam semalarında yükselmektedir.. Halk mü'min oldu Bu yıl pek çok hacı KABE'YE DOĞRU yola çıkmak m zusunda ve heyecamndalar..»
Cevabım aldı;
Gazan tekrar mübarek olsun.. Zaman tükenir ma.. Hazreti Allah'a sığın, teenni ile hareket et ve ı me göre, savaştan savaş koş..»

VI
ARMAĞANLARIN EN GÜZELİ

Aradan yirmiiki yıl geçmişti.
Hazreti İshak (A.S.) 39 yaşındaydı.
Babası Hazreti İbrahim (A.S.) **160** inci yılını sürüyordu.
Hazreti İshak (A.S.) babasının emrini tamamen yerine getirmişti..
Merkez yaptığı Şam şehrinden sonra, her yıl par-ça parça kuzey topraklarını koparmıştı..
Böylelikle Toroslar'a kadar dayanmıştı.
Artık ne o azgın krallar, ne sapık halk vardı.
Hazreti İshak (A.S.) bu yıllar içinde kuzeyde babanının şeriatım uygulamıştı.. Güneydeki ağabeysi Hazreti I:mail (A.S.) gibi.
Hazreti İbrahim (A.S.) sözünde durmuş, evlenmişti.
Hem de, tekliflere dayanamamış, birkaç kadın almıştı.
Onlardan çocukları da olmuştu.
Bu oğullar da pek güzel yetişiyorlardı.
Lâkin Hazreti İbrahim (A.S.) m Hazreti İshak (A.S.) a ayrı bir sevgisi vardı. Bunda da elbette başrolü < ı v nayan Sâre'nin hâtıralarıydı.
Hazreti İbrahim (A.S.) oğulları büyüdükçe, onları bilhassa Asya'ya gönderiyordu.

Sık sık Hazreti İshak (A.S.) ile buluşuyordu..
Birlikte Hacca gidiyorlardı.
Hazreti İsmail (A.S.) a misafir iniyor, Kabe'ye yüz sürmek şerefine nail oluyorlardı.
Hazreti İshak (A.S.), otuzdokuz yaşma geldiği halde, bir gün olsun elvenmeyi aklına getirmemişti..
Esasen buna fırsat da bulamamıştı.
Hep savaştan savaşa koşuşup durmuştu.
O yıl, yani Hazreti İshak (A.S.) otuzdokuz yaşınday. ken Hicretten önce 2013 üncü (M.Ö. 1391) nci senesi yaşanıyordu.
Hazreti İshak (A.S.), babasını ziyarete gelmişti.
Bir hafta kalmış ve artık dönecekti.
Son gece, Hazreti İbrahim (A.S.) oğluyla yalnız kaldı ve gönlünden geçenleri açtı:
«Ey hayırlı oğlum!.. Bütün emirlerimi yerine getirdin.. Sana söyleyecek hiçbir arzum kalmadı..»
«Sağol ey peygamber babam..»
«Yalnız birisi var ki özeldir..»
«Nasıl?...»
«Yani seni ilgilendirir. İster yap, ister yapma..»
«Buna imkân var mı?..»
«Seni evlendirmek istiyorum ey İshak..»
«.....»
«önce şunu sorayım.. Görüp beğendiğin, gönlüne giren bir kız var mı?..»
«Hayır...»
«İyi düşün...»
«Yok ey babam...»
«O.halde benim fikrim şudur.. Sen de İsmail ağabeyin gibi yap.. O, emri altındaki halktan bir kız alısışl ı Beğenmedim.. Değiştirdi..»
«Hikâyesini biliyorum..»

«Tamam.. Hatırlarsan kuzeyde, Haran'da, amcam ı iman hükmederdi.. Sonra babam Âzer de oraya yerleşti. Annem Emtila'nın kabri de oradadır.. Bence onların soyundan bir kız almalısın..»
«Hangisini?..»
«Henüz bilmiyorum..»
«İsmail gibi bir hata yapacağından korkuyorum. Çe-klniyorum..»
«Yani bu işi bana mı bırakıyorsun?..»
«Yorulmazsan, evet..»
«Peki ey oğlum.. Güle güle git.. Sanırım sevgili Al-lahımız sana hayırlı bir eş nasip eder..»
«İnşaallah..»
Ertesi sabah, Hazreti İbrahim (A.S.) oğlu İshak (A.S.) ı uğurlayıp Şam'a yola vurdu..
Tekrar eve dönüp tarlasında çalışmaya ait malzemeyi alırken ağıl tarafmdan kâhyasının bir ilhamını Etti. Kâhya, ağılın mağara ağzına yakın kayasına sırtını vermiş, kuzey taraflarına bakarak konuşuyordu:
İçimde sevinçle karışık
Bir sızı var..
En büyük şerefim
Peygamberime hizmettir..
Fakat kuzeyden beni
Kendilerine çeken
Şu gurbet esintileri niçindir?..
Hiç böyle olmamıştım.. Sanki sonbahardayım.. Ağaçta sararmış bir yaprak gibi Sarsılıyor, titriyorum..

Sapım öylesine inceldi ki Ha düştü ha düşeceğim boşluğa.

Sonra?..
Bunu ben de bilmiyorum.. Gurbet yelleri ordan oraya Sürüp savuracaklar beni. Hep yeşilde yaşadım.. Sararmak istemiyorum..
Hazreti İbrahim (A.S.), kâhyayı sabırla dinledikten sonra, ağır ağır yanma sokuldu.
O yumuşak, güleç halindeydi..
Kâhya ayağa fırladı..
Hazreti İbrahim (A.S.) onu tekrar oturttu, kendisi de yanma oturdu..
Önce, günlük işlerden konuştular.
Hazreti İbrahim (A.S.) bilgi aldı..
Sonra mevzua geçti:
«Seni dinledim ey dostum..»
Kâhya saklamadı:
«İlhamlarım doğrudur.. Pek garip bir ruh haleti için. deyim.»
«Mümkündür..»
«İlk defa başuna geliyor..»
Hazreti İbrahim (A.S.) gülümsedi..
Anlattı:
«Çünkü hakikaten bir zaman için benden ayrılacaksın..»
«Fakat korkuyorum.»
«Korkma..»
«Demek bir sebep, hikmet varmış.. Emrin başım üzeredir.»
«Yeşildesin ve daima yeşilde kalacaksın. Çünkü **ben** senden razıyım.. Allahımın da razı olması mümkündür..»
«Sağol,.»
— 134 —
«Sana bir vazife vereceğim.. Ancak bunu sen en iyi
yaparsın..»
«Buyur ey peygamberim..»
«Az önce Şam'a yolcu ettiğimiz oğlum İshak'ı gorilim..»
«Evet..»
«Artık muradma kavuşmalı değil midir?..»
«Hangi muradına?..»
(«Yuva kuracak yaşı aştı.. Fakat savaşlardan baş ala-
ın.ıdı, kendisini düşünmeye.»
«Haklısınız.. Burada öyle şey olacak kızlar var ki ey
ı K ygamberim.» «Biliyorum..» «Belki kendisinin de gönlü doludur..»
«Değilmiş..»
«O halde gözümün kestiklerini sana tanıtayım..»
«Ben başka fikirdeyim.. Buradan, Kenanilinden, oğlum İshak'a kız almak istemiyorum. Muradım baba yurdu Mezopotamya'daki Haran ilidir.,. Bilirsin.. Orada amcam Haran vardı.. Sonra babam Âzer geldi.. Kardeşim Nahnr'un soyu üredi.. Haran'a gittiğinde kime rastlasan, akrabamdır uzak yakın.,»
Kâhya rahat bir nefes aldı.
Çekinmedi, bir ata sözünü hatırlattı:
Kim yurdunu unutur?.. Oradan devşirdiği Hâtıralarından kopar?..
Sığırcı': bile, Sık sık
Yumurtadan çıktığı Yuvayı arar.
— 135 —

Zaman ne kadar kalınlaşsa da, Gurbette kalıp üşüyen Gençliğimizi ısıtamaz.
Mor tepeler gerisinde Başka bir hava var.. Çağırır durur..
Hazreti İbrahim (A.S.) «Mor tepe» sözünü işitince-ürperdi. Elini uzatıp kâhyasına susmasını işaret etti.
Annesi Emtila (Tila) aklına gelmişti.
Ninova yakınlarındaki mağarada on sene yaşarken, son yılda, onun yaşadığını haber vermeye gelen balıkçı. Mando,yu, annesi, Hazreti İbrahim (A.S.) a çok anlatmıştı.
Hele Hazreti İbrahim (A.S.) in yaşadığı haberi geleceği akşam, Ur şehrinin halk şairi Torka'nın sözleri ne kadar ibret vericiydi!.. Hazreti İbrahim (A.S.) önce bunları, tekrar annesi söylüyormuşcasma dinledi geçmişten..
Annesi Tila, akşamın hüznüyle beraber, Ur'daki evinde pencere önünde, mağarada kalan oğlu İbrahim (A.S.) ı düşünürken Torka, halkın sıkıştırması üzerine, yine bir şiir söylemişti:
Rava kumsalda gezerdi..
Şehrin kapılarında beklerdi.
Giden gemilere, kervanlara üzülür,
Gelenlere el çır par di.
Bu gemilerde, kervanlarda
Yükü, yakını yoktu Rava'nın.
Ama o öyle yapardı..
Fakirin gönlü zengin olmalıydı.
— 136 —
Rava çarşıda dolaşırken.. Pazarlık ederdi çekişe çekişe.. Hanları dolduran mallarını över, Kesesinin ipini bileğine sarardı. Halbuki hanlardaki mallar masaldı.. Kesesi çakıltaşı doluydu. Ama o öyle yapardı.. Alış verişte görmeliydi dostlar Rava'yt.. Rava aşçıya, elbiseciye de girer çıkardı..
Yemeğe titizlenirdi el sürmeden.
Hiçbir giydiğini uyduramazdı sırtına.
Görenler varlıkta yokluk çekmesine üzülürlerdi.
Kıyıda yıkadığı tek gömleği kururken
Yosun çiğneyip, kılçık sıyırdığından habersizdiler.
Rava bu tutumunda haklı görürdü kendisini..
Karnı tok, sırtı peklerin dünyasında yaşanıyordu
çünkü.
Rava zenginlerin mahallesinden çıkardı her sabah
Her akşam yine oradan geçerdi.
Kum gibi hısımı var sanılırdı..
Puf yataklarda gördüğü rüyalar kıskandırdı.
Fakat evi bir oyuk, döşeği hasırdı.
Gökten zenbille inmemişti ya..
Onu doğuran birisi vardı şüphesiz.
Göz kırpmadan kıvranır, geceyi kemirirdi hasırda.
Gide gide Âdem'i bulurdu dertleşecek.
— 137 —

Rava meyhanelerden ipini koparan
Oğlan kız sürülerine katılırdı zaman zaman.
Ağzı kokmasa, bakışı bulunmasa da
Onlar gibi yalpalar, nara atardı..
Bir sevdiği olmalıydı Rava'nın..
Balıkçının kızı Seren gibi.
Seren, yiğitlerden hoşlanırdı.
Rava, bunu bilir, kavga ederdi kapısına yaklaşınca
Günü geldi, ipliği pazara çıktı Rava'nın..
Hele Seren kahkahalar savurdu yüzüne.
Küserek Rava sıcacık dünyasına
Uçurumların başına çekildi.
Belki bilerek, belki bilmeyerek, ayağı kaydı orad
Sırt: yere geldi yuvarlandığı son kaya altında. Hani beş para etmezdi Rava, sıfır sanılırdı?. İki günde iliklerini bile saftı karıncalara,
Hazreti İbrahim (A.S.), annesinin Torka ağzında tekrar yaşadığı Rava faciasından sonra, (Mor Tepe) sözü ne geçti.
O gün annesi Tila, Torka'yı dinlerken, Balıkçı Ma do Ninova'dan gelmiş, Hazreti İbrahim (A.S.) m sağlı haberini vermişti.
Geri dönmeyeceğini de söylemişti.
Uzaktaki mor tepeleri göstererek şu şiiri okumuşt
Biliyorum orada, o mor tepenin ardında Artık annem çıkmayacak karşıma. Pişirdiği çorbanın kokusu Kanatlarım olmayacak.
— 138 —-
Diken köklerini yüklenen ninem Bayırdan görünmeyecek. Dostlarla tavşan kovalamıyacağız
Ay ışığında yıkanan yollarda.
I
Kız kardeşlerim denize koşmayacaklar.. Dalgaların köpüklerine tutunup Yıldızlara yükselmeyecekler zaman zaman.. Kahkahaları kumları ıslatmıyacak..
Babama, amcalarıma yardım edemiyeceğim Ağla kayıklara yüklenirken, Küçük teyzemin inatçı keçileri Gezinmiyecek kayalarda arsız arsız.
Bir de halamın kızı vardı. 1
Bana her akşam nefes nefese koşan.
Ne çok arı sokardı parmağını onun!.
Acısını dindiremezdim başbaşa sabahlasak da.
.'
Biliyorum orda, o mor tepenin ardında Bulamıyacağım çocukluğumu.. Kavuşamayacağım gençliğime. Yaslanamayacağım vuslat gölgeliklerine. Yalnızlığın sızısı işleyecek ciğerlerime.
Ama orda, o mor tepenin ardında
Deniz var, bahçeler var, bir köy yıkıntısı var.
Bataklık sazları, dere kamışları I
Sabah rüzgârlarıyla sarmaş dolaştır yine.
Belki yıkıntılarda kırık bir maltıza,
Bir toprak tencere parçasına rastlarım.
O vakit annemin çorbası tüter buram buram,
Kokusunda havalanırım hayaline. I
—• 139 — İl
■

ihtimal denizden bir balık sıçrar, Dereye bir kurbağa atlar ansızın. Çocuklaşırım hemen.. Korkarım, sinerim. Kamışların, sazların, arasında gizlenirim.
Çok gecelerim petek başlarında tükenecek elbette. Havamı saran arı seslerine kulak vereceğim. Niçin halamın kızı bir çığlık daha atmasın Hâtıralar yumağından çözülüp?..
Biliyorum orada, o mor tepenin ardında Çelenklere sürüne sürüne gezeceğim hep. Solmasınlar diye gözyaşlanmı serpeceğim üzerlerine Böylece yavaş yavaş gömüleceğim toprağıma.
Hazreti İbrahim (A.S.), kâhyasının (Mor Tepe) sözünden böylesine geçmişe gitmişti.. Annesiyle, o pek sevgili Tila'yla, sanki yüzyüzeydl şimdi.
Görüyor, konuşuyordu:
«Ey güzel annem!. Balıkçı Mando'nun köyüne ne olmuş?.»
«Eşkiyalar yerle bir etmişler.. Hiçbir şey bırakmamışlar. İşte şimdi Mando tekrar oraya, Mor Tepe arkasına gitmek istiyor.»
Hazeti İbrahim (A.S.), artık mazisini yaşıyordu parça parça.. Ur'da büyümesi.. Peygamber oluşu.. Ninova'ya gitmesi.. Nemrud'la mücadelesi.. Putları kırması.. Ateşe atılması.. Babası Âzer'i bir türlü müslüman yapamaması.. Sâre ile evlenişi.. Haran'a göçleri.. Orada babası tarafından kovulması.. Çöle inmesi.. Mısır'a kadar gitmesi..

Flravnla çatışması.. Tekrar Kenanili'ne gelmesi.. Kabe'yi bulması.. İsmail ile inşası.. İshak'ın doğuşu.. Ve daha binlerce olay sığmıştı yüzaltmış seneye.
Şimdi anhyordu Hazreti İbrahim (A.S.), oğlu İshak'-a, niçin Haran'dan, kardeşi Nahur soyundan, bir kız almak istemesinin sebebini., O kız gelirse, hep hâtıralarda yaşayacaktı.. Bilhassa annesinin hâtıralarında.
Kâhya, Hazreti İbrahim (A.S.) m dünyadan koptuğunun farkındaydı.. Sabırla bekledi..
Nihayet, Hazreti İbrahim (A.S.) gittiği yerlerden dönüp geldi.. Ağılı, kayayı, kâhyayı gördü.. Konuşulan mevzuu hatırladı..
Tekrar konuştu:
«Oğlum İshak'a buradan, Kenanilinden kız almayacaksın,»
«Anladım ey peygamberim.. Haran'a gideceğim. Kardeşiniz Nahur'un soyundan bir kız bulacağım,.» «Evet.».
«Tabiî İshak'ı da götüreceğim..» Hazreti İbrahim (A.S.) ürperdi, razı olmadı: «Hayır.. Kızı sen beğeneceksin..» «Olur mu?..»
Hazreti İbrahim (A.S.) ı bu fikre götüren şeyler şunlardı:
1. Gelinini daima görerek hâtıralarda yaşamak.
2. Oğlu İshak'dan olmamak..

Çünkü belki İshak, diğer kardeşleri gibi, gurbete gider ve dönmezdi.. Halbuki Hazreti İbrahim (A.S.), İshak'ı pek seviyordu. Göremeden edemiyordu.
Kâhya düşünceliydi:
«Birbirlerine görmeden gönülleri kaynaşmazsa?..»
«Mes'uliyet benimdir..»
«Beğendiğim kız gelmek istemezse?.»

«Buna çalış.. Çünkü, İshak orada yaşayamaz.. Babam beni kovmuştu..»
«Anlıyorum ey peygamberim..»
«Bu emrim dışında herhangi bir şey yapmayacağına söz ver..»
Kâhya, o zamanın âdeti gibi, elini Hazreti İbrahim (A.S.) m oyluğu altına koyarak, söz verdi..
«Peki ey peygamberim..» dedi.
* **
Kâhya, pek ağır, fakat o derecede de şerefli bir vazife almıştı.
Bütün gün ve gece düşündü.. Allanma sığındı.. Hazırlığını yaptı..
Kâhya olduğu için, Hazreti İbrahim (A.S.) m her şeyi ondan sorulurdu..
On deve ve lüzumlu hediyeler aldı..
Yola çıktı..
İstikâmeti Mezopotamya hudutları dahilinde olan Urfa şehrinin şimdiki kazalarından Haran'dı..
Orada, Hazreti İbrahi m (A.S.) m kardeşi Nahur'ım soyunun en güzel ve iyi huylu kızını bulup getirecekti.
Bütün korkusu, bu ülke halkının sapık olması ve Harzeti İbrahim (A.S.) a kızmalarıydı..
Tabiî Kâhya yalnız değildi..
Develer yüklüydü.. Adamları da vardı..
— 142 —
Küçük bir kervandılar.. Yürüdüler yürüdüler..
Nihayet bir akşam üstü Haran şehri dışına ulaştılar.
Orada bir çeşme vardı.. Yakımnda konakladılar.. Kâhya akıllıydı. Tecrübesi de vardı..
Sabah akşam, her yerde olduğu gibi, şehrin kadın ve kızları çeşmeye gelirlerdi.. Konuşurlar ve testilerini doldururlardı.
Kâhya, yakına sokuldu.. Oturup beklemeye başladı. Bir taraftan da dua ediyordu: Ey Allah'ım!.. Biliyorsun Peygamberimden emir aldım.. Ne kadar çabuk yaparsam o kadar sevinecek. İşlerimi rast getir. İşte çeşme önümde duruyor.. Şehrin en güzel ve iyi huylu kızı gelse, görsem.. Konuşsam..» Hayal de kuruyordu Kâhya: cO kız testisini doldururken yanma gidip su iste sem.. Arkadaş olup kandırsam.. Kolundan tutup peygamberime götürsem.. İstediği kızı teslim etsem..»
Bunları düşünürken, çeşmeye gelip gidenler oluyordu şüphesiz.
Kalabalık azalmıştı..
Nerdeyse tenlialaşmış bir hali vardı ve Kâhya ümit kesecekti.. O anda iri testisi omuzunda bir kız göründü Kâhya daha bakar bakmaz ona ısındı.. Beğendi. Böylesi yaratılmamıştır sandı..
Tekrar Allahmdan yardım diledi.. Hakikaten bu kız Hazreti İbrahim (A.S.) m akraba-sıydı.
Adı Rafka (Rabiga-Rebeka) ydı.
Haran'nm her bakımdan en temiz kızıydı.
— 143 —

Güzelliği dillere destandı..
Soyu şöyle Hazreti İbrahim (A.S.) ile akraba oluyordu:
Hazreti İbrahim (A.S.) Sâre ile evlenmişti.. Kardeşi Nahur da Sâre'nin küçük kız kardeşi Milka ile evlenmişti. İşte Rafka, Nahur'un en küçük oğlu Betuel'in kızıydı..
(Bazı rivayetlere göre, Rafka, tlyas oğlu BatariFin kızıdır.)
Kâhya, yakından geçen birisine Rafka'nın kim oldu. ğunu sordu. O kadar Hazreti İbrahim (A.S.) m yakın akrabası olduğunu öğrenince bunda bir hayr umdu.
Rafka (Rabiğa) çeşme başında yalnızdı.
Testisini doldururken, Kâhya'nın umamdığı bir ilhamda bulundu güzel sesiyle:
Yalnızım..
Üryanım, üşüyorum..
Beni dinleyenler
Belki evim olmadığından sanırlar..
Değil değil..
O kadar korunduğum, Temiz kalmaya çalıştığım halde, Daima kirli sanıyorum kendimi.. Nedendir bu?..
Isınamadım bu şehrin inancına..
Benimsemedim geleneğini..
Yalnızlığımı giderecek,
Üryanlığımı örtecek,
Isındıracak bir kudretin varlığına inanıyorum.
— 144 —
Bütün kalbimle, gönlümle, O'na koşmak istiyorum.. Göğsüm kafes gibi açılacak o zaman.. Sevgime kavuşacağım,.
Bu sevgideinsan yok.. Hayır hayır., öyle bir sevgi ki, Ölmez, öldürülemez..
Kâhyanın göz pınarlarından yaşlar süzüldü..
Söylenmeden edemedi:
«İşte, her göğsü açılan gibi dinini, Allahını, arayan bir kadın.. Kaçırmadan yanma koşmalıyım..»
Kâhya, yerinden fırladı.. Çeşmeye gitti..
Rafka'yı selâmladı ve diledi:
«Ey güzel kardeşim!.. Şu küçük kervan benimdir.. Konakladık.. Testinden bana su vermek ister misin?.»
Rafka kızacağı, şımaracağı, yerde sevindi..
Gözleri ışıldadı.
«Bu vazifemdir ey yolcu..»
Testisini uzattı.. Kâhya içti..
Rafka başka bir teklifte daha bulundu: «İzin ver de adamlarına ve develerine de hizmet edeyim. Siz yorgunsunuz.. Hepsini sulayın..»
Kâhya, böylesine temiz kadın görmemişti.
İzin verdi..
Rafka eline tezdi de..
Yarım sat içinde yolcuları ve develeri suladı..
Hem de zevk duyarak..
Rafka'ya bir az kendisini dinlemesini rica etti.
— 145 — Hz. îshak ~-10

Rafka esasen istirahat etmek istiyordu..
Develerin su içtiği tekneyi temizledikten sonra, oturdu.
Kâhya bildiği halde sordu:
«Ey kardeşim.. Kızım, işenin adm nedir?..»
«Rafka (Rabiğa) dır.. Âzer oğullarından Nahur'un en küçük evladı Betuel'in kızıyım..
Ninemin adı Milka'-dır..»
«Milka mı?...
«Evet..»
«O halde benim sahibimin ailesi Sâre, senin büyük teyzen oluyor..»
Rafka sevindi..
«Ninemden Sâre'yi pek dinlerdim.. Hem o, hem kocası İbrahim iyi insanlarmışlar..»
Kâhya'nın ümidi büsbütün arttı.
Rafka rica etti:
«Bana onlardan anlat ey yolcu..»
«Hay hay.. Çünkü Kâhyalarıyım..»
Bir saat kadar Kâhya, Rafka'ya Kenanilini ve İbrahim ile Sâre'yi, bütün haytlarmı, hikâye etti..
Rafka, Sâre'nin öldüğünü henüz işitiyordu..
Üzüldü..
Fakat, diğer öğrendikleri bu üzüntüsünü dağıttılar..
Artık Rafka gidecekti.. Gecikmişti..
Buna rağmen, Kâhya'yı pek sevmişti..
Nihayet sordu:
«Yola devam edecek misin, yoksa geceyi burada mr geçireceksin?...»
«Hem bu geceyi, hem başka geceleri burada geçireceğim.»
«Çok iyi.. Seni bize götüreyim, saman ve yiyecek boldur.»

«cAllahımdan daha da artmasını, bereketlenmesini, ■ itle rim. Peygamberim İbrahim (A.S.) beni buraya özel im vazifeyle gönderdi.»
«Öğrenebilir miyim?.. Belki yardımım dokunur..»
«Hay hay. Az önce Peygamberim Hazreti İbrahim (A.S.) in henüz evlenmemiş İshak adında bir oğlu oldu-ftunu söylemiştim.. Hazreti İbrahim (A.S.), beni buraya akrabalarından, oğlu içn bir kız bulmaya gönderdi..»
Rafka, o kadar temiz yürekliydi ki dayanamadı, içini döktü:
«Sana yardım edebilirim..»
«Buna lüzum kalmadı..»
«Neden?...»
«Çünkü buldum..»
«Kim?...»
«Eğer kabul edersen, bu sen olacaksın..»
Rafka, kızardı. Çömeldiği yerde başmı önüne indirdi.
Bu sükûtunu Kâhya kabul ettiği mânasına aldı.
Hemen torbasını açtı.
İçinden yarım şekel ağırlığında altın bir halka ve kollar için on şekellik ağırlıkta yine altın iki bilezik Çlkarıp Rafka'ya hediye etti..
(Bir şekel eski Ahitte, Türk altın parasıyla ikiyüz kuruştu.. Şimdiki rayice göre, bîr şekel tahminen bin lirayı geçer.)
Rafka tereddüt edince hatırlattı..
«Ey güzel kızım, bunları al.. Amcan Hazreti İbrahim (A.S.) m hediyeleridir..»
Rafka, ancak bu ikâzdan sonra, hediyeleri alıp ku-|Endı ve eve gitti..
Evde annesi ile erkek kardeşi Leban (Laban) vardı.

Rafka onlara başından geçenleri anlattı..
__ 147 _

Leban akıllıydı..
Büyük amcası Hazreti İbrahim (A.S.) in kâhyasıy-la adamlarını çadırda, el gibi bırakamazdı..
Esasen iyilikseverdi.
Hemen çeşme başına koştu.
Kâhya ile adamlarım ve eşyalarını evine getirdi.
Hayvanları, yemledi.. Ahırlara çekti..
Adamları doyurdu..
Nihayet babalan Betuel de geldi.
Hep birlikte sofraya oturdular..
Kâhya onlara, sofra hazırlanıncaya kadar, Hazreti İbrahim hakkında bilgi vermişti.
Fakat sofrada yemeğe el sürmedi, şöyle dedi:
«önce geliş sebebimi anlatayım, sonra kısmetse yerim.»
Anlattı da..
Rafka'nın babası, annesi, kardeşi, sözü Rafka'ya
bıraktılar.
O, kabul etti.
«Giderim.» Dedi.
Annesi ricada bulundu:
«Hiç olmazsa bir hafta, on gün misafir kaim..»
Kâhya aceleciydi..
«Benim fikrime göre, sabah dönmem lâzım..» dedi.
Yine Rafka'ya soruldu.
Rafka .ertesi sabah gitmeyi kabul etti.
Bunun üzerine, Kâhya önce iki rek'at namaz kıldı.
Sonra Rafka'ya, anne, baba ve ağabeysine, elbiseler, altın eşyalar hediye etti..
Sözü kesti..
Ancak bunlar bittikten sonra yemeğe elini sürdü.
Ertesi sabah, Kâhya, Rafka'yla beraber, Hazreti İbrahim (A.S.) in yurduna doğru hareket ettiler..

>-
Günler geçti.
İshak (A.S.) annesi Sâre vefat ettiğinden beri, yirmi iki senedir mahzundu.. Hemen hemen hiç gülmüyordu.
Sık sık annesinin kabrini yokluyor, babasıyla buluşuyordu.
Yine bir akşam üstüydü..
Babası Hazreti İbrahim (A.S.) ile köy dışında ağaç altında oturuyorlardı..
Her ikisi de dalgındılar..
Birdenbire İshak güldü.
Hazreti İbrahim sevindi.
Sebebini öğrenmek istedi.
Hazreti İshak (A.S.) anlattı:
«Sevgili annem Sâre'yi gördüm karşımda.. Bana artık hep güleceğimi, Hazreti Allanın buna fırsat ve imkân verdiğini haber etti. »
Hazreti İbrahim (A.S.) o zaman oğluna açıldı:
«O halde ey oğlum, sana anlatayım.. Evlenme işini bana bırakmıştın ya, kâhyayı Haran'a akrabalara gönderdim.. Kâhya sana uygun eşi buldu.. Dönüyor.. O eş, sana anne hasretini unutturacaktır. Seni ve beni güldürecektir..»
«înşaallah..»
Böyle cevap veren İshak (A.S.), hep kuzeye bakıyordu.

Gözleri keskindi..
Babası Hazreti İbrahim (A.S.) a haber verdi:
«Ufukta bir kervan var..»
«Allahımız hayra tedbil etsin.. Bu gün hiçbir yerden kervan beklenmiyor..»
«Fakat geliyor ey babam..»
«O halde...»

«Evet..»
«Kahya dönüyordur.. Fakat pek erken bir dönüş bu>.»
Artık konuşadılar..
Bir saat sonra kervan geldi..
Kahyayı tanıdılar..
-Kahya, deveden inip, kervan yaklaşmadan, olanları anlattı.
Hazreti İbrahim (A.S.) pek memnun kaldı.
Kervan durunca Rafka, önce amcası Hazreti İbrahim (A.S.) a koştu.. Elini öptü..
Göğsü de açılmıştı..
Bunu anlattı:
«Ey Peygamber amcam!.. Artık Üryan değilim.. Üşümüyorum.. Kendimi kirli sanmıyorum.. Peygamberliğini yaptığın Alahın benim de Allahımdır..»
Hazreti İbrahim (A.S.) Rafka'yı pek sevdi.
Fakat Rafka hâlâ Harzeti İshak (A.S.) a bakmamıştı.
Hazreti İbrahim (A.S.) hatırlattı:
«Ey Altın kalpli gelinim!.. Ömrün boyunca seni koruyacak olan arkadşmı tanımak ister misin?.. İşte oğlum İshak şudur.»
O zaman Rafka ile Hazreti İshak (A.S.) bakıştılar.
Birbirlerini beğendiler..
On gün kadar düğün hazırhklarıyla uğraşıldı..
Pek muhteşem bir düğün yapıldı..
Böylece Hazreti İshak (A.S.) kırk yaşına bastıftı sırada eşini de bulmuş, annesi Sâre'nin vefatiyle üzeri ne düşen hüzün uçup gitmişti..
Düğünden sonra, Hazreti İshak (A.S.), Rafka'yı al di.. İdaresine memur olunduğu Şam'a götürdü.. Yeni hayatı başladı.

VII
YILLARIN GETİRDİKLERİ

Hazreti İshak (A.S.), evliliğinin birinci yılı dolduğu halde ailesi Rafka'nm doğurmayışına üzülmüştü..
Bir yıl daha geçince üzüntüsü büsbütün arttı.
Hemen hemen her gün Allahına dua ediyordu.
İçine bir korku düşmüştü..
Yoksa Rafka da ancak ahir ömründe mi doğuracaktı?..
Tabiî her şey Hazreti Allah'ın takdiriydi.
Fakat Harzeti İshak (A.S.), uzun zamanlar sapıklıkta kalan, ancak kırallan ortadan kaldırılınca, hidayete eren halkı düşünüyordu.
Halk pek garpiti..
Öyle görmüş, öğretilmişlerdi..
Kadınların da hemen doğurmasını isterlerdi..
Şerefini ona göre tayin ederlerdi.
Kısır bir kadın onlarca taş kadar önemsizdi..
En gözde kadın oğul doğurandı..
Halbuki Hazreti İshak (A.S.), halkın Rafka gibi, her bakımdan hürmete lâyık bir kadını baş tacı etmelerini diliyordu.
Rafka da, kocası Hazreti İshak (A.S.) m üzüntüsünü görüyor, kurtarıcı çareler araştırıyordu..
Bu çareler aynı Sâre'nin Hazreti İbrahim (A.S.) a

teklif ettiği çarelerdi.. Yani Hazret! İshak'm bir kaç kadınla daha evlenmesiydi.
Bunları Hazreti îshak (A.S.) şidetle ret ediyordu.
«Yıllar şimdilik bunlan getirdiler, fakat ilerdekiler neler getirecek bilinmez.. Sabredelim..» diyordu.
Harzeti îshak (A.S.), gerek dış, gerek iç bakımdan tıpa tıp babası Hazreti İbrani m(A.S.) m örneği olduğundan, ümmete daima ahlâk, güzellik ve iyiliğin timsali halindeydi.
Babası tarafından memur edildiği Filistinin kuzeyi ülkelerde, Toroslar'a akdar, hükmünü ve şeriatini yürütüyordu ama, bunda zorun büyük payı olduğunu kendisi de biliyordu.
Kuvvet, halkı dize betirmişti.
Yoksa her tarafta, fırsat kollayanlar pek çoktu.
Gizli gizli çalışmaktaydılar.
Halkı, ihtiras ve gayelerine âlet etmekte ustaydılar.
Hele çölün derinlikleri!..
Buralara ne Hazreti İbrahim (A.S.), ne İsmail (A.S.) ve ne de İshak (A.S.) girmişlerdi..
Lüzum da yoktu.
Çünkü çölün derinliklerinde y'aşıyanlar, sık sık yer değiştiren aşiretlerdi.. Hükümleri altındaki insanlar doğar doğmaz onları görüyor, emirleriyle, amel ediyorladı.
Bunlarla uğraşmak, hidayete giden yola sürmek, uzak, ancak Hazreti Allah'ın dileğiyle olacak bir işti. Arap Yarımadası batısında, yukardan aşağıya kadar, İbrahim (A.S.) şeriatiyle amel edenler ise, her bakımdan bu zengin toprakların *gün* görmüş insanlarıydılar.
Onun için kendilerine göre birer medeniyetleri var-

dı.. Kâbilelikten çıkmışlar, kâyler, kasabalar, şehirler kurmuşlardı.
Başkanları, irili-ufaklı kurallardı.
Bu kıral, yahut hükümdarların soyu, eski debdebe ve saltanatlarına kavuşmak için alttan alta hummalı bir faliyet içindeydiler. Kendilerini daha kuzeydeki Eti İmparatorluğu kışkırtıyordu.
Esasen onlardan haraç alıyordu.
En küçük olayı kaçırmıyorlardı.
Azgınlıktan, hidayete dönen nesil ise henüz ömrünü doldurmamıştı.. Yeni hayatı yadırgıyorlardı.
Yine gizli gizli, çöl derinliklerindeki kabileler gibi, her şeye tapmakta, onlara sığınmakta, ve korkmaktaydılar.
Görünmez Allah'ın varlığına değil, görünene kalble-ri daha yakındı.
Bu, kıral soy lan, Hazreti İshak (A.S.) m üzerine pek eğilmişlerdi.. Hazreti İbrahim (A.S.) tam yaşlandığı için onu unutmuş görünüyorlardı.. İshak (A.S.) gençti.. Eğer şeriatini yerleştirirse, artık, kurduklan hayallere dönmek muhal olacaktı onlar için.
Has kullar da vardı şüphesiz.
Bunlar ibadetlerini aksatmıoyrlardı.
Münafıklar, onları ayartıyorlardı..
Bilhassa Hac mevsimi gelince, önlemek için her çareye baş vuruyorlardı..
Kabe onlar için ilk önlenecek yerdi.
Çünkü bu kıral ve hükümdar artıkları, halkı ayırıcıydılar, birleştirici değil.. Halk ayrılır .dağılırsa, eski hayatlarına kavuşmaları mümkündü..
Kabe ise halkı birleştiriyordu.
Münafıklar, her gün görüyorlardı.. Kabe, güneşi bile gölgeliyordu.. Güneş, yeryüzü hayatı için en ihtiyaç-

ti.. Yani maddenin aydınlığıydı.. Kabe ise, vicdanlarda, gönül ve kalplerde taht kurmuştu.. Daha güçlüydü.
Hazreti İshak (A.S.) da babası gibi, mescitler inşa ediyordu. Toplu ibadet için yerler hazırlıyordu.. Umulmadık bölgelerde^ ısa bir gayretiyle kuyular ağıyor, orasını berekete kavuşturuyordu.
Fakat işte, ailesinin henüz doğurmayışı, düşmanlarının eline bir koz vermişt.
Dedi kodular kendi kulaklarına kadar geliyordu.
Babasının, Sâre'nin doğurmayışı dolayısıyla, karşılaştığı zorlukları dinlemişti.
Tam bir mümin olan ailesi Rafka ne kadar yalvar-sa, Hazreti îshak (A.S.) halk hakkında hükmüne rağmen, bu yalvarışları ret ediyordu..
Aklı bir oğlu olmasıyla halkın hidayette kalacağına yatmıyordu.. Düşünülmesi bile çirkindi bunun kendisine göre.
Ailesi Rafka ise, belki kadınlık hissiyle, tehlikeyi görüyor, kocasını bundan kurtarmak istiyordu.
Başka kadınlarla evlenmesini istemesi bu hissin artmasıyla oluyordu.
Kendisi, Harzeti İshak (A.S.) ı kandıramayınca, bu sefer, erkeklere baş vurdu.
İik sığındığı, Kayınpederi ve amcası Hazreti İbra him (A.S.) oldu.. Hazreti İbrahim (A.S.) kısa bir cevap verdi:
«Henüz pek erkendir ey iyi kalpli gelinim.. Sabret, Hazreti Allah, yapacağını bilir.. Yıllar, birbirine bağlanmış, peşpeşe gelen develerdir.. Ömür bir kervandır.. Do-velerin bazısının yükü hafif, bazısının ağırdır.. Kimini ir aradığımız bulunur, kiminde bulunmaz..»
Bütün bunlar doğruydu.

Lâkin Rafka'nın kalbine söz geçirmek mümkün değildi.
Rafka nihayet kâhyaya açıldı. Hazreti İshak (A.S.) in Kâhyasına: O da has kullardandı.
Evlendiğinin ikinci yılında, Hazreti İshak (A.S.) yine kuzey taraflarında bir Cihad'dayken, kâhyayı yakaladı.
Önce günlük işlerden konuştu. Sonra içini kemiren mevzua girdi: «Ey Haldor!.. Ben evleneli kaç yıl oldu?..» Kâhya Haldor, düşünmeden cevap verdi: «İki yıl oldu..»
«Fakat her yuvada cıvıl cıvıl evlatlar kaynaşırken, benim yuvam, ölüm sessizliğindedir..»
«Hepsini görüyorum, ey sahibem.. İnan ki senden çok, çare araştırıyorum..»
«Kendimi düşünmediğimi anlamışsmdır.» «Evet.. Ümmetim dağılmasından, fitne ve münafıklığın artmasından çekmiyorsun..» «Doğru..»
Kâhya Haldor, batı tepelerini ve arkasındaki dağları gösterdi.. Öyle ilhamlandı:
Yarın oradadır.. Tepeler, dağlar arkasında.. Diğerleri de öyle.. Neyle yüklü oldukları Meçhulüınüzdür..
Tepeler .dağlar olmasa da, Birbirimize yaklaşmadıkça Meçhul çözülemez..

\unku gözlerimiz O kadar zayıftır'..
Ancak birisi var, En sevdiğimiz birisi.. O haberlidir gelecekten.. Hazırlamıştır yarınları.. Teslim oldukça ferahlarız.
Unut, hatırlama, ömür kervanım. Uyma göğsündeki vehmi Yerleştirip geliştirene.. Onun kim olduğunu Elbette bilirsin..
Rafka, kâhya Haldor'un bu ve benzeri ilhamları sabırla dinledi.. Bitirince gözyaşlarını tutamadı:
«Her gün, evlerden yeni doğmuş oğlanların sesi rinden ziyade, onları bana hırsla müjdeleyenlerin se leri beni rahatsız ediyor.. Doğan her çocuk, kocam İsha (A.S.) *m* kalbine batmaya hazırlanan veya önüne yığı lan bir dikendir. Gün gelince bu dikenli çiti aşamayaca ğız.» ^^^
Kâhya Haldor, başını yere eğdi ve hatırlattı:
«Ey Sahibem!.. Allah var. Ona sığın ve sarıl..»
«Evet, başka yapacak şey yok.»
Hazreti İshak (A.S.) m ailesi Rafka tam on seki/ sene daha sabretti, sadece Allah'a sarıldı ve sığındı Şimdi Hazreti İshak (A.S.) altmış yaşındaydı. Hazreti İbrahim (A.S.) yüz yetmişini aşmıştı. Ülkede derin bir sükûnet vardı.
Herkes Hazreti İbrahim (A.S.) şeriatine uymuş, onunla amel eder görünüyordu..
Arada bazı isyanlar, kopmalar oluyordu ama, çabuk yatıştırılıyordu..
Bunlara sebep daima Hazreti İshak (A.S.) m oğul sahibi olmaması, bir peygamber evladına, Hazreti Allah'ın bunu esirgemesi, gösteriliyordu.
İşyardan hazırlayanlar, el altmdan çalışırlarken, İleriye sürdükleri sözler pek birbirinin benzeriydiler:
«Sahibimiz İshak yalnızdır.. Oğlu yoktur.. Ne zaman öleceği bilinmez.. O zaman kimin çevresinde toplanacağız?.. Derhal dağılacağız.. En iyisi mi şimdiden başımızın çaresine bakmalı, kendimize, soyu devam edecek bir sahip bulmalıyız.»
Yine bu türlü dedi kodu ve kışkırtmalarla başlayan bir isyanı bastırmaktan dönüşünde Hazreti İshak (A.S.) ailesi Rafka'dan beklediği müjdeyi aldı:
«Ey İshak!.. Artık şüphem kalmadı, ben hamileyim.»
Hazreti İshak (A.S.) pek sevindi.
Lâkin sormadan edemedi:
«Yanılmayasın ey Rafka?...»
«Hayır.. Hem de epeyce ilerlemiş.. Ebeler de yokladılar.»
«O halde müjdeyi ilân edebilirim.. Bilhassa babam duymalı.»
«Nasıl istersen..»
Hazreti İshak (A.S.) öyle yaptı.. İlân etti ve babasına haberciler gönderdi..
Sevinenler müminlerdi.
Diğerleri şimdilik sinmilşerdi.
Günler, aylar, hızla geçti.
Has kullar, Rafka'nın dış görünüşünü izleyerek sevmiyorlardı daha fazla.. Diğerleri ise, Hazreti İshak

(A.S.) in doğumunda yaptıkları gibi, Sâre hakkında dedikodu çıkaramıyorlardı.
Bedenini sarıp hamile göstermesi, yahut başka bir evlat edinmesi fitneleri iflas etmişti çünkü.
Ayrıca, Rafka'ya her bakan onun ağırca yüklü olduğunu görüyordu.. Normal bir hamileliğe benzemiyordu durumu.
Bunu ele aldılar.
Yeni bir şüphe ortaya attılar:
«Rafka hamile görünüyor ama, bu çocuk için değildir.. İçinde dert vardır.. Belki bir urdur O.»
Şüpheler, Hazreti İshak (A.S.) ve ailesi Rafka'nın kulağına akdar geldiler..
Üzülmemek elde değildi.
Çünkü her ikisi de kesinlikle yakında doğum olacağım biliyorlardı.. Rafka'nm bedenindeki hareketlerden haberliydiler.
Üzüntüleri, halk içindi.
Bu, henüz ancak Hazreti İbrahim (A.S.) gibi yüce bir peygamberin varlığıyla ağız açamayan, büyük isyanlara ecsaret edemeyen halk, onun aynlışıyla kimbilir hangi azgınların âleti olacaklardı!..
Fakat Hazreti İshak (A.S.) m üzüntüsü çabuk geçiyordu.
Rafka'nın da öyle.
Hazreti Allah (C.C.) m hiçbir ümmeti başı boş bırakmadığını bildiklerinden, tesellilerini O'nun vereceği dermanda buluyorlardı.
Hazreti İshak (A.S.), bilhassa göçebe hayata karşıydı.
Halkı toplamak istiyordu.
Babasının kendisini memur ettiği ülkede, buna ça hşıyordu.

Halk önce pek hevesli görünmemişlerdi.
Sonra, köyler, kasablar, şehirler yükseldikçe, bu hayatı benimsemişlerdi.
Hazreti İshak (A.S.), araziyi tetkik ediyor, su buluyor ve kabilelere tahsis ederek, bedevî hayatlarma son veriyor, Hazerî yapıyordu.
Onun ve İsmail (A.S.) m davranışlarından Nemrud ile Fir'avn kuşkudaydılar.. Hele Etiler!..
İmar faaliyetlerini izledikçe, mani olmak için, elden geleni esirgemiyorlardı. Çünkü onlar da, kendilerinden başka insanların dağınık bir hayat sürdükleri müdetce rahat edecekleri kanaatlideydiler.
Elbette bu doğruydu.
Arap Yarımadası'na saldıkları adamları vasıtasıyla, toplanmayı önlemeye uğraşıyorlardı.
Her türlü silâha baş vuruyorlardı.
Kendileri, emrindeki insanlara nefes aldırmadıkları, zincire vurdukları, ilahlıklarını kabule zorladıkları halde, en büyük silâh olarak hürryieti ele almışlardı.
Güya Hazreti İbrahim (A.S.) ile oğulları İsmail ve İshak (A.S.) 1ar, halkı şehirlere toplamakla onları hürriyetlerinden ediyorlardı..
Kuvvetli hatipler, şairler, bu konuyu işliyorlardı.
Meselâ her hangi bir yerde şöyle sözler işitmek daima mümkündü:
Kuş dilediği gibi uçar.. Her yuvadan, inden Baş uzatanlar Sabahları sefasını sürerler Doyasıya kadar.

Ben niçin bundan yoksunum?.. Ağaç gibi Yere çakılı kalmak Alnıma yazılsaydı Aaklarıma ne lüzum vardı!.. Ayaklarıma ne lüzum vardı!..
Ağaçlar bile,
Mevsiminde tohumlarını dökerler..
Yele teslim ederek
Soylarını göçtürürler.
Bana yapılan, zulüm değil de nedir?..
Hür doğan nesil
Bundan alakonur!..
Dağların gerisini,
Ufukların ötesini merak ediyorum.
Belki arzularım oralarda gerçekleşecekler.
Bu türlü kışkırtmalar bazan tesirini gösteriyordu, bazan uyanık müminler gereken cevabı veriyorlardı.
Fakat ne de olsa kulağa kar kaçıyordu.
Mücadele.. Mücadele..
Hazreti İshak (A.S.) m altmış yılı böyle geçiyordu.
Yaşadığı basit hayatı görenler, ihtiras gömleğini giymediğini farkedenler, çevresindeydiler..
Bu ülkelerde bir zamanlar, hükümdarlar, kurallar, saray hayatı sürerlerdi. Münafıklar bunu unutmuşa ben. ziyorlardı.
Çok ihtiras sahiplerinin, vahdaniyet, Hazreti İbrahim (A.S.) in şeriati, arzularına set çekmişti..
Çünkü peygambere, yahut oğullarına sokulup, bir şeyler elde etmeye çahşdıkça, hüsrana uğruyorlardı.

Hazırdan kazanmak, hükmetmek, kulluğu unutmak baş düşünceleriydi.
İşte böyle bir hava ve çağ içinde, nihayet Hazireİâ İshak (A.S.) m ailesi Rafka doğurdu..
Hem de *ıkvz* doğurdu.
.(Doğumunu Şam, yahut Hazreti İbraMm (A.S.) yurdunda mı yaptığı kesin değildir..)'"
Bu ikiz çocuk oğlandı.
İsimleri Eî-is (Esav). ve Ya'kub'dra.
Tabiî has kulan bir bayram sevinci sardı.
Fitnecilerin, münaf ıkların ağzı bir zaman için tıkandı.
*
*•
Lâkin Hazreti îshak (A.S.) m çocukları üç yaşmda-larken ansısın Hazreti İbrahim (A.S.), yüz yetmiş beş yaşında vefat etti.
Böylece Arap yarımadası peygambersiz kaldı.
Bu hal uzun sürmedi.
İlk önce Hazreti İsmail (AS.), kendi ümetine peygamberlikle görevlendirildi..,
Bir kaç sene sonra da Hazreti îshak (A.S.) a Cebrail geldi ve şerefli vazifesini tevdi etti.
O zaman Hazreti İshak (A.S.) Şam'da bulunuyordu.
Hem babasının şeriatiyle, hem de aldığı vahyîerie amelde bulunuyordu.
Ve ümit ediyordu ki, babasının oturduğu Filistin yurduna da, elbette Hazreti Aiiah (C.C.) bir sakındırıcı tâyin edecekti.
Gönlü rahattı.
Lâkin öyle olmadı.
Kısa bir şaşkınlık devresinden sonra, münafıklar,

fitneciler, ancak kendi çıkarlanm düşünenler, hemen faaliyete geçtiler.. Etilerin arzusuna uydular.
Halkı tahrik ettiler.
Eski hükümdar ve kıral soyundan kalanların çevresinde gizli gizli toplandılar.. Onları kışkırttılar.:
Hep söyledikleri şunlardı:
«Bir peygamberler saltanatı kuruldu.. Sanki bunca halk arasında İsmail ile İshak (A.S.) dan daha lâyıklar yok muydu?.. Nasıl ik oğul aynı zamanda peygamber olur?... Eğer Hazreti İbrahim (A.S.)m diğer oğullan kuzeye, Asya'ya göçmeselerdi, onlardan birisi de Filistin'de peygamberliğini ilân-edecekti,. Koyun, yahut sığır, deve sürüsünden farkımız nedir?..»
Bunlan söyleyip yayanlar, tabiî akıllanyla değil, gayeleriyle, konuşuyorlardı.
Halbuki kendileri de pek âlâ biliyorlardı ki o bölgede İsmail ve İshak (A.S.) dan başka peygamberliğe lâyık kimse yoktu.
Her ikisi de babalarını şeriatinden, ayak ucu sap-mamışlardı.. Kulluktan ayrılmamışlardı.. Ne yapmış, ça-lışmışlarsa, Allah yolundaydı bütün gayretleri.. Hazreti' Allah da onlardan razı olmuştu. En büyük şerefle bezemişti iki kardeşi.
Yurdlanndaki insanlan onlara teslim etmişti.
Hazreti İshak (A.S.) daha peygamberlikle görevlendirildiğinin senesi dolmadan, ansızın kuzeyde isyanlar patlak verdi.
Hangisini koşup bastıracağım bilemiyordu.
Birisiyle uğraşırken, diğeriyle karşılaşıyordu:
Ve ne acıdır ki, ülkesini parça parça kaybediyordu.
Yeniden, o kaybolan topraklarda kırallıklar kurulu* yor, vahdaniyetten çözülerek, her türlü şeye tapılıyordu, Etiîer'in büsbütün hükmü altına giriyorlardı.
— 162 —
Hazreti İshak (A.S.) pek üzülüyordu.
Sık sık Allah'ından yardım diliyordu..
Cebrail (A.S.) vahy getirdikçe, ona soruyordu:
«Allah'ım benden razı mıdır?...»
Müsbet cevap alıyordu.
O zaman kalbi rahatlıyordu..
Akşamlan evine dönünce, tek dertleştiği ailesi Raf -ka'ydı.
Rafka, ona eski peygamberleri, çektiklerini, halkın nankörlüğünü, hatırlatıyordu..
Böylece İshak (A.S.) m güveni tazeleniyordu.
Fakat sabah olup, yeni bir dönme haberi alınca üzülüyordu..
Aradan on sene geçmeden, Şam hariç, bütün ülkesini kaybetmişti..
Halka öğüt tesir etmiyordu.
Yeni kıral ye hükümdarlar, türlü zorbalıklarla, insanlara pençelerini geçirmişlerdi.. Yalnız boyunlarını değil, vicdanlarını da sıkıyorlardı.. Eskiden hürriyetten söz açanlar, şimdi birer zalim kesilmişlerdi..
Toplum uyanmıştı ama, neye yarardı!.
öyle dört yanlarından sarılmışlardı ki, baş kaldıracak halde değildiler...
Nihayet, bu azgınlık ve sapıklık, Hazreti İshak (A.S.) m yerleştiği bölgeye de sirayet etti..
Çevresinde kalan bir avuç müminle, cihad yapacak durumda değildi.. Onları da boşu boşuna canlanndan etmek doğru olmazdı.
Çok kere sapıtanlar, azıtanlar, artık yüzüne karşı onun yalancı olduğunu, çekilip gitmesini istiyor, söylüyorlardı..
Halbuki öyle miydi?..
Hazreti İshak (A.S.) m peygamberlikle görevlendirildiği kesindi:
— 163 —

(Ey Müminler) deyin ki: «Biz Allaha, bize indirilene, İbrahim'e, İsmail'e, tshak'a, Yakub'a ve torunlarına (esbâta) indirilenlere, Musa'ya, İsa'ya verilenlere ve (bütün) peygamberlere Eableri katından verilen (Kitap ve âyetler) e iman ettik. Onlardan hiçbirini (kimine inanmak kimini inkâr suretiyle) diğerinden ayırdetmeyiz. Biz (Allaha) teslim olmuş (müslümaaiar)ız.»
(Bakara: 136)
De ki: «Allaha iman ettik. Bize indirilen (Kur*-ân-ı Kerim) e, İbrahim'e, İsmaü'e, İshak'a, Ya'-kub'a ve oğullarına indirilenlere, Musa'ya, İsa'ya ve peygamberlere Rablerinden verilenlere de (inandık). Onlardan hiçbiri .arasında (peygamber olmaları bakımından) fark gözetmeyiz. BL* ona (Allaha) teslim olmuşlarız.»
(Â14 Imı&n: 84)
Nuha, ondan sonraki peygamberlere vahy et-diğimiz ve İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakub'« a, evlâtlarına, İsa'ya, Eyyub'a, Yunus'a, Harun'-a ve Süleyman'a vahyettiğimiz ve Davud'a, Zebur verdiğimiz gibi (habibim) şüphesiz sana da vahyetdik biz.
(Nisa': 163)
Biz ona İshak üe Yaküb'u ihsan ettik ve herbl-rini hidayete (nübüvvete) erdirdik...
(En'âm: 84)

««Atalarım İbrahim'in, İshak'm, Yakub'un dinine uydum...»
(Yusuf: 38)
İşte (İbrahim) onları ve Aliahdan başka taptıklarım bırakıp çekilince biz ona İshak'ı ve Ya'--kub'u ihsan ettik ve her birini peygamber yaptık.
(Meryem: 49)
Ona salihlerden bir peygamber olmak üzere de İshak'ı müjdeledik.
(Sâffât: 112)
*** ****
Hazreti İshak (A.S.), halkın bu tutumuna karşılık, yine onlara iyiükle davranıyordu..
Cesurdu..
Elden çıkan ve kırallık olan ülkeleri dolaşıyordu.
Asla canım düşünmüyordu..
Kırallara vaktiyle, herkese yaptığı gibi, büyük iyiliklerde bulunmuştu..
Buna karşılık şimdi onlar, kendisini yurtlarında- istemiyorlardı.. Haber üzerine haber gönderip uzaklaşmasında israr ediyorlardı.
Basan, Hazreti İshak (A.S.) dan ayrılmayan müminler dayanamayıp sitemde bulunuyorlardı:
«Ey Peygamberimiz!, Bu kırailan, soyunu vaktiyle yok eteeydin, şimdi, azgınlar ve sapıklar türemezdL Nankörlükle karşılaşmazdın. Kimbilir ilerde belki canına da kast edeceklerdir.»
Hazreti İshak (A.S.) o temiz yüreğiyle ve yumuşak başlılığıyla cevap verip müminleri susturuyordu:

«Hepsi Allah'a teslim olmuşlardı.. Nasıl hayatlarıyla oynayabilirdim?...»
Bazıları da teklif ediyorlardı:
«Ey Peygamberimiz!.. Haber aldığımıza göre, Kabe sükûn içindeymiş.. Oraya göçelim..»
Buna da cevap veriyordu:
«Siz gidebilirsiniz.. Ben henüz mezun değilim.. Hem bir ülkede nasıl iki peygamber bulunur?.. İsmail (A.S.) kardeşim oradadır.»
«Fakat sana çok eza ve cefa edecekler.»
«Hepsine katlanacağım.. Ta ki Allahımdan emir çıkana kadar.. Ancak O, bunların niçin yapıldığım bilir..»
Müminlerin bir kısmı ağlaya ağlaya gurbete gidiyorlardı.. Diğer bir kısmı, Hazreti İshak (AS.) ı yalmz bırakmıyorlardı.. Uğrunda canlarını fedaya hazırdılar..
Yıllar birbirlerini kovaladılar..
Hazreti İshak (A.S.) yetmiş yaşım aştı..
Çevresi iyice daraldı..
O kadar ki, çalışmak için tarlasına giderken bile rahatsız ediliyordu..
Bütün bunlara katlaniyordu..
Cevap vermiyor, sadece, vaaz ve nasihatlerde bulunuyordu.
Eski peygamberlere inanmayanların başlarına neler geldiğini hatırlatıyordu..
Yine bir sabahtı.
Tarlasına giderken .karşısına, azgınların saldığı bir sapık çıktı. Sabrmı taşırmak için ne gerekirse yaptı..
öyle ilhamlar kustu ki, işiten taşlar çatladılar..
Fakat Hazreti İshak (A.S.), o meleklerden üstün tutumunu bozmadı.
Sapık, Hazreti İshak (A.S.) in halinden büsbütün gazaba geldi.
Alay etti:
— 166 —
Ey ihtiyar!..
Sürüne ne oldu?..
Kim kapti onu?..
Ortada kurt yok, sırtlan yok..
Dağılanlar çünkü Koyun değildi.. İnsandılar., Zincirlerini koparıp Hürriyetlerine kavuştular.
Hâlâ onların Dönüşünü bekliyorsan Nafile ümitlenme.. Kendine başka bir yurt ara. Sabır kayaları çatladılar.
Nereye baksan Onları göreceksin.. Tepelerden, yamaçlardan, Yuvarlanmaları an meselesidir.. Altlarında kalıp ezileceksin..
Yine Hazreti İshak (A.S.), bu sözlere de cevap vermedi. «Ey kardeşim, sana Allahımdan mağrifet dilerim..» diyerek işine gitti.
Hazreti İshak (A.S.), bütün baskıya rağmen, peygamberlik vazifesine devam ediyordu ama, onu daha çok, gençler uğraştırıyorlardı.
Çünkü, ülkesindeki eski halini kaybedeli aşağı - yukarı beş sene olmuştu..
Yeni doğanlar, onun devrini tam yaşamamıştılar.
— 167 —

Eskiler, ne de olsa, sapıtsalar da alışkanlıklarından olacak, .Hazreti İshak (A.S.) a saygılı görünüyorlardı.
Şimdiye kadar gelmiş geçmiş bütün* peygamberlere yakıştmldığı gibi, gençler,, yani Kıral ve hükümdarların baskısı altında aneak sapıklıkta gözlerini açanlar, Hazre-ti İshak (A.S.) a (sihirbaz, deli) gözüyle bakıyor ve öyle hitap ediyorlardı.
Hazreti İshak (A.S.), bütün bu durumuna rağmen asla fütur getirmiyordu. Ancak, vazifesini yapamamanın ağır baskısı altındaydı.
. Bazan ailesi Rafka bile dayanamaz olmuştu.
Soruyordu:
«Bu küfür diyarında daha ne kadar kalacağız ey İshak?..»
«Onu ancak Rabbimiz bilir..»
«O'na yalvar.. Bize mü'minleri bol bir yurt buyursun..»
«Bir peygamber bunu nasıl diler ey Rafka?.. Benim vazifem küfrü ortadan kaldırmaktır.. Ama ne dereceye kadar başarı sağlarım, bu, bilgim dışındadır..»
Rafka hak veriyor ve susuyordu.
Böylece on sene kadar bir zaman daba geçti.
Hazreti İshak (A.S.) seksen yaşma vardı.
Bir gün ailesi Rafka hatırlattı:
«Ey peygamberim!.. El-İs oğlumuzu hâlâ evlendirmeyecek miyiz?.,»
Ya'kutyu söylemiyordu,
Çünkü Ya'kiîb, kardeşi El-İs ile geçinememiş, Mezopotamya taraflarına gitmişti.
Harzeti İshak (A.S.), elbette büyük oğlu El-İs'in evlenmesini istiyordu.. Fakat onu pek sevdiğinden, lâyık kız düşünemiyor, göı emiyordu.
Sordu;
— 168
«Gözünün kestiği bir kimse var mı ey Rafka?..»
«Hayır.. Baba yurdumu bilirim.. Orada da yok. Amcalarım, Nahur oğullan TJts, Buz, Kemace, Kesed, **Haze,** Pilhaç, Yidlaf evlâtları içinde öyle birisi yok.»
Ben de aynı fikirdeyim..»
«O halde ne yapacağız?..»
Hazreti İshak (A.S.) biraz düşündü.. Sonra yüzü aydınlandı.. Haber verdi:
«Son Kabe'ye gidişimde, ağabeyim İsmail (A.S.) in bir kızı olmuştu.. Adı Besme'ydL Elbette ki ağabeyim gi-bir bir insandan ve ailesi Es-Seyyide'den doğan kız, hem içiyle, hem dışıyla pek güzeldir.. İstersen haber gönderelim.. Eğer Beşme henüz evlenmemişse, El-İs için pek münasiptir..»
Rafka da bu teklife razı geldi..
El-İs'e anlatılınca o ancak: «Ey sevgili peygamber babam ve güzel annem.» dedi. «Siz ne dilerseniz o olsun.»
Artık mesele çözülmüştü.
Hazreti İshak (A.S.), son kalan birkaç mü'minden, kâhyasını Mekke'ye yoladı.. Arzusunu ağabeysi Hazreti İsmail (A.S.) a anlattı.
Üç ay sonra beklediği cevabı aldı:
Beşme henüz evlenmemişti ve Hazreti İsmail (A.S.) da kızının: El-İs ile evlenmesini uygun bulmuştu.
Hazreti İshak (A.S.), oğlu El-İs'i çağırdı» Mekke'ye yolladı.. Orada Besrıe ile nişanları yapıldı.. Dönünce de evlendiler..
(Hazreti İshak ile Hazreti İsmail'in *El-İs* ve Beşme adlî evlâtlarının evlenmesinden Rum adlı bit* oğulun doğ-**'duğn** rivayet edilir.. Bu, Besni Asfar soyunun ateşidir.. Bazı rivayetler de Üşfan soyunun da Hazreti İsmail'in kızı soyundan geldiğini söylerler..)
Hazreti İshak (A.S.) m oğlu El-İs'in evlenişi üzerin-

den pek gün geçmeden, Hazreti İshak (A.S.) a önce bir gurbet hali geldi.
Sonra bu hal elle tutulur gibi oldu.
Yine bir akşam tarlasından eve dönerken, kendi kendine peygamber oluşundan beri yaptığı işleri gözden geçiriyor, vicdan muhasebesi yapıyordu..
Aldığı netice pek ferahlatıcı değildi..
O alaca karanlık içnde, tarla araçlarını yüklenmiş; önüne sığırlarını katmış yürürken, gençlerin söz ve elle taarruzlarına uğradı.. Ne diyecek, ne yapacaktı!..
Belki gençler daha da ileriye giderlerdi.
Geçen yaşlılar, önlediler..
Böylece Hazreti İshak (A.S.), belki çok ağır muamelelerden kurtuldu..
Eve ulaştı.
Yüzü yine güleçti..
Rafka kapı eşiğinde duruyordu.
Hazreti İshak (A.S.) ı seçince, ellerini semaya kaldırdı:
«Seni bu akşam da sağ salim evime getiren Allah'ıma binlerce şükürler olsun.» dedi.
Hazreti îshak (A.S.) a bu sözler pek dokundu.
Sordu:
«Ey Rafka!.. Anlıyorum ki sen her gün benim hakkımda kuşkudasın..»
«Evet..»
«Halbuki her an beni koruyan Allahımın varlığını, melekler ordusunu, unutuyorsun..»
«Nasıl unutabilrim!.. Aksi olsa çıldırırdım.. Fakat..»
«Evet?..»
«Son günlerde sana bir garip hal geldi. Bu topraklardan kopacak, gidecek gibisin..»
Hazreti İshak (A.S.) saklamadı:

«Doğrudur.. Ne tarafa baksam gurbet görünüyor..»
«Ben ve oğlun ne olacağız?..»
«Bunu bana mı soruyorsun ey Rafka?.. Bilsem söylemez miyim?.. Yıllar kervanlardır.. Bir şeyler getirirler.. Lâkin, pazar yerine inmeden ne getirdikleri görülmez.. Babam böyle söylerdi.»

VîII

YOLCULUK VAR

Akşam yemeğinde, hiç kimse konuşmadı.

Her zamankinden çabuk kalkıldı sofradan..

Hazreti İshak (A.S.), daima köye iner, her türlü tehlike bahasına,, sağda solda toplanan halka va'zlarda bulunur, tekrar hidayete ermeleri için çırpınırdı.

Hazırlandı..

Henüz avludan geçiyordu ki Cebrail (A.S.) geldi.

Hazreti Allah (C.C.) in emrini tebliğetti:

«Ey İshak!.. Yarın sana yolculuk var.. Filistin'e, baban Hazreti İbrahim (A.S.) m.yurduna göçeceksin..»

Hazreti İshak (AS.) sormadan edemedi:

«Buradaki sapıklar ne olacaklar?..»

«Vahdaniyete çağıracağın ümmet içinde kalacaklar.. Yani vazifen genişletildi.,. Filistin güneyindeki A'mâlika-lar'dan, buraların, kuzeyine kadarki toprakların peygamberisin..»

«Demek ağabeyim Hazreti İsmail (A.S.) m vazife bölgesiyle hudutîanıyorum.»

«Evet..»

Cebrail (A.S.) gitti..

Hazreti İshak (A.S.) bir an düşündü..

O halde buradaki mü'minleri götürmeyecekti..

Onlara gitti.. Birer birer dolaşıp durumu anlattı.

Esasen kala kala, bütün köylerde bin kadardılar.

Hazreti İshak (A.S.) dan haberi alanlar, bütün.gece köylere adamlar koşturdular.

Hazreti İshak (A.S.) *m.* sözlerine karşılık, hiçbirisi peygamberinden ayrılmak istemedi..

İleri sürdükleri idia belki onlarca haklıydı:

«Sen gidersen, bu sapıklar bize artık hayat hakkı tanımazlar..»

«Fakat ben yine geleceğim.. Çünkü buraları da şeri-atimle amel edecektir..»

«Biliyoruz.. Lâkin senden ayrılamayız...»

Hazreti İshak (A.S.) elbette hiç kimseyi zorla bir yerde oturmaya mecbur edemezdi. Onları da sabahleyin peşine taktı. Bin kişilik mü'minler bir kervan halinde güneye, Filistin'e doğru yola çıktılar..

Hepsi üzgündüler.

Doğup büyüdükleri toprakları bırakmışlardı.

Fakat hiçbirisi arkasına bakmadı.

Kervandaki bir şair, henüz pek ilerlenmemişken his. lerine tercüman oldu bütün mü'minlerin:

Gidişimiz boşa çıkmaz,
Bir yerine yüz döneceğiz.
Ama yıllar geçecekmiş ne çıkar!..
Mademki peygamberimize emredildi.
Elbette hikmeti var.
Bağbozumu değil görülen..
Yapraklar henüz yeşil..
Mü'minler salkımlar gibi
Yaprakların gölgesindedir..
Olgunlaşıp
Kulluklarının muradında tadlanacaklar.

Ey insan!..
Sen ne zaman aklını basına toplayacaksın?.
Nasıl bir mucizeyle uyanacaksın?.
Toprağa gömülenlerin
Tekrar dirilmesini mi bekleyeceksin?.
Bu olacak elbette..
Lâkin geç kalacaksın..
Çünkü o gün artık hesap vereceksin.
Kime mi?..
İnanmıyorsun ki söyleyeyim..
Hazreti tshak (A.S.), günlerden sonra, nihayet Filistin'e vardı.. Baba yurduna yerleşti..
Orada umduğundan çok mü'min buldu. Avundu.
Çevresinde yine birçok sapık krallar vardı ama, onun gelişine ses çıkarmadılar.
Daha doğrusu birbirleriyle devamlı savaşta bulundukları için fırsat bulamadılar.
Harzeti îshak (A.S.), bu durumdan faydalanarak, epeyce mü'min kazandı.. Geldiği yerdeki hayattan bıkanlar da zaman zaman kaçıp kendisine sığmıyorlardı.
Gönül açıcı haberler de getiriyorlardı beraberlerinde.
Bunlar şunlardı:
«Ey Peygamberimiz!.. Sen ayrılır ayrılmaz, kuzeyde bambaşka bir hava esti.. Kurumadık varlık kalmadı.. Bereket unutuldu.»
Hazreti. İshak (A.S.) sevineceğine üzüldü. Şöyle söylemeden edemedi.
«İnsan için en büyük nimet, Allah'a kulluktur.. Gerisi gelip geçicidir.. Fakat her fırsatta oralara gideceğim.,

aapık da olsa, insan insandır.. Ona tekrar şerefli elbisesini, Alah'a teslimiyet hırkasını giydireceğim..»
Gelenler korkuyorlardı:
«Şimdi sırası değil ey Peygamberimiz.. Oralarda öylesine zalim hükümdarlar türedi ki, Kabil'i arattılar..»
«Vazifemdir..»
Hakikaten gitti yine Hazreti İshak (A.S.).
Küçük çapta basanlar kazandı..
Uğradığı kabilelerin çoğu, Hazreti İshak (A.S.) da insan üstü vasıflar görüyor, bilhassa getirdiği bereket karşısında, ona ve dolayısiyle Allah'a teslim oluyorlardı.
Esasen, görünüşü, davranışı, ne türlü bir niyetle gel. diğini açıklıyordu.
Almak için değil, vermek, kurtarmak için dolaşıyordu. Tabiî Hazreti İshak (A.S.) m uğradığı bu kabileler, çöldekilerdi.. Henüz o türedi kralların hükmü altında de. ğildiler..
Hazreti İshak (A.S.) in ismini işitmişlerdi ama, emrinde yaşamamışlardı.
Bir zaman mü'min olan halkın, o varken nasıl tekrar küfre döndüğüne şaşıyorlardı.
Hep teklif ediyorlardı:
«Ey Peygamberimiz!.. İzin ver.. Bir araya toplanalım.. Bütün o zorba kralları saraylarından edelim..»
Hazreti İshak (AS.), sabır tavsiye ediyordu.
Henüz yeteri kadar kuvvetlenmediklerini söylüyordu. Fakat îmana gelen bu kabileleri, krallar duyunca, rahat bırakmadılar..
Cihad yapmalarına sebep oldular..
Her seferinde de yenildiler.
Hükmettikleri topraklar daraldıkça daraldı..
Böylece Hazreti İshak (A.S.), yalnız peygamber sı-

fatiyle değil, insan kuvvetiyle de, tekrar Filistin ve kuzeyinin korkulan, sayılan adamı oldu. Bütün bunları şunlara medyundu:

1. Sâiihdi.
2. Doğru yolu gösteren rehberdi.
3. İyilikseverdi.

4 Şeriatı tanı tatbik ettirirdi. Bilhassa namaz kıldırır, zekât toplatırdı.

5. Bütün sıkıntılara rağmen Vahdaniyetteydi.

Ona (İbrahim'e) İshak'ı, üstelik bir de Ya'-kub'u ihsan etik ve (bunların) her birini sâlih (zât) lar yaptık.

Onları emrimizle doğru yolu gösteren reh^ berlcr kıldık, kendilerine hayırlı işler yapmayı, dosdoğru namaz kılmayı, zekât vermeyi vah-yettik. Onlar bize ibadet edicilerdi.

(Enbiyâ': 72, 73)

6. Feyiz ve bereket kaynağıydı.
7. Doğruydu.. Dürüsttü.
8. Pek uğurîujrdu.

Hem ona hem İshak'a (feyz-u) bereketler verdik. Her ikisinin neslinden iyi hareket edenleri de vardır, nefsine apaçık zulm edenleri de.

(Sâffât: 113)

9. Kuvvetliydi 10. Basiretliydi.

— 176 -

11. Seçkindi.
12. Halis kullardandı.
13. Paktı.. Tertemizdi.
14. Hayırlıydı.
15. Özü aydındı.
16. İmanı tamdı.

Kuvvetlerin ve basiretlerin sahibi olan kullarımız İbrahim'i, İshak'ı, Ya'kub'u da an. Çünkü biz onları katıksız (şaibesiz) bir hasletle—ki (bu daima) yurd(îar)ım hatırlama (lan ve onun için çalışmaları) dır— halis (insanlar) yaptık.

Çünkü onlar bizim indimizde cidden seçkinlerden, hayırlı (zadlardandı.

(Sâd: 45-47)

(YAHUDİLER, Hazreti İbrahim (A.S.) gibi, Hazre-ti İshak'ı da kendilerine ata sayarlar.. Halbuki Hazreti Allah (C.C), Kur'ân-ı Kerîm'de bunu şiddetle reddeder.. Meselâ şu âyet gayet sarihtir):

Yoksa siz, «Gerçek, İbrahim, İsmail, İshak, Ya'-kub ve oğullan Yahudi yahut Hıristiyanlar mıydı» diyorsunuz?.. De ki: «(Bunu) siz mi daha iyi bilirsiniz, yoksa Allah mı? Nezdinde Allah'tan (gelen) bir şahitliği (insanlardan) saklayandan daha zâlim kimdir?.. Allah, sizin yapmakta olduklarınızdan gafil değildir.

(Bakara: 140)

Hazreti İshak (A.S.), fırsat buldukça, güneye iniyor, Mekke'ye kadar uzanarak Hac yapıyor, ağabeysi Harzeti İsmail (A.S.) ile buluşuyordu.. Eğer ara çok açılırsa oğlu El-İs'i ailesi Beşme ile gönderiyordu.
Hircetten önce 1960 (M.Ö. 1338) **yılı** başlarıydı.
Hazreti İshak (A.S.) 92 yaşındaydı.
O yıl da savaşlardan baş alamamış, Mekke'ye gidememişti.
Fakat, bütün yıl boyu, her zamankinden fazla **KABE'YE DOĞRU** dönüktü.
Güneyden esen rüzgârı, elinde olmayarak derin derin kokluyordu.. Bu esnada da gözleri nemleniyordu.
Ailesi Rafka soruyordu:
«Ey Peygamberim!.. Ne oluyorsun yine?.. Sanki her an acı bir haber alacak gibi değiştin.. Yahut yine yolculuk mu var?..»
«Hiç sorma ey Rafka!.. Sebebi vahyedilmedi ama, güney taraftan aklımı ve gönlümü alamıyorum..»
«Beni korkutuyorsun.. Yoksa oğlumuz El-İs?.. Ha, ne dersin?.»
«Allah korusun?.. İnşaallah selâmetle döner..»
«Fakat gecikti..»
«Hiçbir kervan gelmedi ki henüz..»
Bir akşam nihayet beklenen ilk kervan ufukta göründü.
Hazreti İshak (A.S.) ile Rafka karşıcı çıktılar.
Yakın tarlalarda çift süren bir genç, kervanı izliyordu çalışırken.. An geldi, işini bıraktı.. Bir şarkı tutturdu.
Hazreti İshak (A.S.) ile Rafka onu dinlerken başlan önlerine düştü.. Ürperdiler..
Çünkü genç, sanki içlerinden geçenleri okuyordu:

Her gördüğün kervan
Bereket taşımaz..
Sahibini zengin etmez
Develerdeki mal..
Hele haberler
Bir güvercin beyazlığında değildir.
Alıştır kendini,
Evet alıştır,
Zaman zaman karalar giymeye.
Şu an b^{a}.n öyleyim..
Dağları sırtlamış gibiyim.
Halbuki şu bir çift Sığırdan başka Dostum yok.. Akraba nedir bilmiyorum.. Gönlüm ufuklardan geniş.
Fakat sanki
Nil timsahları kanatlanmış,
Dişlerini göstere göstere
Yaklaşıyor..
Kervan değil gördüğüm..
Hazreti İshak (A.S.), şarkı bitince Rafka'ya baktı.
Ailesi Rafka elini kalbine bastırmıştı.
Ağlıyordu.
Hazreti İshak (A.S;) ona tavsiyede bulundu:
«Ey vefalı eşim!.. Pek inceldin, istersen eve dön..»
Rafka bunu reddetti.
«Hayır.. Kervanı bekleyeceğim..»
«Lâkin...»

«Hiç ısrar etme ey Peygamberim!.. Oğlumuz El-îs daima ilk kervanla dönerdi Hac'dan., Bu kervanda olmalıdır..»
Hazreti İshak (A.S.) ses çıkarmadı..
O, El-İs'i en çok sevendi.
Ailesinin ortaya attığı şüphe içini kemiriyordu.
Hele çiftçi gencin söylediği şarkının bazı mısraları dudaklanndaydı..
Fakat sanki
Nil timsahları kanatlanmış,
Dişlerini göstere göstere
Yaklaşıyor..
Kervan değil gördüğüm..
Bir saat, fakat ömür boyu bir jsaat geçti kervan gelene kadar.. Herkes yolcusunu aradı buldu.. Ismarladığı malı kaptı.
Eli boş olanlar Hazreti îshak (A.S.) ile ailesi Raf-ka'ydılar yalnız..
Neden sonra Rafka, kocasına kervan gerisini gösterdi:
«îşte gelinimiz Besme'nin cariyesi Sahhare orada.»
Hazreti İshak (A.S.) in gözleri, henüz yüz yaşını aşmadığı halde zayıflamıştı.. Seçemedi.
Sordu:
«Nerede?..» . «Kızıl devenin gölgesinde..»
«Gördüm..»
«Lâkin niçin gelmiyor?.. El-İs ve gelinimiz Beşme neredeler?..»
Rafka, dayanamadı, Sahhare'ye el salladı, koşarak gelmesini işar?* [r]lii.
— 180
Ancak o zaman cariye Sahhare yaklaştı. Gözleri bulutlarla kaplı bir gece kadar karanlık ve donuktular.. Doluydular.
Geleneğe göre, önce ilhamlandı:
Dünya tarlasından Bizi evimize selâmetle Götürecek olan Köprüyü gösteren Allanın sevgili kulu
Pek çalıştı ve yoruldu.
Tekrar gücünü kazanıncaya kadar
Dinleme ne kaybederiz?..
Bekleşelim
Ve Allah'a yalvar alım
Onu çabuk sağlaması için.
Sahhare .ilhamdan sonra, bekletmedi.. Hemen haber verdi:
«Ey Peygamberim!. Ağabeyin peygamber İsmail (A.S.) hastadır. Kızı Beşme ve oğlu El-İs başucunda kaldılar.. Beni haberci yolladılar..»
Gerek Hazreti İshak (A.S.), gerekse Rafka can evinden vuruldular. Onlar oğullarını beklerlerken, daha beteri sözlerle karşılaşmıştılar..
İlk toparlanan Hazreti İshak oldu:
«Ağabeyim ağır mıdır?..»
Sahhare saklamadı:
«Ağırdır..»
«Bana bir şey söylemedi mi?..» ■
«Kendisini bilmiyor ki..»
— 181 —

İşte o zaman Hazreti İshak (A.S.) ağladı göz yaşlarını tutamayıp. Açılınca, kervan araştırdı yetişmek için.
Bulamadı..
Birkaç atlıyla gitmeye karar verdi..
Lâkin kaderinde bu da yoktu..
Çünkü ertesi sabah hareket edecekken, kuzeyden bir kabile başkanı geldi.. Sapıkların yurtlarına saldırdığını haber verdi.
Hazreti İshak (A.S.), mü'minleri kurtarmayı daha önemli gördü, Mekke'ye gitmekten vazgeçip, cihad'a yetişti.
Dönüşünde beklediği acı haberi aldı.
Ağabeysi Hazreti İsmail (A.S.) vefat etmişti.
Oğlu El-İs ile gelini yakında geleceklerdi.
Kendini tutamadı, hislerine mağlûp olarak konuştu:
«Kabe ne olacak?..»
Sonra aklım toplayıp, başını dikleştirdi..
Kabe ne mi olacaktı?..
Orası ilk kurulan Allah eviydi..
Elbette Allah tarafından korunacaktı..
Bir hafta sonra, Hazreti İshak (A.S.) m büyük oğlu El-İs ile gelini Beşme geldiler..
Hazreti İsmail (A.S.) m vefat şeklini anlattılar.
Onların gelişi Hazreti İshak (A.S.) a oldukça teselli verdi.
Hele, ağabeysi El-İs ile geçinemeyen, bu yüzden bir zaman için Mezopotamya taraflarına giden ikiz kardeşi Ya'kub da ansızın çıkıp gelince, Hazreti İshak (A.S.) büsbütün toparlandı..
Birkaç gün vahy bekledi..
Fakat Cebrail (A.S.) görünmedi..
— 182 —
Hazreti İshak (A.S.), avcı olan oğlu El-İs'i, Ya'kub'-dan daha çok severdi.. El-İs ile Ya'kub ikizdiler ama, El-İs büyüktü.
Cesur, atak ve gözünü budaktan sakınmazdı.
Ya'kub ise mahzun yaratılışlıydı.
Onu daha çok annesi Rafka severdi..
Çünkü, pek uzaklaşmaz, ev işlerini çevirirdi.
Son kaçışı, El-İs'in hışmından olmuştu.
Fakat Allah'a şükür ki, hemen dönmüş ve El-İs'in kızgınlığı geçmişti..
Hazreti İshak (A.S.) in gönlü asla rahat değildi.
Kabe'de canından birisini bulundurmak istiyordu.
Tabiî aklına El-İs geliyordu.
Onun gibi, savaşçı şeriat uğruna asla tehlikeden kaçınmayan bir oğlunun orada yaşaması, Hazreti Allah (C.C.) in peygamber göndermesi vaktine kadar, iyi bir tedbir olacaktı.
Lâkin Allah'ın takdiri Hazreti İshak (A.S.) m arzusu istikâmetinde açılmadı..
Filistin'de Gerar (Cerar) bölgesi kralı Abimelek ansızın maiyeti ile geldi aynı senede.
Kral Abimelek, Hazreti İshak (A.S.) yurdu ile sınır komşusuydu..
Aralarında birbirlerine yardım yapacaklarına dair anlaşma vardı..
Kral Abimelek'in başına gelenler esasen halinden belli oluyordu.
Bunu anlattı da:
«Ey hükümdar kardeşim İshak!.. Yurdum ansızın baskına uğradı.. Ordum dağıldı.. Sana haber vermeye .bile fırsat bulamadım.. Buraya canımı zor attım..»
Hazreti İshak (A.S.) önce konuşmayı düzeltti:
«Ben hükümdar değilim ey dostum, peygamberim..»
_ 183 —

«Öyle olsun.. Dil alışıklığıyla söyledim..»
«Kimlerdir bu baskını yapanlar?..»
«Kuzeyliler.. Vaktiyle baban Hazreti İbrahim (A.S.),. az mı bizlere yardım etmişti!.»
«Elbet ben de edeceğim.. Yalnız hazırlanmamız gereklidir.»
«Şüphesiz.. Ben dağılan orduma, senin yurduna girmelerini söyledim.. Sanırım, kısa zamanda birkaç bin asker toplarım..»
«İyi.. O zamana kadar da ben hazırlanırım..»
«Niçin bu baskım verdiler sanki?.. Hepsiyle gayet iyi geçiniyordum..»
«Ey Abimelek!. Sen de bilirsin ki Gerar toprakları kıtlık nedir bilmezler.. Bereket taşar dökülür.. Öyle topraklarda kimin gözü olmaz!..»
Hazreti İshak (A.S.) m bu cevabına Abimelek başını sallayarak karşılıkta bulundu..
Gerek Abimelek, gerek yurdundakiler müşriktiler.
Vahdaniyette değildiler ama, Abimelek azgın ve sapıklar gibi yapmaz, anlaşmalara, sınır boylarına, yağma olmamasına, pek *önem* verirdi.. Onca dostluk, düşmanlık, tan önce gelirdi.
Hazreti İshak (A.S.), olsun, Hazreti İbrahim (A.S.) olsun, birkaç kere Kral Abimelek'i vahdaniyete çağırmışr lardı.
Fakat Abimelek kabul etmemişti..
Putlarına pek tutkundu..
Gazaplarından korkardı..
O kadar inanmıştı..
Zorla göğüs açılamazdı..
Hazreti İbrahim (A.S.) ile Hazreti İshak (A.S.) kral Abimelek ve halkını hallerine bırakmışlardı.. Elbet vâde^ si gelir diye düşünmüştüler.
— 184 —
Hazreti İshak (A.S.), kral Abimelek'i teselli ediyordu hep.. Böylece eve kadar birlikte geldiler.
Avlu kapısında Hazreti İshak (A.S.) bir an durdu.
Sebebini de söyledi:
«Ey hükümdar dostum!.. Sen saray hayatına alışıksın.. Burada o hayatın zerresini bulamayacaksın.. Eğer bir hasır ve bir kap yemeğe razı olursan başımın üzerinde yerin var.. Ordu hazır olana kadar misafirimsin..»
Kral Abimelek, o perişan haliyle bile mağrurdu hâlâ.
Bunu gayet tabiîymiş gibi dile getirdi:
«Ey İshak kardeşim!.. Sen asla üzülme.. Bak hazinemi ve saray kadar süslü çadırlarımı kaçırdım.. Şu develerdedirler.. Kurduğum zaman sen bana buyur.. Hiç değilse bir zaman için safasını sürersin.»
Hazreti İshak (A.S.) kestirip attı:
«Onlar benim yurdumda kurulamazlar..»
«Ne mahzuru var?..»
«Eğer bütün mü'minlerim öyle şeylere sahip olsalardı belki. Fakat onlar toprakta yatarlarken ben kuştü-yü yataklarda uzanamam. Siz kral ve hükümdarlar hep halktan koptuğumuz ve dünya malına itibar ettiğiniz için, medeniyetinizi ilerletemiyorsunuz. Sık sık yıkılıyorsunuz.. Benim kalbimde engin bir medeniyet var ki, kâinatın nurundan fazla aydınlıktır. Zengindir.. O öyle bir hazinedir ki, ne .kadar harcansa bitmez.. Aksine artar..»
«Nedir bu?..»
«Allah'a kulluk.. Gerek ben gerekse babam sana çok söyledik.. Yeryüzü nimetleri, zenginliği ağır bastı..»
!En zayıf zamanında beni yakaladın,.»
«Hayır hayır.. .Sana asla, bu sırada Allahıma teslim olmayı teklif etmeyeceğim.. Çünkü zorla olmaz..»
Kral Abimelek kızardı.

İç geçirdi..

Buraya gelirkenki kuşkusunu anlattı:
«Halbuki ben neler düşünüyordum!.. Bana yardımuı
karşılığı benden, hazinemi ve çadırlarımı isteyeceğini, ca.
riyelerime kadar adamlarımı alacağını sanıyordum.. Ve
vermeye hazırdım.»
«Demek canın o kadar tatlıydı!. Hele hükümdarlığın!. Hayır ey Abimelek, bizler kim olursak olalım, ancak kuluz.. Tek bir hükümdar vardır.. O da Hazreti Allah (C.C.) dır..»
Kral Abimelek titreyecekti nerdeyse.
En büyük putunu, deveye almıştı.
Ona baktı, korka korka..
Hazreti İshak (A.S.), gülümsedi bu hale..
Hâlâ avlu kapısındaydılar..
Tekrar sordu:
«Şartlarımla, misafirliği kabul ediyor musun ey Abimelek?. Adamların da öyle yapacaklar..»
Abimelek kabul etti ama dayattı: *
«Hiç değilse putumun çadırını kurayım.. Gazaba ge. lirse, bize savaşı kazandırmaz..»
«Hayır.. Hele ondan hiç bahsetme.. Üzerini ört.. Mü'-min kullarım görmesinler..»
«Bunu ne ben, ne adamlarım yapabiliriz.»
«O halde bırak benim adamlarımdan birisi yapsın..»
«Derhal cezaya uğrar..» «Razıyız..»
Hazreti İshak (A.S.), yakmdaki mü'minlerden birisine seslendi:
«Git.. Şu devedeki odun parçasını İndir ve üzerini ört. Gözlerimizi tırmalamasın..» Adam gitti..
Kral Abimelek dehşetle bakıyordu adamın arkasından.
— 186 —
Put deveden indi, üzeri örtüldü..
Fakat bunu yapan cezalanmadı..
Hazreti İshak (A.S.) : «Gördün mü?.. Nasıl bir karanlık hayat içindesiniz?. Madde medeniyetiyle, inanç medeniyeti arasındaki fark geceyle gündüzden ileridir.» der gibi baktı Kral Abimelek'e.
Kral Abimelek bu bakışın farkında olmadı.
Çünkü için için putundan özür diliyor, elinde olmayarak hürmetsizlikle bulunduğunu, yana yakıla anlatıyordu.
Abimelek'in kalbinden geçenleri okurcasına, hayvanlarını sulamaya götüren bir çocuk, hislerini haykırıyordu boşluğa:
Kuyu başında
Su nöbeti gibi
Her doğan ay tu. hayatı yaşar.
Toprak o topraktır..
Gök o göktür..
Hiçbir şey ne artar
Ne eksilir..
Kiminde çok. Kiminde azsa, Kanma, şımarma bundan.. Ödünç alman her şey Ergeç verilir sahibine. Can bile öyledir.
Son nefeste çırpınışın, Elindeki cevheri Sıkıp bırakmayısın, Nuru sönmekte olan Gözlerinin malına dikilişi Beyhudedir..
— 187 —

Elinde kemendi
Bizi devekuşu benzeri,
Kovalayan var..
Kaçmak ne kadar sürecek?.
Kim önce avlanacak?..
Bilemeyiz.
Hazreti İshak A (.S.) uı, Abimelek'in yurdu Gerar[1]! kurtarması, aylarca sürdü..
Fakat nihayet, kurtarıldı komşu topraklar ve kral Abimelek'e teslim edildi..
Kral Abimelek, savaşlar sonunda şüphedeydi.
Sanıyordu ki, Hazreti İshak (A.S.), girdiği yurdundan çıkmayacak, o zengin toprakları bırakmayacaktı.
Bir kere daha utandı..
Hazreti İshak (A.S.), böyle şeyler yapmak değil, aklının köşesinden bile geçirmemişti.
Düşmanlar bir mesafeye kadar kovalandıktan sonra, dönüşte, Abimelek, Hazreti İshak (A.S.) ı sarayına davet etti.
Hazreti İshak (A.S.) bunu da kabul etmedi.
Kral Abimelek, Hazreti İshak (A.S.) ı bir türlü kan-dıramayınca, hiç değilse sınıra kadar uğurlamayı diledi.
Hazreti İshak (A.S.) ses çıkarmadı.
Sınırda ayrıldılar.
Kral Abimelek son konuşmasını yaptı:
«Sana pek borçluyum ey İshak!.. Bunu nasıl ödeyeceğimi bilemiyorum..»
«Ganimet alıp bölüştük ya..»
«O ayn bir mesele..»
«Başkası var mı?..»

«Var..»
«Hayır, anlaşma şartlarımızı yerine egtirdik..» «Lakin ben mahcup ve mahzunum.. Çünkü hakkında hep fena şeyler düşündüm.»
«Farketmişsin ey Abimelek.. Bu yeter..»
«Seni ve ümmetini ağırlamayı ise pek isterdim.»
«Demek uygun bulmamış ki, Allahım razı olmamış.»
Abimelek, sarardı.
İlk defa bambaşka bir temennide bulundu:
«Ey İshak!.. O halde Allahından diliyorum.. Bana misafir olmanı nasip etsin..»
«Belki sebebini halk eder.. O zaman boynum kıldan ince olur.. Derhal emrini yerine getiririm..»
Ayrıldılar..
Hazreti İshak (A.S.) ile askerleri yurtlarına dönüp evlerine dağıldılar..
Cihadın şenlikleri birkaç gün sonra başladı ve panayıra kadar sürdü..
Hazreti İshak (A.S.) biliyordu.
Çok tecrübe etmişti..
Azgın ve sapıklar, ne kadar ezilirlerse ezilsinler, pek geçmeden, başlarına gelenleri unutuyorlardı.
Tekrar, sağa-sola saldırıyorlardı.
-Nitekim öye oldu.
Aradan yedi sene çekilip gitti.
Hazreti İshak (A.S.) yüz yaşını aştı.
Bu zaman içinde, hiç değilse yirmi cihad yaptı.

Kimbilir daha ne kadar uğraşacaktı küfürde planlarlar..
Bunu ancak Hazreti Allah (C.C.) bilirdi.
Başkası değil..
Bütün krallar, Hazreti ishak (A.S.) in yurduna sa-

taşmaktan çekmiyorlardı.. Fakat huzursuzdular.. Onun ölmesini bekleşiyorlardı.
Babası Hazreti İbrahim (A.S.) kadar yaşayacağını tahmin etmiyorlardı..
Çünkü Hazreti İshak (A.S.), ansızın takatten düştü.
Bilhassa gözleri iyice görmez olmuştu..
Yârdım dileyen kralların savaşlarında bulunmuyor, oğlu El-İs'i gönderiyordu.
Lâkin, o görmez haliyle bile, peygamberlik vazifesini aksatmıyordu..
Yol üzerlerine çıkıyor, gelip geçenleri vahdaniyete çağırıyordu..
Dünya artık onun için geceydi ama, içi de öylesine aydınlanmıştı.. Asla Allahına neden bu akıbete duçar ettiğini sormuyor, gözlerinin açılması için duada bulunmuyordu..
Belki değil, muhakkak, Hazreti İshak (A.S.) m kör olması da Hazreti Allah'm insanlara ibretlenmeleri için ihsan buyurduğu mucizelerden birisiydi.
Elbette yeryüzünde yüzbinlerce kör insan vardı.
Fakat, insanların zihnine şu da yerleşmeliydi:
Hazreti Allah (C.C.) dilerse herhangi bir peygamberine dünyasmı zindan edrdi.. Fakat o peygamber gönül gözüyle yine cennet hayatı yaşar, asla üzülmezdi..
Hazreti İshak (A.S.) m, ölümüne kadar süren bu göremez hayatında onu hiç kimse kırgın, neşesiz bulmadı.
Allah'a teslim olma, kötümserlikten kurtulma demekti.
Hazerti İshak (A.S.) m o halini gören dertliler, sakatlar, yeni bir teselli kaynağı bulmuşlardı..
Topraktan yaratılmış bedenlerinin herhangi bir par. çası eksilebilirdi. Bundan hiçbir zarar gelmezdi..
— 190 —
Bütün iş, Hazreti Allah (C.C.) m bizzat ihsan ettiği ve ebedî kalacak ruhu, ışığında tutmaktaydı.
Vahdaniyette olan, Allaha teslimde yanşan her kul, işte o ruhu pırıl pırıl iade etmek mecburiyetindeydi..
Bu da ancak emredilen semte uymakla mümkündü.
Kol, bacak, el ayak, göz değildi ebedî olanlar..
Onlar ve benzerleri vasıtalardılar..
Yeryüzüne imtihan için gönderilen insanlara kullukta, şereflerini korumada, ibadette, çalışmada lâzımdılar..
Ancak küfür ehli, göremez olunca sıkılacaktı.
Çünkü onlar, taptıkları putları hep görünecek varlıklardan seçmiş, yahut yapmıştılar.
Bu yüzden de, sapık krallar, bekleşip duruyorlardı boşu boşuna Hazreti İshak (A.S.) m görmemezlikten doğacak ıztırabını.
Hattâ sapıtacağını..
Ne zavallı, boş bir ümitti bu!.
Bekleyişti!..
— 191 —

K

YENİ YOLCULUKLAR

Hicretten önce 1722 **(M.Ö. 1100) yılıydı.**

Harzeti İshak (A.S.) yüzelli yaşında bulunuyordu.

Aradan geçen elli sene başlarında önce küçük oğlu Ya'kub, yine kardeşi El-İs ile iyice bozuşmuş ve Mezopotamya'ya gitmişti.. Annesinin akrabaları yanma..

Bu ayrılış Hazreti İshak (A.S.) a pek dokunmuştu.

Yurdunda tek dayanağı büyük oğlu El-îs kalmıştı.

Görmediği halde onun çocuklariyle avunuyor, sevip okşuyordu.

Fakat bağrına taş basa basa, hiçbir an peygamberlik vazifesini aksatmıyordu..

O yıl ilk defa, Hazreti İshak (A.S.) yurdunda kıtlık başlamıştı..

El-İs, babası üzülmesin diye gizlemişti kıtlığı.

Bütün mü'minler söz birliği etmişler, Hazreti İshak (A.S.) a duyurmamışlardı..

Kıtlık ikinci yır da devam edince, herkesi bir düşüncedir almıştı.. Behemehal bir yere, muvakkaten de olsa, göçülmeliydi.

Nasıl ki Hazreti İbrahim (A.S.) kıtlık olunca Mısır'a git -misse, Hazreti İshak (A.S.) m ümmeti de fazla bekler-em eliydi.

Fakat nereye gidilecekti?..

Başta El-İs olmak üzere, karar vere nyoktu.

Esasen bu, hakları, salâhiyetleri değildi.

Ancak peygamberleri Hazreti İshak (A.S.) emrederdi gidilecek yeri..

Bunun için de ona kıtlığın iki yıldır nelere maîoldu-ğu anlatılmalıydı..

Kim anlatacaktı?..

Herkes, peygamberi üzmekten çekiniyor, bunu üzerine alamıyordu..

Fakat, Hazreti Allah (C.C.), müminleri en zor vazifeden kurtarıcı sebebi halk etti..

Bir gün, Hazreti İshak (A.S.) torunlarından beş yaşında olan birisini severken, ansızın ona sordu:

«Sen zayıflamışsın..»

Çocuk anlattı:

«Evet, zayıfladım ey peygamber dedem..»

«Fakat niçindir bu?..»

«Eskisi gibi, her dilediğimi yiyemiyorum..»

Hazreti İshak (A.S.), ürperdi.. Esasen, gözleri görmediği halde, yurdunda normal dışı bir şeylerin cereyan etmekte olduğunu çoktan sezmişti.. Lâkin, susuyordu.

Halk eskisi gibi, neşeli değildi.

Sesler, sevinçler azalmıştı..

Hattâ bir seferinde iki çobanın başbaşa pek acıklı ilhamları tekrarladıklarım işitmişti.

Bu ilhamlar'şimdi kulaklarında yine gezindiler:

İnsan ancak musibetlerde
Zavallılığım anlıyor..
Hiçbir şeye gücü yetmediğini farkediyor.
Yurdumuza baktıkça
öylesine kalbimiz daralıyor ki,
Neye baş vuracağımızı bilemiyoruz.

Meselâ niçin uçamayalım?.,
Bereket dolu bulutların
Gezindikleri yerlere gidip
Onları getirmeyelim
Ve sağmayalım tarlalarımıza birer ikişer..
Yahut öyle derin kuyular açabilelim ki.
İçinden sel doluşunca
Sular fışkırsın..
Bu sağır, kuru hayat son bulsun..
Fakat hani?..
Demek insan, gururlandığı kadar
Güçlü değilmiş..

O zaman Hazreti İshak (A.S.), karısı Rafka'ya seslenmişti ve: «Bu adamlar niçin böyle konuşuyorlar, Hazreti Allah'ı neden unutuyorlar?..» demişti..

Rafka, bahane uydurmuştu hemen: *

«Onlar bizden değiler ey İshak..»

Lâkin şimdi, Hazreti İshak (A.S.), çocuğun kısa açıklamasından uyanmıştı.

Torununu kucağından indirdi ve Raîka'yı çağırmaya yolladı.

Rafka gecikmeden geldi. Sordu:

«Bir arzun mu var ey İshak?..» «Evet.. Otur karşıma.. Ve bana gerçeği söyle.» «Hangi gerçeği?..»

«İki yıl oluyor ki yurdumda başkalıklar var.» «Yok ey İshak.. Olsa Hazreti Allah sana bildirmez miydi?.»

«Her şeyi bildirmez O.. Ve bunda hikmet saklıdır.» Rafka, mecbur kaldı hakikati konuşmaya: «O halde

benni dinle ey İshak!.» dedi. «Yurdumuzda amansız bir kıtlık var. İlk sene pek önem vermedik. Olanlarla yetindik. Lâkin bu sene de kıtlık devam edince, perişan olduk-»

«Niçin beni haberdar etmediniz?..»

«Üzülmeni istemedik..»

«Çok kayıp var mı?..»

«Bırak anlatmayayım.. Çünkü öylesine perişanız ki, dil tarif edemez..»"

Harzeti İshak (A.S.), hemen emrini verdi: «Ümmetime söyle hazırlansınlar, yarın sabah hareket edeceğiz..»

«Nereye?..»

«Söylerim.. Kıtlık geçince döneriz.. Halk ümitsizliğe düşmesin ve peygamber babam Hazreti İbrahim (A.S.) m da kıtlığa uğradığını, Mısır'a gittiğini, sonra tekrar döndüğünü, hatırlasın..»

Rafka gitti.

Hazreti İshak (A.S.) o andan itibaren devamlı ibadete başladı.. AUahından, göçtükleri yol boyunca kuvvet ve bereket diliyordu.

Karar vermişti, o da babası Hazreti İbrahim (A.S.) gibi Mısır'a gidecekti..

Orada zalim Fravnlar vardı ama, her şey Allahmdı.

Hazreti İshak (A.S.) aklına, Fravnın, ümmetini kabul etmeyeceğini getirmiyordu. Fravn aksine gelenlere seviniyordu, yeni işçiler bulduğu için. Ayrıca Filistin halkı Kuzeydeki Etilere karşı bir perdeydiler.

Gece yarışma doğru Hazreti İshak (A.S.) a bir ferahlık geldi..
Az sonra da Cebrail (A.S.) göründü.
Emri tebliğ etti:
«Ey İshak!.. Sevgili Allahımız, Mısır'a gitmekten seni yasaklıyor..»
«Fakat kıtlıktayız.. Henüz öğrendim..»
«Buradan göçeceksin ama, uzaklara değil.. Gerar (Cerar) a gideceksin.. Kıral Abimelek'in yurduna konacaksın..»
«Peki..»
«Üzülme ey İshak!.. Hazreti Allah (C.C.), baban Hazreti İbrahim (A.S.) a vaad buyurduğunu yapacaktır. Orada pek bereketlenecek, soyun üreyecektir.. Kıtlığı atlatacaksın..»
Biz ona İshak ile Ya'kub'u da ihsan ettik. Peygamberliği ve kitapları onun zürriyetine tahsis ettik. Dünyada ona mükâfatını verdik. Hakikat o, âhirette de her halde sâlih insanlardan» dır. (Ankebût: 27)
Hazreti İshak (A.S.), Cebrail ayrılınca, yine ibadetine devam etti.. O gece hiç uyumadı..
Gerar (Cerar) a gitmesi elbette daha doğruydu.
Gerar, Filistîlerin diyarıydı.

Kıralları Abimelek'ti.
Hazreti İshak (A.S.) onu nasıl kurtarmışsa, elbet Abimelek de şimdi, Hazreti İshak (A.S.) ı, kıtlık geçene kadar, yurdunda seve seve barındırırdı.
Esasen bunu yıllarca önce savaş dönüşü teklif etmişti.
Gün ışırken, Hazreti İshak (A.S.) m ümmeti hazırdı.
Onlar Mısır'a gidileceğini sanıyorlardı..
Hazreti İshak (A.S.) m gözleri artık görmediği için kılavuzlara: «Gerar'a gideceğiz.» diyince şaşırdılar..
Bunda bir hikmet mevcut olduğunu bildiklerinden itiraz etmediler..
Kafile yola çıktı.
Hazreti İshak (A.S.), önden, Kıral Abimelek'e haberciler koşturdu.. Bunlar izin isteyeceklerdi.
Hazreti İshak (A.S.), sımra vardığı zaman, habercileri bekledi, izni getirdüer:
«Ey peygamberimiz!.. Filistîler kiralı Abimelek, kıtlığa uğramamızdan pek üzüldü.. Lâkin kendisine misafir geldiğimize de sevindi.. Nereyi dilersek orada yaşayacağız.. Seni de sarayına istedi.»
Hazreti İshak (A.S.) (Saray) sözünü işitince yüzünü buruşturdu.. Kıral Abimelek'e şu haberi yolladı:
«Bizi kabul ettiği için teşekkür ederim.. Lâkin mazur görsün, ben ümetinmden ayrılamam..»
*** ****
Bir aydan beri Hazreti İshak (A.S.) kavmiyle Ge-rar'daydı.
Müminler ve hayvanlar bol yiyecek bulduklarından hemen toparlanmışlardı..
İki kere Abimelek gelip Hazreti İshak (A.S.) ı ziyaret etmişti.. İhtiyaçlarıyla ilgilenmişti.

Gerar'daki Filistîlerle, karışık bir hayat başladığından, yerli müşrik halk, müminleri birer birer görüyorlardı..
Puta tapmayan böyle bir kabileyi, kurallarının, yurt. lannda barındırmasına kızmaya başlamışlardı.
Bazıları da Hazreti İshak (A.S.) m ailesi Rafka'yı görmüş, güzelliğini anlatır olmuşlardı.
Rafka bu yüzden çadırından çıkamaz olmuştu.
Hazreti İshak (A.S.) bunu farketti ve bir gün Raf-ka'ya sordu:
«Ey vefakâr ailem Rafka, niçin eskisi gibi çıkıp gezinmiyorsun?...»
«Bıktım.. Tat alamıyorum. Sana bakmak benim için daha şereflidir..»
Şimdiye kadar da bakıyordum.. Lâkin gezmen, açılman, şarttır sihhatini koruman için..»
«.....»
«Yoksa?.. Ha, ey Rafka, çekiniyor musun?...»
«Evet ey peygamberim.. Halk bana bir hoş bakmaya başladılar.. Şeytana uymaları yakındır.»
«Demek öyle?... Annem Sâre'nin Mısır'da basma gelenler, burada senin de başına gelecek galiba.. Fakat Hazreti Allah (C.C.) bizi korur.. Çık gez yine.. Sorarlarsa, ailem değil, kız kardeşim olduğunu söyle..»
«Bu niçindir ey peygamberim?...»
cEğer ailem olduğunu öğrenirlerse belki beni öldürmeye kalkarlar.. Kız kardeşim olursan, ancak sana sataşırlar, o zaman da cezalarını bulurlar.. Yâd ellerde ümmetimin peygambersiz kaîamsmı istemem..»
«Vahy midir bu ey İshak?...»
«Bilmiyorum..»
«Yalan olacak..»
«Hayır..»
— 198 —
«Kıral Abimelek'e baş vursan.. Ona bunca iyiliklerde bulundun..»
«Henüz ortada sana bir sataşma yok ki..»
«Haklısın ey peygamberim...»
Rafka öyle yaptı..
Arada çıkıp yine çarşı pazar dolaşmaya başladı..
Soranlara: «Ben İshak (A.S.) m kız kardeşiyim..» diyordu.
Filistîlerden çoğu bu habere inanmışlardı.. Artık Hazreti İshak (A.S.) ı düşünmüyor, birbirleriyle, Rafka'. nın gözüne girmek için yarışıyorlardı..
Kimi hediyeler vermeye kalkışıyor, kimi manalı ilhamlarda bulunuyordu..
Bir gün Kıral Abimelek Hazreti İshak (A.S.) m yanına geldi.
Sohbeti esnasmda sordu:
«Bu kadın senin ailen olduğu halde, onu kız kardeşimdir diye tanıtmışsın..»
«Evet..»
«Sebep nedir ey İshak?..»
Hazreti İshak (A.S.), Abimelek'e güvendi.. Sebebi anlattı.
Kral Abimelek, onu haklı buldu, daha **o** gecenin sabahında halka ilân eti, hiç kimsenin Hazreti İshak (A.S.) ile ailesi Rafka'ya dokunmamalarını..
Hazreti İshak (A.S.), Gerar'da mü'minlerle birlikte epeyce kaldı.. İşlenmemiş toprakları işledi.
İlk sene, şimdiye kadar görülmemiş bir mahsûl aldı.
Halk bereketin bu türlüsü karşısında şaşkına döndü.
Diğer senelerde bu bereket daha da arttı.
Kıtlıkta kaybolan insan ve hayvanların yüzlerce misli doğup büyüdü..
.Filistîler artık tam bir huzursuzluk içindeydiler.
— 199 —

Çünkü kendileri azalıyor, Hazreti İshak (A.S.) in ümmeti artıyordu..
Kıskançlıktı yerli halkın hali ama, bunu kral Abi-melek'e başka türlü duyurdular:
«Ey hükümdarımız!.. Misafir ettiğin kabile pek çok-ğaldı. Korkanz ki, yakında bizi köle yapıp seni tahtından indirsinler.. Emir ver de yurtlarına dönsünler..»
Kral Abimelek, Hazreti İshak (A,S.) dan böyle bir nankörlük ummuyordu.
Cevap verdi:
«Hayır.. İshak dostumuzdur..»
«Eski günleri unut ey hükümdarımız.. Görüyorsun ki, İshak pek kocamış ve görmez olmuştur.. Kavmine söz geçirecek kudrette değildir..»
Bu sözler kral Abimelek'e tesir etti.
Saltanatından oîacağmdan korktu..
Hemen Hazreti İshak (A.S.) a haber gönderdi.. Yalan da kattı:
«Ey İshak!.. Müjdeler olsun!.. Yurdunda kuraklık geçmiş, dilersen, dön..»
Hazreti İshak (A.S.), esasen yurduna sık ski adamlar gönderip durumu örğeniyordu.
Henüz kıtlık geçmemişti.. Aksine kuraklık ortalığı daha büyük bir şiddetle kasıp kavuruyordu.
Hazreti İshak (A.S.), kral Abimelek'in teklifini kötüye almamıştı..
Gelen adamlara, henüz kıtlığın devam ettiğini, kalacağını bildirdi..
Kral Abimelek aldığı cevap üzerine ne yapacağım düşünürken, onu kışkırtanlar, hemen aklım çeldiler:
«Gördün mü ey hükümdarımız?.. Dediğimiz nasıl doğru çıktı? Daha bu kabile fazla çoğalmadan, emrini dinlemezse, çoğalınca kimbilir neler yapacak?.. Biz seni

tahtmda görmek istiyoruz, kendimizin de zincirlere vurulması taraflısı değiliz..»
Kral Abimelek, büsbütün ürktü.
Ertesi gün Hazreti İshak (A.S.) a kesin emrini
verdi:
«Ey İshak!. Buradan hemen göç. Seni istemiyorum.»
O zaman Hazreti İshak (A.S.) anlayacağım anladı.
Çadırları yıktırdı..
Nereye gidecekti?.
Yine Filistîler bölgesinde (Gerar Vadisi) vardı.
Burası bir zamanlar babası Hazreti İbrahim (A.S.) m hükmü altındaydı.. Fakat sonra elden çıkmıştı..
Hazreti İbrahim (A.S.), Gerar Vâdisi'ııde pek çok kuyular açtırmşı, vadiyi berekete boğmuştu.. Fakat yağmacılar, .onun halkım kaçırmak için, bu kuyuları doldur, muşlardı..
Şimdi izleri bile yoktu.
Bu yüzden Gerar Vadisi ıssızdı.. Su olmayan yerde kimse barınmak istemezdi çünkü.
Hazreti İshak (A.S.), bu vadiye hareket emrini verdi.
Mü'minler hayret ettiler.
Fakat vahy aldığına inanarak yola çıktılar.
Kral Abimelek'in nankörlüğü, iyiliğe kemlikle karşılık vermesi, en çok Hazreti İshak (A.S.) in ailesi Rafka'-ya dokunmuştu.
Yol boyunca an geldi, bir ilhamla bunu dışına vur-
Ey bahçeyanf. Toprağından sökülüp atılan O çiçeği niçin Yerine diktin yine?.. Uğrunda emek verdin. Ter döktün?..

. *

işte karşılığı..
Sana açan goncalarının
Kokusunu sunacağına..
Havasında yaşatacağına,
Dikenlerini uzattı.,
Yaralandın..
Kalbinden damlayan ***kan***
Gözlerinde birikti..
Kirpiklerinden
Nerdeyse dökülecekler.
Kurt bile
Nimet sunulan eli ısırmaz.
Hazreti İshak (A.S.), Rafka'yı dinledikten sonra, ona cevap verdi:
«Bütün bunlar iğreti bir krallık, saray hayatı yaşama, ihtirasmdandır.r Halktan kopmanın neler yaptırdığını görüyorsun.. Fakat üzülme ey Rafka, Hazreti Allah (C.C.) bize daima kulluğumuzun mükâfatını kat kat verecektir..»
Nitekim öyle oldu.
Kafile, Gerar Vâdisi'ne ulaşıp çadıra geçince, Hazreti İshak (A.S.), gözleri görmediği halde, bir yerde durdu ve orasının kazılmasını emretti..
Yer kazıldı ve Hazreti İbrahim (A.S.) m evvelce bul. duğu sulardan birisine kavuşuldu..
Orası şenlendi.
Filistîler durumu haber aldılar..
Çobanlarını o tarafa sürdüler..
Artık her gün iki taraf arasında kavgalar oluyordu.
Filistîler: «Su bizimdir..» diye dayatıyorlardı..
Gerar çobanlariyle, Hazreti İshak (A.S.) in çoban-

lan arasında geçen çekişemlerden ilhamlanan Hazreti İs. hak (A.S.) bu kuyunun adını (Çekişme) mânasına gelen (Eşek) koydu.
Hazreti İshak (A.S.), hoşlanmadı hu çekişmelerden, Gerar Vadisi boyunca göçtü.. Başka bir yurd edindi.
İşaret ettiği yeri kazdırdı bir daha.
Daha gür kuyu bulundu Hazreti İbrahim (A.S.) in kapatılan kuyularından..
Lâkin Gerar çobanları rahat durmuyorlardı. Yeni kuyu haberini alınca, başına üşüştüler..
Bu sefer, çekişme ve kavga değil, iki taraf arasında tam bir düşmanlık başladı..
Hazreti İshak (AS., bu kuyuya da (Düşmanlık) mânasma gelen **(Sitna) adım verdi.-.**
Oradan da ayrıldı.
Yine vadide, babası Hazreti **İbrahim (A.S.)** m eseri üçüncü bir kuyu açtırdı.
Gerar çobanları, artık, yabancıların iyice yurtlarından uzaklaştığım görünce, tekrar mesele çıkarmadılar.. İshak (A.S.) ümmetini rahat bıraktılar..
Hazreti İshak (A.S.) bu kuyuya (Genişlik(demek olan **(Rehobot)** adını koydu ve müjdeledi:
«Hazreti Allah (C.C.) bize ferahlık, genişlik, ihsan buyurdu. Burada bereketleneceğiz.»
Bunlar aynen oldu..
Hazreti İshak (A.S.) m ümmeti Gerar Vâdisi'ne sığa. maz hale gelince, Hazreti İshak (A.S.) daha güneye indi
Burası ilerde **(Biri Sebi)** adını alacaktı. (Beer-Şeba) da denecekti.
Hazreti İshak (A.S.) artık bu toprakları ümmetine tam yurt edindi.. Başka tarafa gitmedi.
Yılar geçtikçe, çevrede yine adını duyuracak gücü kazanmıştı..
Kral Abimeîek ile diğer çevre kralları, Hazreti İs-

hak (A.S.) m durumunu casuslan vasıtasiyle izletiyorlardı.
Onun böylesine kuvvetlendiğini görünce, önem ver-
memezlik edemediler..
Gelecekten korktular..
Bilhassa Kral Abimelek yaptılkarma pek pişmandı.
Yanma dostu Ahuzzat ile ordusunun başkumandanı Fikol'u alıp Gerar'dan hareket etti.. Bir-i Sebi'ye geldi.
Harzeti İshak (A.S.), misafirlerini hoş karşıladı ama, onların yaptıklarını yüzlerine vurdu.
Sordu:
«Niçin geldiniz.. Siz ki benden nefret ettiniz ve kovdunuz?..»
Kral Abimelek pişmandı.. Gerçeği anlattı:
«Taptığın Allahınm seninle olduğunu ,sana daima yardım ettiğini, gördük..»
«O halde siz de putlarınızı kırın.. Allahıma teslim
olun.»
Kral Abimelek yine reddetti:
«Hayır.. Biz sadece seninle yeni bir dostluk anlaşma, sı yapmak istiyoruz..»
Hazreti İshak (A.S.) üzüldü:
«Hep korku..» dedi.. «Taht ve «saltanattan olmak
korkusu..»
Sonra devam etti:
«Peki.. Birbirimize kötülük yapmamak anlaşmasına hazırım.»
Abimelek ile yanındakiler, o gece Hazreti İshak (A.S.) m misafiri oldular.
Sabahleyin yurtlarına döndüler.
Hazreti îshak (A.S.), bir zaman peşlerinden baktı gidenlerin.. Tabu görmüyordu..
Buna rağmexi yürüdü.

Üçyüz adım kadar sonra durup, yeri kazmalarım
söyledi.
Kazdılar ve yeni bir kuyu buldular.
Hazreti İshak (A.S.) kuyunun adını Sebi (Şiba) koydu. Ve bu yüzden artık o bölgeye (Biri Sebi) dendi. Yani
(Sebi kuyusu).
Hazreti İshak (A.S.) artık burasını devamlı yurt edindiği için, kuyu yakınlarında bir de mescid inşa ettirdi.
Ümmetiyle birlikte ibadetini orada topluca yapıyordu.
Va'z ve hutbelerini veriyordu.
Böylece, kıtlık dolayısiyle yurdundan çıkışı üzerinden otuz sene daha zaman geçmiş oldu..
Bir-i Sebi'de çadır hayatma son verilmişti.
Köyler, kasabalar kurulmuştu..
Mü'minler, oradan Hicaz'a gidiyor ve Haclarını yapıyorlardı.. Yani daima kalblerde olduğu gibi, gerçekten de KABE'YE DOĞRU bir akış vardı.. Nur kaynağı çevresinde toplanış vardı.
Hazreti İshak (A.S.) çektiği bütün sıkıntıları geride
bırakmıştı.. Şimdi mes'ut ve rahattı.
Bilhassa Cebrail (A.S.) geldikçe soruyordu:
«Allahın benden razı mı?..»
«Evet..» diyordu Cebrail (A.S.).
Hazreti İshak (A.S.) a bu tek kelime yetiyordu.
Göremediği dünya nimetlerinin ne kıymeti vardı!..
Hayattayken cennetini yaşıyordu.
Böylece Hazreti İshak (A.S.) 160, bazılarına göre

(180) yaşmı doldurdu..
Hicretten önce 1872 (M.Ö. 1250) yılında, Hazreti Allah (C.C.), Onun vazifesini yeterli buldu..
Dünya misafirhanesinden, huzuruna aldı.

Mü'minler vasiyetine uydular.
Onu götürüp, **Kudüs** yakınlarındaki **HaliI-ür-Bah**-man **(Habron)** kasabasında bir tarladaki mağarada bulunan babası Hazreti İbrahim (A.S.) ile annesi Sâre'nhı mezarlan yanma defnettiler.. Bazılarına göre Harzeti Lût (A.S.) da orada medfundu.
S ON